– ئەوە چییە فەوزیە ؟!

فەوزیە بەگریانەوە:

– ماپەرە تڕیوە، ئەو جندەیە بەچەمۆڵە دەمن بەربووە.

دایکی ماپەرە دەقیژێنێ:

– کچەتیوە سووک و چرووکانە، بۆ خۆتان تڕیون بەسەر ئەو مەزڵوومەی دادێنن.

پڕ دەداتە پیلی ماپەرە، لەوانەیە لە بنڕا دەریهێنێ:

– هەستە بڕۆینەوە، سەد جارم پێ کوتووی خۆ لەو جندانە مەدە، مەلەک خانم (مەلی)م لە کۆڵ دەکاتەوە. ماپارە بەڕێوە دەڵێ:

– دایە، شەڕ .

شەڕە جنیۆ و پێکەنین تێکەڵە. نەشمیل وەختی تۆڵەی وەگیر هێناوە، خەتاکە داوێتە ئەستۆی من:

(شەڕ و تڕ ئاوری ئەو هەتیوە ژنانیلەیە)

ماڵی مامم دەماشێن داوێم. وەک تیری ساردەکەوان، لە کۆڵان دەچمە دەرێ. ئامۆژنم تووڕەیە، بەسەر فەوزیە دەڕوا. فەوزیە دەگری. منداڵەکان بەماپەرە پێدەکەنن. بۆ خۆم وڕ و کاسم. لە چوونە شاییەکەم دڵسارد و پەژیوانم.

بەهەر لەونێک بێ فەوزیە ژێر دەکەمەوە. لە ئامۆژنم تکا دەکەم ئەو هەڵڵایە لە لای مامم باس نەکا.

لای نیوە شەو دەچمەوە ماڵی خۆمان. دایکم خەوتووە دایە خەیاڵ لە هۆدەکەی منە. هەواڵی داوەتی ڕەزام لێ دەپرسێ، زۆر ئاسایی سەروبەری شاییەکەی بۆ دەگێڕمەوە، وە دیارە جارێ خەبەری شەڕ و هەڵڵای پێ نەگەیوە. منیش باسی ناکەم. خەوم نایە، هەوڵ دەدەم دایە خەیاڵ وەقسە بێنم. ئاخری دێتە سەر خەت:

– «ڕۆڵەم، لە غەوسی دەکەم تەڵەب و تەمەنایە، نەخشەت لێ بی. جا دەڵێن: (حەیران پیر نابی) سەد جارانت قسە و باسی دەقەدیمیان بۆ وەگێڕم هێشتا لێیان وەڕەز نابی.

گوتم، پاش شەهیدبوونی ئاغای ڕەحمەتی، ماڵن چووە سوێناسێ. ئاغایان لە حەوشەی دە مزگەوتی (شا دەورێشی) ناشت. کوڕەکانی ئاغای خۆ دەشێرنەوە و پەڕیوەی هەندەران دەبن. خوای پێم نەگری لەکم دەچنە بەری فەیزوڵڵا بەگیان لە (بۆکان)ی. ماوەیەکی لەوێ دەمێنن. پاشان عورووسی عەفوەتێ دەدا، دەشلێ کوڕانی دەئاغا میرزا فەتاحیش، دەبێ بێنەوە سەر ماڵ و ملکێ خۆیان، چکارن پێیان نابی. ئەوهانیش وەبەر عەفوەتێ دەکەون و دێنەوە شاری. بەڵان عورووسی فێڵێیان لێ دەکا و دەیانگرن.

سالار، قازی محەمەد(*)، مەنسوور و میرزا ئەحمەدی قۆڵبەست دەکەن، بەڕێیان دەکەنە حورووسیاتی وێڕای دیلی دەشەڕێ. وەک من بیستوومە قازی (مونعم) و قازی (لەتیف)یش بەجیا دەگرن. ئەوانیش بەلایەکی تردا بەڕێ دەکرێن. ئاغای سالار دەیگێڕاوە: (من و قازی محەمەد و مەنسوور و میرزا ئەحمەد، ئەو چوار برایە پێکەوە گیراین. بردیانینە ئۆردووگای دیلان. عەسکەری عوسمانلیشمان زۆر دەگەڵ بوون. لە نیزیک بادکۆبەی بووین. زۆریان بێ حورمەتی و بەڵا بەسەر هێنایین.

شەوەکی هاتینە سەر ئەو تەگبیرەی، دێرەدا دەمرین و کەسن بەهاوار نایە. هەرچۆنێک بی دەبی خۆ ڕزگار کەین و هەڵێین.

ئۆردووگا، هەر دەرگایەکی هەبوو. قەرارن دانا، ساڵڵاتی بەردەرگا بکوژین، خۆ دەرباز کەین، جا نابەڵەد و غەریب پاشی چن بەسەر دێ، خوای دەزانی. خوا و ڕاستان ئەو شەوی هەلێکی چاکن بۆ هەڵکەوت. دوو ساڵڵاتی بەردەرگا بەجووتە خەویان لێ کەوتبوو، دەکرا بێ تەقە و ڕەقە وەدەرکەوین. بەڵان بۆ بەدبەختیان لە ئێوارێوە قازی محەمەد نۆبەتێیەکی گرتبوو، ددانی ددانی نەدەگرت. هەرچی تێفکرین بەو حاڵە دەرچوونن نەدەبوو.)

رووم دەمیرزا ئەحمەد و مەنسووری کرد و گوتم:

(براله ئێوە بڕۆن، من دڵم نایە قازی بەو نەخۆشییە بەجێهێڵم، با لانی

(*) قازی محەمەد: قازی محەمەدی حاجی ئابادە.

کەم لەو چوار برایە، دوو کەسن ڕزگار بی. ئەگەر چیدیش وە درەنگیی بخەن، لەوانەیە ئەو کافرانە وەخەبەر بێن و هەلی وان وەدەس نەکەویتەوە یا بنبەنە ئۆردووگایەکی دیکە.»

دایە خەیاڵ لە زمان ئاغای سالارەوە نەقڵەکەی دەگێڕێتەوە، بەڵام قسەکان بەبن لەهجەی مەنگوڕی دەڵێ. قسەکانی هەڵدەبڕم:

– ئەرێ دایە خەیاڵ، ئەوە نازانی بەڕاوێژی موکریان نەقڵەکەم بۆ وەگێڕی؟

– کوڕە ئازادی چلۆن نازانم، دەمهەوێ ئەتووش ڕاوێژێ من فێر بی دەنا کوڕانم دایە خۆت تەمەنی دەموکریاندا تەواو کردووە. جا گوێت لە دایە خۆت بی. ئەرێ گەیبوومە کوێ؟

– خەریک بووی میرزا ئەحمەد و مەنسووری بەڕێ کەی.

– (ئەی سەد ڕەحمەت لە دایوو بابت. لای نیوە شەو ئەوانم بێ دەردەسەر بەڕێ کرد. قازی نۆبەتییەکی هاتبۆیە وەک ئاور داییسا. هەر چۆنێک بوو ئەو شەوە خۆمان مات دا. سبەی بەیانی عرووس زانیان دوو کەسمان هەڵاتوون. دەستیان کرد بەئازار و ئەشکەنجەی ئێمە. لەبەر دەرگاڕا وزاقی خۆیان دەدا، جووتپێ خۆیان پێدا دەداین. ئەوی لە دەستیان هات لە ئەزیەت و ئازار ڕانەوەستان، ئیدی خوا نەکوشتە نامرێ.

پاش ماوەیەک بردیانین بۆ ئۆردووگایەکی دیکە. لەوێش زۆریان ئەزیەت داین. نەقڵی برسیایەتی و نەخۆشی و ناتەواوی ئەو سەردەمە هەر ناگەڕێتەوە.

کورتی ببڕمەوە پاش ئەوەی شەڕ ڕاوەستا(*)، دەستە دەستە کۆیلە و ئەسیر ئازاد دەکران. من و (قازی)ش ئازاد کراین و گەڕاینەوە بادکۆبە، قازی زەرد و زەعیف و نەخۆش، من دەستکورت و نەدار و ئەسپێ دەگیرفاندا سەوزەڵەی دەگوت. دەبوو ئەویش بەخێو کەم و پەسمەندەیەکیش بۆ خەرجی ڕۆینەوەمان وەلانێم. هەموو ڕۆژێ دەچوومە مەیدانی شار، لە کار دەخولامەوە. لەوێش کەس چی بەجەرگەوە نەماوبوو. ئێواران

(*) شۆڕشی ئۆکتۆبەری ١٩١٧ و ڕووخانی تەزار.

بەدەستبەتاڵی دەگەڕامەوە. لە کاروانسەرایەکی شپڕێو، ڕۆژێ بەنانێکی بەڕێ دەچووین. چەند مەناتێکمان پتر پێ نەمابوو، سواڵم دەغیرەت دانەبوو کاریشم وەگیر نەدەکەوت.

ڕۆژێک لەو ڕۆژە ڕەشانە، لە مەیدانی فەعلان ڕاوەستابووم پیاوێکی کۆک و پۆشتە بانگی کردم، وەدووی خۆی دام و بردمیەوە ماڵێ. هێندی دوو سێ تۆنی داری موورەکراو نیشاندام، بیورێکی زەلامی دا دەستم و گوتی:

(ئەوانە بکە قەڵاشکەری)

بەهەموو دەماغی خۆم وەری گەڕامێ، تەڵەزمی چووکەم لێ دەکردەوە و چم بە چ نەدەکرد. بەو پێیە کاری ئەوساڵم بوو. کابرای ساحێب ماڵ ئاگای لێ بوو، لە پەنجەرەوە هەرای لێ کردم، چوومە ژوورێ. داینام و نان و چایان بەتەسەلی دامێ. پاشان ڕووی تێ کردم و گوتی:

– کوێندەری و لە چی دەگەڕێی؟

بەسەرهاتی خۆم بۆ گێڕاوە. گوتی:

– براله گیان، زووت لێ حاڵی بووم، دەست و پێ سپی و بەکەڵکی دار شکاندن نایەی.

دەستی دەگیرفانی نا، چەند مەناتێکی بەزۆری دامێ و بەڕێی کردم. خەرجی قەدەرێکی دیکەش خوا گەیاندی.

ڕۆژێکی هەروا بەشاریدا دەخولامەوە، بەڵکو ئاشنایەک ڕۆشنایەکی بدۆزمەوە، تووشی مزگەوتێکی هاتم. چوومە حەساری مزگەوت. ئەنجومەنێکی خەیریەشی لێ بوو. فەقیر و هەژار دەهاتن نان و پێخۆریان وەردەگرت.

بەر هەیوانێکی خاوێنی لێ بوو. تازە سپی کرابۆوە، لەوێ هەڵتووتەکام، هەروا بەئیشتیا، بیسمیلایەکم لەسەر دەرکی هەیوانەکە، بەکلۆیەک ڕەژی نووسی. پیاوێکی وێچوو پەیدا بوو. چاوی بەنووسراوەکە کەوت. بانگی مجێوری کرد و گوتی:

– کوڕە ئەوە کێ نووسیویەتی.

کابرای مجێور گوتی:

– قوربان ئاگام لێ نییە.

– کابرای مجێوری توند کرد:

– چۆن ئاگات لێ نییە، ئەگەر وابێ هەر لێرە نی، ئەو شتە بەسەعاتێکی هەر ئەوەندە بنووسرێ. بۆ دەبێ ئاگات لە ولاتی نەبێ.

زگم بەکابرای مجێور سووتا، لەوانە بوو لەسەر کاری لابا. وردە وردە چوومە پێشێ، سلاوم کرد و گوتم:

– قوربان لەو مجێورە توورە مەبە، خەتا لە من ڕایە، ئەمن نووسیومە، کابرای کاربەدەست چاوێکی لە جلوبەرگ و قەد و گیپاڵی من کرد، سەرێکی ڕاوەشاند و گوتی:

– یانی ئەتۆ ئەو خەتەت نووسیوە؟

گوتم:

– بەڵێ.

بزەیەکی هاتێ:

– ئەگەر ڕاست دەکەی یەکی دی بنووسە.

دەستم دا لەتە ڕەژێ. ئەوەندەی مژێ لە قەننەی دەن یەکی دیکەم لە پەنا وی نووسی زۆر جوانتر. کابرا مەحتەل مابوو گوتی:

– چ کارەی، خەڵکی کوێ و لە چی دەگەڕێی؟

بەکورتی بەسەرهاتی خۆم بۆ گێڕاوە. گوتی:

– لەبەر چی لێرە ماویەوە؟

گوتم:

– برایەکەم دەگەڵە، نەخۆشە و لە کاروانسەرایەکی کەوتووە، دەمەوێ هێندێک خۆ بگرێتەوە. بەشی خەرجی ڕێیەش شتێکی وەدەست خەم و پاشان بڕۆینەوە.

دەستی گرتم و بردمیەوە ماڵێ، دەستووری دا بردمیانە حەمامێ و جلوبەرگی لەبەر گۆڕیم. بڕوا بکە خۆم نەدەناسیەوە، چووینەوە ماڵێ، وە ژوور کەوتم، ساحێب ماڵ یەک پێ لە بەرم ڕاستەوە بوو پێم وایە ئەویش

نەیناسیبووەمەوە، نەهارێکی تێر و تەسەلیان دامێ و بەسەر و ڕوو خۆشی گوتی:

– لەوڕۆڕا بەرپرسی ئەو بنکەی خەیریەی. وەتاغێکت بەهەموو ڕاخەر و پێخەفێکەوە دەدرێتێ. براکەشت بەرە، خاوێنی کەوە و بیبە لای دوکتۆر، هەتا بتانەوێ دەتوانن لەوێ بن. مواجبت بۆ دەبڕمەوە و هەرکارێکی هەتانبوو ڕیۆڕاست بەخۆم بڵێ.

چوومەوە لای قازی:

– هەستە براله خودا گەیاندی.

ماوەیەکی لەوێ بەئاسوودەیی ماینەوە. (قازی)م دەپلاو و گۆشتان گرت و عەلەمی لێ برا. بنکەمان بەباشی بەڕێوە دەبرد. کابرایەک هەموو ڕۆژێ دەهات دوو کاشی خۆراک وەردەگرت. ڕۆژێکی لێم پرسی:

– یەکیان بۆ خۆتە، ئەوی دیکەیان چ لێ دەکەی؟

– کابرایەکی پیری نەخۆشم لە لایە، بۆ وی دەبەم.

– خەڵکی کوێیە؟

– ئێران.

کاروبارم بە(قازی) ئەسپارد، کابرام وەپێشە خۆم دا. لەو سەری شار لە مزگەوتێک بوو. پیاوێکی نەخۆش دەلێفە کۆنێکدا بەحاڵ پشووی دەهات. سەرم بەسەری داگرت، لەوانە بوو شادی مەرگ بم. نەخۆش مامە لەتیفم بوو. سەرم بردە بن گوێی:

– مامە! مامە! ئەمن سالارم، دەمناسیەوە؟

دوو سێ جاری چاو تررووکاند و ئەستڕی:

– سالار، عەبدوڕەحمان!؟

دەگەڵ مامم دەستمان دەستۆی یەک کرد، سەعاتێکی گریاین. ئەو لە دەستەی ئەسیرەکانی عوسمانی بوو، نەدەکرا بیبەمە لای خۆم، بەلام خاوێنم کردەوە، نیشانی دوکتۆریم دا، جلوبەرگم لێ گۆڕی و دەپلاو گۆشتانم گرت، هەموو ڕۆژێ سەرم لێ دەدا.

بەکورتی مامیشم وەک قازی لە برسان کەوتبوو، چی وای نەگرت ئەویش

بووژاوە، پاش ماوەیەک قازی (مونعم)یش وەدیهات و پێک شاد و شوکر بووین.

مامە (لەتیف) دەگەڵ ئەسیرەکانی عوسمانی بەرێ کراوە وڵاتی. من و (قازی) و (قازی مونعم) مابووینەوە. بەشی خەرجی ڕێگامان پەسمەندە کردبوو. چووینە لای ڕەییسی ئەنجومەنی خەیریە، ئیزنی مەرەخەسیمان خواست. هەر چۆنێک بوو خۆمان گەیاندە پردی ئارازێ. بەرگەی ئازادییەکەمان مۆری کۆنسوولی ئێرانی پێوە نەبوو، دەبوو بگەڕێینەوە مۆری کەین، ئەو مەناتانەی پێمان بوو، دەگەڵم بەش کردن. ئەوانم لە قاوەخانەیەکی بەجێ هێشت و بەتەنیایی گەڕامەوە.

لەبەر دەرگای قوونسوورگەری(*) زۆریان مەحتەل کردم. ئاخری ئیزنیان دام، چوومە لای قوونسوور، لە هەوەڵەوە بەهێندی نەگرتم، هەتا ناو و نیشانی خۆم پێ کوت، دەگەڵ باسی (ئاغا میرزا فەتاح)م کرد، گوتی:

– ناوت چییە و ناوی براکانت چن.

دەگەڵ جوابم داوە و زانی درۆیە ناکەم، ڕاستەوە بوو، دەستی دەستۆی کردم:

– چۆن ئەتۆ عەبدورەحمانی و ئەمن نەمناسیویەوە؟

– بەڵێ قوربان.

– براگیان من ماوەیەکی لە لای ئاغا، میرزا بووم، دەرسم بەتۆش گوتووە و فلان کەسم.

زۆری حورمەت گرتم، زۆری حەول دا بنێرێ (قازی و قازی مونعیم) بێنێتەوە لای خۆی و گوتی:

– ئێوە شازادەی منن، نامەوێ بەجلوبەرگی کۆن بگەڕێنەوە وڵاتی، بەڵام قەبووڵم نەکرد، ئەگەر زانی بەپەلەم و هەر دەڕۆمەوە، پاش نەهارێکی تەسەل، بەرگەی بۆ مۆر کردم و سەری سندوقی پۆلای بۆ هەڵگرتم و گوتی:

– هەڵگرە، هەر چەندی دەتەوێ.

بەشی چوونەوەم هەڵگرت، ئەویش دە ئەوەندەی بەزۆری دەباخەڵم ڕۆ کرد

(*) کۆنسولگەری.

و گوتی:

– ئیزن بدە جلوبەرگتان بۆ ساز کەم با بەکۆک و پۆشتەیی بچنەوە بۆ من عەیب دەبێ . ئەمن سەد هێندەم نانی ئێوە خواردووە.

گوتم:

– قوربان جلەکانمان خراپ نین، لە مێژە لە ماڵێ دوورین ئیزن بدە بڕۆم.

بە فایتوونی خۆیدا بەرێی کردمەوە سەرپردی ئارازێ. بەپیاوەکەی خۆی کوت هەتا بەچاوی خۆت ئاوەژووی ئەوبەریان نەکەی نەیەوە.

نامەیەکی بۆ پۆستی ئێران نووسی و دایە دەستم، مۆری کرد و سەری نەبەست.

نووسیبووی:

(ئەو سێ نەفەرە بەڕێز و حورمەتی تەواوەوە وەرگرن، هەتا شاری تەورێز بەرێیان کەن و ئەوپەری خزمەتیان پێ بکەن. پاشان ڕاپۆرتی کارەکەتان بدەنەوە بەمن.)

بەخێر و خۆشی گەڕاینەوە. لە شاری تەورێز پێشوازییەکی گەرمیان لێ کردین و دوای چەند ڕۆژێک ناردیانینەوە ساباڵاغ.)

نازانم دایە خەیاڵ بۆ خۆی دەگری یا بۆ ئاغای سالار، بەگریانەوە هاتۆتەوە سەر ڕاوێژە شیرنەکەی خۆی:

(ڕۆڵە ئازادی ئەوهانە دەزەینی خۆتدا ڕاگرە. وڵاتی موکریان و شاری سابڵاغ پیاوی زۆر کەڵە کەڵە و دەگەورەی بووە. لاڵیم گاتێ حەجەم قەتی نەهێشت گوڵ بکەن. قەت چاوی دیتنی ئەو شارەیان نەبوو. ئەو خەڵکە ئازا و ئاقڵەیان نەناسی. هەر بەسەریان دادا. ئەگەر نەکرابی خۆ بەخۆ بەگژ یەکیان داکەن، وەک قەلی سەر قوڕاوی بەهەمان تێی بەربوون.

(ڕەبی ئەتووش وەکی ئەو پیاوانە ماقووڵ بی. ئەوەندەی گڵ لەسەر وانە سەد هێندە حەمری توو بی.)

دایە خەیاڵ بێدەنگ بۆوە، هەرچەندە شەڕ و هەڵاڵی (مەلی) مێشک و دەمارم ئازار دەدا، دیسان بەرە بەرە چاوەکانم بۆ خەو شل دەبن...

نەهارێکی تێر و تەسەلم خواردووە. دەستاوی زەڕی قسەی لەسەر نییە.

(ئیلاهە) تازە دارە دەکا.

لە باوەشی دایکی ڕا بەلارەوە خـــۆ دەئامـــێـــزی من داوێ، وەک لە هەورازێک سـەرکـەوتبێ پشـوو سـوارە. دەتریقـێـتـەوە، سەر بەسـینگمـەوە دەنێ. دەست بەسەریدا دێنم، خۆ دەباوەشی دایکی داوێتەوە، (زەڕی) توند بەخۆیەوە دەکوشێ. بۆنی پێوە دەکا. دەیلاوێنێتەوە، دەخەوی دەکا.

خـەریکم وەدەرکـەوم، جلەکـانم دەبەردەکـەم، زەڕی ئـیـلاهەی نـواندووە، بلّووز و داوێنی لیمۆیی دەبەر کردووە. بزەی لەسەر لێوە، بۆ لای من دێ، بسکی بەسـەر سـینگیـدا پەرێشـانە، قـوبـەی سـەر سـینگی شـەپۆلّی بسکەکانی دڕ داوە. دێتە پەنام، چاوە خومارەکانی ناز دەبارێنن:

– حوسێن!

– ئا.

– ئیلاهە چەند جوان و شیرن بووە، تۆ عەیبی دەبینی؟

– نا ئیلاهە لە ساواییەوە هەر وابوو، هەردێ و شیرنتر دەبێ .

– نا حوسێن ئەوە چاوی دایک و بابە جوان دەبینێ.

– دەتەوێ بلّێی ئیلاهە عەیبدارە!؟

– هەرگیز، دەلّێم هەموو کەس مندالّی خۆی خۆشدەوێ.

لە قاقای پێکەنین دەدەم:

– عەجەب کەشفێک.

– نەت ئەنگاوت.

– چییە ئەدی؟

– تکایەکم هەیە!

– فەرموو!

– مندالّی خەلّک ئازار مەدە، وای دانێ کەسێک بیەوێ ئیلاهە، تەمبێ کا، یا خەتاشی کردبێ.

چوومـەوە ئیدارە، نـازانم، لەخۆوە بێ وازم یا قسـەکانی زەڕی کـاری لێ کـردووم. قـەرار بوو پرسـیـار لە ئەمـیـر بکـەم. بۆ جـاری سـەدوم. دلّم بۆی ناچێ. زەنگ لێ دەدەم، یەکێک دێتە ژووری:

(ئەمرکە قوربان).

– پەروەندەی ئەمیر بێنە.

بن هەنگلّێک پووشە و پەروەندە لەسەر مێزەکەم دادەنێن. کوتە کاغەزی چەپک کراو، پرسیار و وەلّامەکانی، یادداشتەکانی، زۆریان لێکۆلّینەوە لەسەر کۆمەلّناسین، وێ دەچێ پتر کاری لەسەر دەرسەکانی خۆی کردبێ، خەریکی گرد و کۆکردنی نەزەریەی عیلمی و عەمەلی بووە.

تاوێکیـان کار لەسـەر دەکـەم، هۆگری قەلّەمەکەی دەبم. هەردێ و پتر، زۆریان هەر چلّک نووسن، مەودای نووسینەوەی دووبارەی نەبووە، ئێمە نەمان هێشتووە، پێش ئەوەی کارەکانی تەواو کا دە زینداغان کرد...

لەبەر چی گرتوویانە! ئەگەر عیلم خراپە ئەدی ئەو زانستگایانە بۆچی ساز کراون؟! ئەمیر گوناهی چییە! کلکی کەری وەیسی بڕیوە؟ کام نەزمی شێـواندووە، ئاه ئەو چەپکە کـاغـەزەیم نەخـوێندۆتەوە، دەمـبـا دەناخی خۆیەوە:

«بەندیخانەیە، (مچەکەچەلّ) ئانگژای (حوسێن قولّی) بووە. وێڕای یەک چۆکیان لەسەر بێتۆنی ساردی حەوشەدا داوە، خەریکی زۆروانی دەستین. مەچەک و قۆلّی خالّکوت کراو، ڕەگی شین و توند و خوار و خێچیان لە چاو دەدا، هێندە گرێگرێ و کلکەتەشین وەک ئێسقانی قۆلّ و جونگەیان تەنیبێ و چنیبێ.

ئارەق زەنگولّ زەنگولّ لە سەروگوێلاکیان دەتکێ، مل هێندی کاریتە ئەستوورن، پەنجەیان وەک هۆرە چووە دە پالّ یەکەوە. دوو گرێداری چەقاو، جار جار موویەک ئەولاولا دەکەن.

جەماعەت دەوریان داون، هەرکەس دۆعا بۆ کەلّی خۆی دەکا.

(مەمەد ڕەزا) دەلّێ:

(فوولاد پەنجە لاروە گوربانەم – بەقوربانی ئەو پەنجە پۆلّایانەت بم)

– خلە شەل:

(مچە کەلّە)!

سێ چوار ڕووتەلّەی زەردەلّە، بەکەلێنی حەشامەتی شڕۆل و درۆلّدا، چاو

لە زۆرەوانی ئەو دوو ملهوڕە دەکەن.

لە هەر چورتە چورتی شان و باهۆ و نرکە نرکی سینگ و گەروویەک، زەردەڵەیەک دەلەرزێ و سەری حەسرەت ڕادەوەشێنێ و هەناسەی بێ هێزی هەڵدەکێشێ...

حەوشەی بۆڕ و چڵکنی بەندیخانە یەکی دی نابا. زۆرتریان لە دەوری زۆرەبانی کۆ بوونەوە، چاوەڕێن یەکیان ببەزێ، چاوەڕوانی بۆ ماوەیەکی کورت، ئارەزووی هەڵفڕین بەسەر دیواری بەرز و ساردی بەندیخانەی لە بیر بردوونەوە.

لەو بەری حەوشەی زیندان، من و ئەحمەد ئارام ئارام دێین و دەچین. ڕێچکەی بێتۆنی حەوشە وەها تەسکە شانی وێک خستووین. من ئیزنم وەرگرتووە بۆ تەحقیق بێمە نێو بەندیخانە. (ئەحمەد) تاوانبارێکی پیاوکوژە، زیندانی ئەبەدیان بۆ بڕیوەتەوە، تا ئێستا دە ساڵی کێشاوە، ڕووی تێ دەکەم:

(دەی کاکە! یا من بەهەڵە چووم، یا عیلم، تێناگەم، نازانم، تۆ نابێ پیاوی خراپ بی، دنیایەک ئەهوەنی و لەسەرەخۆیی دەتۆدا دەبینم، وەها لە حاندت خاترجەمم، دڵم حەساوەتەوە. دەمەوێ وەک دوو هاواڵ وەک دوو برا پێکەوە بدوێین.

هەرچی دەکەم و دەکرێنم بۆم ناگونجێ تۆ بەپیاوکوژ دانێم، وێ ناچی، نانا هەرگیز خوێن دەچاوی تۆدا نییە. دەمەوێ ورد ورد لە سەرەتای ژیانت ڕا بۆم بگێڕیەوە، تکا دەکەم حیسابی دۆستێک لە سەرەمن بکە. ئەوەندی لە توانام دابێ هەوڵ دەدەم ڕەزامەندی تەڕەفەکەشت بۆ وەرگرم. خوا یاربێ کاریشم لە دەس دێ.)

ئەحمەد بەکۆڵێک تەجرووبەوە، بەدنیایەک ئەدەبەوە، جوابم دەداتەوە:

(ڕواڵەتی ئێستای من ئەوە نییە کە دە ساڵ لەمەوبەر دەتدی. مامۆستا قانع لە خۆڕا نەیگوتووە:

«قوڕ بەسەر ئەو دوژمنەی هیوای بەبەندیخانەیە»

من ئەوە نەبووم کە ئێستا دەمبینی، من بەشەر نەبووم، هیچ هەر نەبووم،

گایەکی سەر و قوون کونکراوی بەرەڵڵا.

بەندیخانە بۆ من بوو بەزانکۆ، لە هەوەڵەوە کەڵکم لێ وەرگرتووە، ئێستاش هەروا، هەر ڕۆژەی تەجرەبەیەک پاشقول دەدەم، دەرسم خوێند، کارم کرد، ئەوەندەم هەوڵ داوە ئەگەر بژیم تۆڵەی چرووسانی ژیانم بکەمەوە. بوومە چەرمی ئاوەسوو، لە کڵ دەردێم. دەزرینگێمەوە، دەبمە شتێکی تر، پەسمەندەی فکری و ماڵیم پێکهێناوە بۆ وەی ڕۆژێک چوومە دەرێ بیکەمە دەزمایە، ئەو ئەحمەد مرد، ئەحمەدێکی ترم.)

هەڵدەکوتمە سەر قسەکەی:

(قەرارمان ئەوە بوو کورتەیەک لە ژیانت باس بکەی.)

(کاک ئەمیر! من زیندانی ئەبەدم، هەرچەندی بتەوێ وەختم هەیە، جگە لەوە دەردی دڵ کردن باری خەمم لەسەر سووک دەکا. ئەمما ئەوەی تۆ دەتەوێ دەبێ وەکی من پیاوێک بکووژی و بێیە ئێرە، دەنا کاری ئەمساڵت دەچێ.)

دەستێکم لە پشتی دا و گوتم:

– پیاو ناکوژم، بەڵام بەڕاستی پێم خۆشە ماوەیەکیان ئیزن دابام لە لات مابامەوە، خوا یاربێ دێیە دەرێ و بەئازادی لە لای یەک دەمێنینەوە.

هەناسەیەکی هەڵکێشا:

«گەرمێن دوورە بۆ پیاوی فەقیر، زۆرم پیاوەتی دەگەڵ بکەن لانی کەم پێنج ساڵی دیکەش لێرە میوانم. دوور نییە دێرەدا بمرم. ئەوەش بزانە لە مردن ناترسم، مردن بۆ من حەل بووە، شتێکی ئاساییە، هەزار ژیانی وا خوا بەقوربانی مردنێکی کا، داخەکەم پیاو وەختێک تێدەگا، درەنگ بووە و لە دەستی دەرچووە، بریا ئەوەی ئێستێ دەیزانم دە ساڵ لەمەوبەر دەمزانی، کار لە جێیەکی تر دەبوو، دەڵێن: (هەر ئاقڵەی لە خەسارێکی) بریا ئەو ئاقڵە پێش خەسار بوون هەبا. ئەوەندە لە ژیانی پێشووم پەژیوانم، جاری وایە دەڵێم (بریا هەر نەبووبام) یا مردبام و سەرلەنوێ ژیابامەوە، دەمەوێ لە هەوەڵ ڕۆژەوە بەمێشکەوە بژیم.

زۆرت ماندوو نەکەم باشە، دەگەڕێمەوە منالی، هەر چەند لە چەنگ

بیری منالّیم هەلّدێم، سەرجەمی دەرد و زووخاو بوو. ناتەواوی و هەناسەساردی بوو.

دایک و بابم بەمنەوە چوار کوڕ و سێ کچیان بەشوێن یەکدا ببوو، لەوانە دوو کچ و کوڕێک بوونە سەدەقە و بەلاگێڕی تۆ . ئەوان بەختەوەر بوون و زوو مردن، من مندالّی گەورەی مالّێ بووم، هێشتا لە یادم نەچۆتە دەر، خوشکێکی چووکەم مرد، زۆرم لە گۆڕی مردووم خۆشتر دەویست. ئاخ هەرگیز، هەرگیز لە مێشکم ناچێتە دەر، بەمردوویی سەد جارم شالاّو بردە سەرێ و لە ئامێزم گرت، کراسەکەی دڕابوو، لەشی ساردەوە بووی لە سێ جێیان وەدەرکەوتبوو، کراسەکەی ئیتر پینەی هەلّنەدەگرت...

دایکم گێل و فەقیر بوو، بەنانی ویشکی دەفەی دەسووڕاند هەرچی هەمانبا دەیگوت: (خودا بەزیادی کا) ڕۆژێکی هێندەم ڕق هەستا لەوانە بوو لێکەوە بم گوتم:

(هێندەت بەنانەڕەقە گوت بەزیاد بێ، خوای گەورە چاوی کرد ڕازین چی تری نەداینێ.)

دایکم هەر ئەوەی بیست دەستی دا کۆلّەوەژی تەندوور، هەستان و دەرپەڕینی من یەک بوو. هەلّدەهاتم ئەویش دەستەوتێلا بەدوومەوە. لە بەری دەرنەچووم، بەلاّم ئەوەندە بەروحم بوو پێش ئەوەی لێم دا گوتی:

(ڕۆلّە ئەحمەدە ئەوە لێت دەدەم مەترسێ، بیسمیللا) هێشتا بەو قسەیەی پێکەنین دەمگرێ.

باوکم بەپێچەوانەی دایکم سەری بەفەڕزێ خوای دانەدەدا، لەتاو دەستەنگی بەو ڕۆژگارە کوفری دەکرد، جگە لەو ئاکارە مێشک ویشک و نەزان بوو. شەوانە بۆ ئەوەی بێدەنگمان کا حەکایەتی شای جندۆکانی بۆ دەگوتین، لە ترسی شای جندۆکان هەریەکی کوندەیەکمان میز دە پالّ خۆمان دەکرد.

خەریک بووم کلاسی پێنجی سەرەتاییم دەخوێند، سەرە بەهار بوو، لە مەدرەسەی هێنامە دەرێ، کتێبەکانی تووڕ هەلّدامە نێو گۆلاوێکی و گوتی:

(خوێندن بەسە، منالّ زۆر بخوێنێ کەر دەبێ)

لەوەی دوا هەزار کاری پێ گۆڕیم، حەمالّی قرتالّە، فەعلەیی، پێش حافزی، کوورەدەمێنی، شاگرد پینەچی وە... کوڕە کاری هیچەکە و پووچەکە نەما پێم نەکا. هەر دەشیگوت: (ڕۆلّە هەتا نەمردووم فێری هەموو کارێک بە، نەمرم دەتکەمە پیاوێک هێندی فەیلەفووسێک(*) بزانی.)

مچە کەچەلّ و حوسێن قولّی هەروا بەرانگەریەکن. مەچەکیان وەک دوو دار بووزی لێک هالاّو هەروا بەهەواوەن. ڕەنگیان زەرد هەلّگەڕاوە، تێکەلاّوێک لە زەرد و ڕەش، وەوەی دەچێ دەقەوەیەک دابن. هیچ کام نابەزن، یەکتریش بەر نادەن. لێیان بۆتە کوردە نامووسی. (مەمەد ڕەزا) دەگوڕێنی: (یاشاسن، یاشاسن هوسێن گولی - بژی، بژی حوسێن قولّی)

خلەشەل جوابی دەداتەوە:

(مچە لە ئاسنیش ڕەقترە)

(ڕەحیم کاوەیس) سەر ڕادەوشێنێ:

(لەو بەقوڕێگیراوە پەتێک، گوریسێک وەگیر ناکەوێ دە لاقیان کەین، سالّێکی کەلّی مالّی مامم دەگەلّ کەلّی مالّی مەحموود جەگەن دەگژ یەک ڕاچوون، ڕۆژێکی عەلەنتەواو فەتەق لێکیان دا، کۆلکەی شاخیان بەجووتە هاتە دەرێ، خوێن دەلّەمەی بەستبوو، کوڕە سەرانگوێلک وەک گایان سەربڕیبێ هەر زلّچەی دەهات. ئاخری هیچیان نەبەزین. من و کوڕەکانی مامم بەزووخالّەوە لە پشت کەلّەبەش چەقیبووین. مالّی جەگەنیش هەروا، لەوانەبوو دەگژیەک ڕابێین. خەلّکەکە نەیانهێشت، گوریسیان دەپاشووی کەلّەکان کرد و لێکیان کردنەوە، شتی وا فەتەق کێشەی بەدوەوە. قومار تاوێکی خۆشە. ئەوان زۆرن وەچاکە لێکیان کەینەوە، با نەبێتە شەڕ .)

خلەشەل گوڕاندی:

(حەللەلا، وەلّلاهی مچە دەستی وە حەرزی کەوێ، دەبێ خوێن بێ و سەران بەرێ، مچە بێ کەس نییە، ئای لالاّیم گاتێ ئەگەر مچەش وەک حوسێن قولّی لە ئاشپەزخانە کاری دەکرد...)

* فەیلەسووف.

مرقە مرق و فیتە فیت لەولاولا دێتە گوێ. مەچەکی تێکگیراو هەروا چەقیون ئاخر هێز و توانایان دێتە کایە. ئارەق زەنگوڵ زەنگوڵ لە لا ملیان دەتکێ. (ئیرەج ئاژان) بەغەزەبەوە دێ و دەچێ، تێیان ڕادەخوڕێ:

(هەستن! هەستن! بڕۆن بەسسە!)

گوێی نادەنێ. باتوومەکەی لە بەرقەدی دەکاتەوە، نەحرەتەیەک دەکێشێ:

(دەگەڵ تۆمە کەرە کەچەڵ !)

بەردەبێتە سەروگوێلاکی (مچە). دەستیان لێک بەردەبێ، هەڵدەستنە پێ. ئاژان هەمـــووان دادەگـــرێ، بەڕاست و چەپدا، دەوەشـــێنێ، وەک گوێلەگەل دەژوورێیان دەکاتەوە.

ئاژان بۆ لای (ئەحمەد) دێ خەریکە ئەویش وەبەردا، بەرگەی مۆرکراوی نیشان دەدەم:

(سەرکار ئیزنی وەم هەیە)

حەوشەی زیندان چۆل بووە، تەنیا من و ئەحمەد ماوینەوە، لە دەللاقەی ژوورێڕا دەنگی (مچە کەچەڵ) دێ:

(هەر لە من دەدەن. سەد کەس بەشەڕێ لێکی دەکەنەوە. من جەفەنگ لێدەم جووتان دەخۆم، دەڵێی مەختەی شەپانم، شەرتە ئیرەج ئاژان تۆڵەی سەد ساڵت لێ بکەمەوە.)

(ئەحمەد) جگەرەیەکی داگیراند، پاکەتە سیغارەکەی بۆ لای من ڕاداشت و گوتی:

(کاکە کوێت بۆ وەگێڕم، ژیانی ئێمە ژیان نەبوو، ژان بوو. هەر لە ئێستێوە هەتا هەتایە باسی نەداری و هەژاری خۆمانت بۆ باس کەم، کەمم کوتووە. ئەوە بزانە ئەو جیرە ناتەواوەی زیندان هەزار شەڕەفی بەسەر خواردنی دەرێی مندا هەیە، ئێمە هەرگیز دوو شێومان لەسەر یەک بەتەسەلی نەخوارد.

من و خوشک و براکانم بەبرسیایەتی گەورە بووین، فەرهەنگی بنەماڵەشمان ئەوە بوو عەرزم کردی. باوکم ڕۆژ بەڕۆژ هەژارتر و دەستەنگتر دەبوو، لەبەر نەداری خوشکە هەناسە سارد و منداڵکارەکەمانی دا

بەپیاوێکی گەڕاوەی ژن مردوو، چوار سەغیریشی بوو. هەرگیز هاوکووف نەبوون. باوکم بۆ خۆی لە کار کەوتبوو، بەڵام سێ کوڕی کارێی هەبوو. ئەمما کار نەبوو.

شەوێکی لە برسان، لە داخان و لە وەڕەزی لە ماڵ وەدەرکەوتم، هێندێک خولامەوە، تووشی هاوکلاسیەکی منداڵیم بووم، جلوبەرگی زۆر باش بوون، پێم وابوو کاروباری گرتوویەتی. سڵاو و چاک و خۆشیمان کرد، پێم عەیب بوو زۆری لە لا ڕاوەستم، سەری خۆم داخست بڕۆم، توند شانی گرتم:

(بۆ کوێ!)

– هیندێکم کار هەیە، ببوورە دەرمان بۆ باوکم وەردەگرم.

– ئەحمەد پێم وایە نامناسیەوە، کوڕە ماڵوێران پێم وانەبوو هێندە گێژی، من (حەسەنم)

بەناعیلاجی گەڕامەوە:

– زۆر چاکت دەناسم، لە هەوەڵەوە ناسیمیەوە جا سڵاوم کرد.

– ئەدی بۆ لە لام ڕاناوەستی، ئەو درۆیانە چییە دەیانکەی، تاوێ دی تووشی باوکت هاتم ساغ و سڵامەتە، دەرمانی چی و نەخۆشی کوێ؟

– ڕاستییەکەی (حەسەن) گیان، چت لێ وەشارم لەبەر بێکاری سەرم لێ ئەستوور بووە، نازانم چ دەکەم.

قاقایەکی توندی کێشا:

(کار، هەر ئەتۆ و کار شەرتە ئەمشۆ کارێکی باشت بۆ بدۆزمەوە)

دەستی گرتم و بردمیەوە ماڵی خۆی، ماڵ وەک هی قەرە تاژدینی. جلوبەرگەکەم خراپ بوو، زۆر بەخۆداشکامەوە، نەمدەزانی چۆن دانیشم.

ئەو شەوە حاڵ و باڵی گوزەرانی خۆم بۆ حەسەن گێڕایەوە، جار جار بزەی دەهاتێ، جاری واشبوو سەری لێڕادەوەشاندم، پەیتا پەیتا چڵە و شەوچەلەی لە پێش دادەنام، هێندی دەرخواردام مڕ بووم، شەو درەنگانێکی جێگای بۆ ڕاخستم:

(بەخاترجەمی بخەوە، تا نەیەمەوە وەدەرمەکەوە، هاتوو لە دەرگاشیان دا، لە کەسی مەکەوە، لە کاریش پەرۆش مەبە، تەنیا بەو شەرتە لە قسەم

دەرنەچی) خێرایەکی جلێکی کۆنە و نوێی دەبەرکرد، ئەو ڕۆیشت و من خەوتم، لای نیوەڕۆ بەدەنگی حەسەن وەخەبەر هاتم، بن هەنگلێکی خواردەمەنی هێنابۆوە، بۆنی کەبابی گەرمم بەسەردا هات، لە مێژ بوو دمم لە گۆشت نەدابوو، هەتا بەپەلە چەپۆکێکم ئاو بەچاوم دادا، ئەو کەوڵی ڕاخستبوو.

بێ تۆ ناخۆش هەتا دەنگمان لە زگی هات خواردمان، پاش نەهار چاوێکی کڕیارانەی لێ کردم و گوتی:

(هەتا سەرخەوێک دەشکێنم، دەستێک بەسەر و گوێلاکتدا بێنە، تیغ و لفکە و سابوون لە حەمامەکە داندراون، خۆت خاوێن کەوە، لەم خەڵوەتیە دەستێک جل بەئارەزووی خۆت هەڵبژێرە، پێڵاوی تازەشی لێیە، ئەوانیش تاقی کەوە بزانە کامیان بەلاقت خۆشن.)

بەعومری خۆم کەس هێندەی پیاوەتی دەگەڵ نەکردبووم، پێم وانەبوو لە بەهەشتیش ئاوە کۆک و پۆشتە دەبم، بەڵام نازانم چ هەستێک بوو، سوور هەڵگەڕابووم، بەخۆم داشکابوومەوە، دەمەویست ئەو خەڵاتە وەرنەگرم.

(حەسەن) دڵسواری و سەر لێشێواوی دە ڕوخسارمدا خوێندەوە، بەچاوی لۆمەوە:

(ئەگەر دۆست و برادەر نین ئەی بۆ شەوی ڕابردوو سفرەی دڵت لە لام کردەوە، قەرار بوو لە قسەم دەرنەچی؟ پێم وابوو زۆر لەوانە پیاوتری! هەستە! ڕاستەوە بە، من و تۆ بۆ ڕۆژێک پەیمانی برایەتیمان نەبەستووە!)

ئیدی لە قسەی دەرنەچووم، هەتا من دەستێکم بەسەر و گوێلاکمدا هێنا و خۆم خڕ هەڵدا، ئەویش سەرخەوێکی شکاند.

کاتێک هاتەوە هۆدەکەی من، قاقایەکی کێشا و باوەشی پێدا کردم:

(لەوانە بوو نەتناسمەوە، بوویە پیاوێک دەبێ ملکت پێ بەش کەن، جا براله لە قەدیمەوە گوتوویانە (کەوای سوور پلاوێ دەخوا) من دەبێ بڕۆم، تۆ هەر لێرەبە، خۆت بەشتێکەوە بخافڵێنە، دوای نوێژی خەوتنان دێمەوە، پێکەوە وەدەر دەکەوین، شێو لە دەرێ دەخۆین، کەسوکارت فەرامۆش کە،

تازە بۆ خۆت پیاوێکی، ئەو جێگا و ڕێگایەشمان هەیە، سەر بەسەری یەکەوە دەنێین، لە کەمی کەم و لە زۆری زۆر، سەڵت و ڕەبەنین. بەڕێچوون ئەوەندەش گران نییە، هەر ڕێگاکەی بدۆزیەوە کار تەواوە، ئەویش من شارەزام، ئەدی گێلەگیان! بێعار بە، دنیا زۆردار و بێعار دەیخوا، ئەو جلە کۆنانەش فڕێ مەدە بەکەڵکمان دێ.)

پێش وەدەرکەوتن دیسان جلە کۆنەکانی دەبەر کردەوە، قرتەیەکی توندی لە قامکی دەستی هێنا، وەدەرکەوت و دەرگای لەسەر پێوەدام. لە پێش ئاوێنەیەکی باڵانوێن چاوم لە قەد و گیپاڵی ڕانەهاتوو بەبەرگی تازەوە دەکرد، دنیایەک پرسیاری بێ وەڵام دەورەیان دابووم، ئەو ژیانەی بە چی پێکهێناوە!؟

بەبوونی ئەو هەموو بەرگ و لیباسە تازانە، ئەو جلە کۆنانەی بۆ چییە؟! بەرگی شەو و ڕۆژی یەک نین! بە چی بەڕێ دەچێ؟ دەیان پرسیاری دی ئاخری فکرم بڕی نەکرد و چم بۆ ساغ نەبۆوە، خۆم ڕازی کرد هەرچی ئەو بڵێ وا بکەم، ئیدی لە ڕووتی و برسیایەتی جاڕز ببووم و بیری گەڕانەوە بۆ ماڵی خۆمانم بەڕاشکاوی فڕێدابوو.

ئەو شەوە و چەند شەوێکی تر بەو چەشنە گوزەرا، هەر شەوە لە ڕەستووڕانێک خۆمان کۆک و پۆشتە دەکرد و وەدەر دەکەوتین، چی وای نەگرت ئۆگری ژیانی تازە بووم، نێوە نێوە چەپکە پوولێکیشی دەگیرفانم ڕۆ دەکرد، پێش ئەوەی وە دەنگ بێم دەیگوت:

(بەقەرز دەتدەمێ، کەوتیە سەر کار بمدەوە، ئەو من و تۆیەش وەلانێ.)

دەو ماوەدا چەند جارم ئەو پرسیارە لێ کردبوو:

(کەسپت چییە و چ کارێکی دەکەی؟)

خۆی دەگنخاند و وەڵامی نەدەدامەوە. هەتا شەوێکی گەیاندمە ئەو جێیەی ئەگەر: (پێم نەڵێی دەڕۆم و چیدی نانی سەدەقە سەری ناخۆم) بەبێ وازی و ناقایلییەوە گوتی:

(پێم وابوو چەند ڕۆژێکی تریش وەحەسێی، پاشان پێت بڵێم، ئێستا کە لینگت چەقاندووە باشە، بەڵام دەپیاوەتیت ڕاببینم؟)

گوتم:

(من و تۆ بەلای خۆیەوە پەیمانی برایەتیمان بەستووە، قەرار وابوو کارێک بۆ من بدۆزیەوە. قەدەرێکە وەک گوێلکی جووی بەخێوم دەکەی، منیش پیاوێکی زڕ و زەلامم، لەشم بەمفتەخۆری ڕانەهاتووە، پێم خۆشە دەگەڵت یەکلا کەمەوە، ڕاستەوخۆ بلێ بزانم تۆ چ کارەی؟ لە دەستم هات وەکی تۆ دەکەم دەنا نا بەرێی خۆمدا دەڕۆم.)

هێندێکی چاو دەچاوم بڕی و لە سەرەخۆ:

(وا زوو بەجێم دێڵی؟ هەگ ڕاستەوە نەبی چ پیاوێکی، قەت پێم وانەبوو هێندە ترسەنۆکی، لە منت نەکەوێ خوێڕیە پیاو! ڕۆیشتنی چی؟! نانا ئەو فکرانە لە سەرت دەراوێ، ئەمشۆ هەمموو شتت پێ دەڵێم، لێشم جیا نابیەوە، تازە دەهەمموو سڕوترێکی من گەییوی، گەڕانەوەی تێدا نییە. ئەو ماڵەی من غەیری تۆ کەس نەیدیوە، کەسپی منیش شتێکی زۆر ئاساییە، «مجێورم» مجێوری مزگەوت.)

بەبیستنی ئەو قسە چاوێکم لێ بوو بەچوار، خوایە ئەوە من بەشێت دەزانێ یا شێت بووە؟ هاتم زار بکەمەوە، گوتی:

(ڕاوەستە با بەتەواوی حاڵیت کەم، خەریکی شێت بی، بەڵێ ئەحمەدە گێلی ماڵوێران، حەپە مێش خۆری قوڕ وەسەر، دە دنیای ئێمەدا هەرکەس ڕاست بڕوا لە برسان دەمرێ. کەسپی حەلاڵ ئەگەر هەبێ تەنیا نانی ویشکی دەردێنێ. من بەڕۆژ مجێورم، بەشەو دز، هەر شەوی ماڵێک، دووکانێک، جێگایەکی دەبڕم، هۆدەیەکم لە حەوشەی مزگەوتدا دراوەتێ، لەوێ دەیشارمەوە، هەتا دەنگوباس دەخەوێ. پاشان سەبرێکی ڕایدەگوێزم بۆ ئێرە، لێرەش دەیتوێنمەوە.

شەوانە یەک دوو پیر و پاتاڵ لە مزگەوت هەن، دەرگایان لەسەر دادەخەم و بەجێیان دێڵم، بەڕۆژ خۆم کز کردووە، بەو جلە کۆنانەوە موسوڵمانان خێرم پێ دەکەن، کەس تا ئێستێ شکی تێ نەکردووم، هەروا یەک دوو ساڵێکی دیکە بێ مسەوەدەبم، بەشای دەڵێم یارۆ ...

بەتەنێ کارەکەم پێ هەڵنەدەسووڕا. لەمشۆڕا دەبینە دوو کەس، چی تۆم

ناوێ. هەر ئەوەندە کۆڵی قورس بتوانی ئەویدی لە ئەستۆی خۆم.

هەرچی وەگیرمان هێنا، بەبرابەش بەشی دەکەین. تەنیا شەوانە کەرەتێکم دەگەڵ بکە، بەڕۆژێش لێی بخەوە، من بەبیانووی نانی جومعەی، ماڵە گەورەکان هەڵدێنم لە تۆم دەوێ کۆڵبارچییەکی بەتاقەت بی.)

گوتم:

(بەعومرم فەعلە و حەماڵ بووم، بەتای شەش پووتیەوە غار دەدەم)

(ئەحمەد) دێرەدا بێدەنگ بۆوە، وەوەی دەچێ کۆنە برینی کولابنەوە و سەرلەنوێ زاریان کردبێتەوە. ڕەنگی زەرد هەڵگەڕاوە و دەنگی دەرنایە، زمانی ویشک بووە، خۆ ڕێک دێنێ وەک ئەوەی ئێسقانەکانی، بێ هەست و خوست دەپاڵ خۆیدا بشکێ و بهاڕێ.

زرەی ڕاکێشانی زنجیرێک ئەحمەدی هێناوە حاڵ:

(بەڵێ کاک ئەمیر، ماوەیەک ئەو کارە نالەبارەمان کرد، ڕۆژێک حەسەن ناردمی بۆ لای ماڵ کرێک، لە شارێکی نیزیک، ماڵی دزێتیمان دابوویە، پووڵەکەی وێ نەدەدەین، دراوەکە زۆر بوو، دەستا و دەستی پێ دەکردین، چووم، کابرام دیەوە، زۆر بەڕووخۆشی وەری گرتم. وەعدەی دا بۆ سبەی پووڵەکەم وێ دا. بردمیە ماڵە خۆی. شێوی دامێ، قەرار بوو بەری بەیانی بەرێم کاتەوە، قسەی دێو بەراوەژووە. لای نیوەشەو بەجیرەی دەرکە وەخەبەر هاتم، هەروا خەوالوو بووم، دەستە و خەنجەر هەڕڕای کردمێ. خەنجەرێکی لە قۆڵم دا، گەرمە برین بوو بەئێشی خۆم نەزانی. تێک ڕۆهاتین، نازانم چم کرد و چ کرا، بڕوام پێ بکە دەسکی خەنجەرەکە هات دەدەستمەوە، مۆڵەتم نەدا و کوشتم. لاقم دەبەست چوون، هاواری ژن و منداڵەکەی گەڕەکی وەسەرگێڕام، کەوتمە ژێر ئەزیەت و سوال و جواب، تەنیا قسەیەکم دەکرد:

(قەرزم لە سەری بوو، قەرار بوو بەیانی بمداتێ، قەستی بوو بمکوژێ من کوشتم.)

ژن و منداڵی کوژراویش لەوە بەدەر چییان نەدەزانی. هەرگیز ناوی

حەسەنم نەبرد، باسی ڕابردووشم نەکرد، تکا دەکەم تۆش باسی مەکە. حەسەن دوای گیرانی من ماوەیەک ڕای کردبوو، ئێستێ وەک بیستوومە تۆبەی کردووە و پیاوانە دەژی. ئەوێ دەمێ دەمگوت هاوالّمە و بیپارێزم باشە، ئێستا دەلّێم پاک بۆتەوە با پیسی نەکەمەوە. حەسەن ئەو حەسەن نییە، منیش ئەو ئەحمەد نەماوم. نازانم کێ تاوانبارە، من؟ حەسەن؟ کوژراو؟ کۆمەلّ؟ یا...؟)

(مچە کەچەلّ) دەست و پێی دەزنجیردا، لە بەینی سێ ئاژانی تووڕە بەرەو زیندانی موجەڕەدی دەبەن، خڕوهۆڕی زنجیر تێکەلّاوی گوڕڕەی بووە:

(من تاوانبار نیم، زۆرەوانی دەستیمان دەکرد، ئیرەج ئاژان غەرەزی دەگەلّمە...)

دەستم دە دەستی ئەحمەد ناوە بڕۆم:

(ئەحمەد گیان! دلّنیا بە قسەکانتم دەگۆڕستانی دلّمدا ناشتووە، هەولّ دەدەم ڕەزامەندی کەسوکاری کوژراویشت بۆ وەرگرم، جوابی پرسیارەکانیشت ئەوەیە:

(دەسکورتی مالّی و لاوازی فەرهەنگی ویڕایەک ڕەبی ڕوو لە هیچ بنەمالّەیەک نەکەن.) بریا منیش کۆمەلّناسیم نەخوێندبا، چ دەکرێ لەو بەندەڕا دەبێ بچمە زیندانێکی گەورەتر، خواحافیزت بێ.

***

6

پاش داوەتی (ڕەزا) مەلیم نەدواندووە. چەند ڕۆژێک بوو دەهات دەرسی پێ بلّێم قسەم دەگەلّ نەدەکرد. ئاخری دایکم تکای بۆ کرد، هەتا دەرسەکانی تەواو دەبن ڕۆژی سەعاتێکی دەگەلّ خەریک بم. هەموو ڕۆژێ دوای ئەوەی دەرسەکانی تەواو دەبوو، بەقسەی حەلەق مەلەق زۆری حەول دەدا دلّم بەدەس بێنێتەوە رووم نەدەدایە. باسی سەردەمی مندالّی دەکرد، جەفەنگی داویت، خەبەری نێو شاری بۆ دەگێڕامەوە، هەرچی دەیکرد و دەیکڕاند، زۆر ویشک و رەسمی جوابم دەداوە، ئەو ڕەفتارەی من زۆری ئازار دەدا، ڕۆژێکی کوتی: (ئاخ چەندەم پێ خۆشە، سەت شەپم لێدەی و قسەیەکم دەگەلّ بکەی).

دیسان چم نەگوت. تەنیا دەمەویست تەمبێ کرێ. من نەمدەتوانی و ئێستاش ناتوانم (مەلی)م ناخۆش بوێ تەنانەت ئەگەر خەتای گەورەتریش بکا، ئەو ماوەیەش دەدلّدا بۆی پەرۆش بووم.

ئەگەرچی دەشایی (ڕەزا)دا بەتەواوی شووی لێ هەلّکێشا و ئەوەی نەدەبوو بیکا کردی، دیسانیش لە بەر چاوم نەکەوتووە، مەلی ئەوەندەی شەیتانە، سەد ئەوەندە شیرنە، روو هەلّمالّاوە، نەترسە، وریایە، ئەوەی بیەوێ دەیکا، (مەلی) فەوزیە بەحەریفی خۆی دەزانێ، پێی خۆشە چاوی کوێر بی و ئەوی پێ نەبینێ.

ئامۆژنم و فەوزیە لەو شەوە تووڕەن، وازیان لە من هێناوە تەنانەت دایکم و دایە خەیالّیش ئەم ساردییە هەست دەکەن. خەبەری دەرچوونم لە کۆنکۆر، رشتەی کشتوکالّی زانکۆی ورمێ هاتەوە، دایە خەیالّ لە حالّێکدا کەیفخۆشی لە روخساری دەبارێ: (ڕۆلّە ئازادی ئەلحەمیلا لە دوازدە حیلمیش واوەتر چووی جا دایە خۆت شیرنی دەوێ!)

– هەرچی بفەرمووی حازرە!

– (فەقەت تکایەکت لێ دەکەم گوێیە خۆم وێ دە و بلێ بەلێ.)

– بەلّێ!

(ئا کوڕی ئەو پیاوەی نەمری، تکایەکەم ئەو هەیە، «مەلیلە» قەدەرێکە

خۆی بۆ ئێستێ هەڵگرتووە، ئەوهە دڵی لە بۆت دەترۆقێ، کەپۆیە خۆتی بەس لێ هەڵقرچێنە، ئەگەر ناتهەوێ قەیدی نییە بەڵان کێشە دەگەڵ کچۆڵان حەیبە، خۆ تووە دەگەڵ سوارەی گوڵاوی ئاغات لێ نەقەڵماوە، لەبەر دڵی دایە خۆت بەڕووخۆشی چاک و خۆشیەی دەگەڵ بکە، ئەگەر بکرێ چەنگە پلماسکەیەکیش خێرت دەگاتێ، ئەدی کوڕانم.)

هەرچەندە نەمدەویست بەم زووانە دەگەڵ (مەلی) ئاشت بمەوە بەڵام ناکرێ تکای دایە خەیاڵ نەگرم:

– دایە گیان لەبەر خاتری تۆ بە چاوان.

– ئا، هەزار ساڵ بی، رەبی هەر ئەتوو نەکەی خوای بدداتێ.

دەو قسانەدا بووین لە دەرگایان دا، (مەلی)یە بەچەپکێک گوڵی بنەوشەوە، روومەتی گوڵی داوە، جوانترین جلی دەبەر کردووە، پاش پیرۆزبایی:

– ئەگەر زانیت گوڵی بنەوش مانای چییە؟

– دایە خەیاڵ لە پەنای راوەستاوە، دەچێتە دەرێ، بەچاو ئاماژە دەکا دەگەڵی گەرم بم، روو دە (مەلی) دەکەم:

– گوڵ بەپاڵەوان دەدرێ، من کارێکی وام نەکردووە، ئەوە گەورەیی تۆیە، سەرێکی بەمانام لێ ڕادەوەشێنێ:

(جەنابی ئیفلاتوون نەیزانی، دیارە گوڵ بەپاڵەوان دەدرێ، تۆ لە زانکۆ دەرچووی، جێگایەتی، مەنزووری من گوڵی بنەوشە.)

خۆم لە گێژیە دەدەم:

– هەڵبەت گوڵی دیکەت وەگیر نەکەوتووە.

– نەت ئەنگاوت، ئەوە دەرس نییە لە هەموو کەسی باشتر بزانی، ئەگەر گوڵم لێرە وەگیر نەکەوتبا، دەچوومە چل پلەی عەمانێ، گوڵی شۆڕانم بۆ دێنای، گوڵی بنەوش مانای ئەوەیە (لە بیرم مەکە).

چاوەکانی زیت کرد:

– جەنابی موهەندیس ئیفلاتوون، هەتا خێرایەکی دەستی دایە خانم ماچ دەکەم، بێ زەحمەتێکی ئەگەر دەکرێ، ماشێنەکەت زین کە، بمبە لای

نەشمیل.

جلەکانم بە تەواوی نەگۆڕیوە، بەپەلە دێتەوە دیوەکەی من:

– ئیجازە هەیە زەنگێک بۆ نەشمیل لێدەم؟!

– فەرموو.

دەگەڵ نەشمیل چاکوخۆشی دەکەن و سرتەیان دێ گوێی نادەمێ. پردەداتە قۆڵم:

– هێندە ئەم برۆسە بەسەرتدا مەهێنە، تووکت پێوە نەهێشت بڕۆین، لە سەر پلیکان تووشی دایە خەیاڵ دێین، گەسکەکەی دادەنێ:

(خوای پێم نەگری، ئەوهات خۆ ڕازاندۆتەوە، وەوهەی دەچی تا رۆژئاوایە چاون بەئازدی نەکەویتەوە.) (مەلی) بێ راوەستان:

– پیرێژنی ئەو زەمانەی خۆیان خستە بەربایە، شەرعی من و تۆ دەکەن ئی خۆیان وەبیر نایە، دایە خەیاڵ بزەی دێتێ:

(ئی خۆشن وە بیردێ، هەندێکم لە بۆ ئازادی گوتووە، کچانم دنیا هەر دڵداری تێدایە بەڵان بەڕوو سووری.)

بۆ وەی قسەکە بگۆڕم:

– دایە خەیاڵ کاری بازاڕیت نییە؟

(ئازاد گیان چن ناوێ، گوێچی خۆت گرتووە، وریابە لێت نەڕفێنن، بەخوای بەو جۆرەی خۆی لە تەپڵی گوڵی داوە، چ قسەی لە سەر نین هەر ئەوڕۆ هەڵت دەفریوێنێ.)

(مەلی) دەست دەستۆی دەکا. دایە خەیاڵ چاوی پڕبوون لە ئاو:

(رەبی رۆڵە چێشتی شاییەتان خۆم)

بەپێکەنین دەچینە دەرێ. سوار دەبین و دەڕۆین، لە نیزیک گومرگ:

– مەلی من نایەمە ماڵی نەشمیل.

– دەزانم، منیش ناچمەوێ.

– ئەی بۆ خۆت نەتگوت دەچمەوێ!؟

– نەشمیلم حاڵی کردووە، ئەگەر دایکم پرسی.

– ئەدی بچینە کوێ؟

– دەچینە باغی (مکایلی).

– جا ئەوێ بۆ؟!

– دەمەوێ قسەت دەگەڵ بکەم.

– قسەی چی؟

– قسەی، قسە. بەپەنا بەستێن چۆمدا، بەرەو باغی مکایلی دەڕۆین. (مەلی) بێدەنگە. جادە چۆلە. قسەکانی دایە خەیاڵ بردوومی دەفکرەوە... مەلی وەخۆم دێنێتەوە:

– وریابە دە سەددێمان ناوێی!

باغی (میکایلی)م بەجێ هێشتووە:

– ئاه (مەلی) ببوورە، فکرم ڕۆییبوو، بگەڕێمەوە.

– نەخێر، مەگەڕێوە، چ باسە فکرت ئاڵۆزە؟ برۆ قەراخ سەد.

– ئەگەر قسەت پێم بوو، نەدەکرا لەوێ پێم بڵێی؟

– ئاوە ئازادترین، لە بەر دایکیشم وا جوانترە.

– دایکت ئیزنت نادا بێیە لای من، خۆ زۆرتر لەوێی.

– نا دایکم من و تۆی بۆ یەک داناوە، لە لانی وییەوە کار تەواوە، هەر وام پێ خوشتر بوو.

ڕێباریکەیەک لادەدا سەر بەرەو ژێر بۆ قەراخ سەد، سەبرێکی دادەگەڕێمە خوارێ، چێشتەنگاوێکی درەنگە، پشووبایەکی فێنک دێ. ئاو لە کەمیەی داوە، لێوار کەسی تێدا نییە.

لە پەنا شەپۆڵەکان رایدەگرم:

– ئەگەر وابوو، شتێکمان هێنابا بیخۆین.

– هێناومە.

کیفەکەی دەکاتەوە، پاکەتێک مۆز و ئاجیل دەردێنێ. پەتوویەک لە پشت ماشێنەکە دەردێنم و بەرەو ئاو دادەنیشین. چاوی دەشەپۆڵە وردەکانی دەریاچە بڕیوە، دوور دوور دەڕوانێ، وەک چاوی لە داهاتوو بێ، تا دوا شینایی ئاو، بێدەنگی، بێدەنگە، لە نەکاو:

– ئازاد!

– ئا

– لێم قەڵسی؟

– لە بەرچی.

– پاش شایی رەزا، هەست دەکەم ئەو ئازادی جاران نەماوی.

– حەقم نییە؟

– نا.

– چۆن نا؟

– نا، نا، نا.

– خراپ جووڵایەوە.

کەمێکی دیش دەچێ دەفکرەوە:

– ئازاد!

– بەڵێ.

– سەر هەڵێنە، چاو دەچاوم برە.

سەر هەڵدێنم:

– فەرموو.

– منت خۆشدەوێ؟

– کەی ناخۆشم ویستووی؟

– لە شایییەکەوە.

– حەقم نادەیەی؟

– حەقی چی؟!

– مامم ژن و منداڵەکەی بە من ئەسپاردبوو، رەفتاری تۆ زۆر نانەجیبانە بوو، دەگەڵ فەوزیە بۆ وات کرد؟

– باسی مەشکە دڕڕەم لە کن مەکە، لێت دەتۆرێم.

– مەلی!

– بەڵێ.

– (فەوزیە) ئامۆزای من نییە؟

– بەڵێ هەیە.

– حەقی نییە دە دەستی مندا هەڵپەڕێ؟

– حەقی نییە چاویشت لێ کا.

– لەبەر چی؟

– لەبەر بۆیە.

– چۆن بۆیە.

– بۆیە، بۆیە، بۆیە.

– (مەلی) مەنتقت هەیە؟

– مەنتقی چی؟

– دە قسەکردندا قەبووڵتە!

– لە حاست تۆ واوەی ئەوانەم.

– چۆن؟

– چاک.

– یانی دەفەرمووی چ بکەم؟

(عەرزت دەکەم کەس حەقی تۆی نییە، کەس ناتوانێ تۆ لە من بستێنێ. نەشمیل من بەگژ تۆمداکرد، بۆوەی دڵت بشکێنێ و قەت بەهەویات نەبێ. لە فەوزیەم ڕاسپاردووە، بێت و دەس هەڵنەگرێ لە نێرەی خەیابانی ئابڕووی دەبەم، دەرپێی لە بەر دادەکێشم.)

– مەلی دەڵێی چی؟ شێت بووی؟

– شێت نیم، زۆریش ئاقڵم و زۆریش ئاشقم.

– ئاشقی کێ؟

– ئی جەنابی ئیفلاتوون، ئی ئازاد.

– باشە باشە، هەمانبوو، نەماندەزانی.

(قەت نەتزانیوە، قەت منت نەناسی، هەرگیز هەست و داخواز حاڵی نەبووی. هەزار جارم خۆ تێ هەڵقوتاندی، لێم ڕاسپاردی، خۆم دەماڵەکەی هاویتی، یانی هەر حاڵی نەبووی؟ تۆ گاڵتە بەهەستی من دەکەی. تۆ ئەوەندەش گێژ نی... تۆ دڵت نییە، بەردی، داری، ئاسنی، مناڵی، ئەگەر

پیاویش بی، ناپیاوی، ئێستە تێگەیشتی؟)

دەستی کرد بەگریان، لەبەر گریان قسەی بۆ ناکرێ. وڵات چۆل و هۆڵە، کەس دیار نییە. سەری داخستووە و دەگری. دەسماڵ لە سەری بۆتەوە. دەس بەسەری دادێنم. دەیلاوێنمەوە:

– مەلی نەمدەزانی هێندە منداڵی، خۆ من چم نەکوتووە، لە خەڵکی قەڵسی بەمنی دەڕێژی. من و تۆ هەر ئاواڵەکەی جارانین، تۆ هەر (مەلی) خۆمی، هەر ئەو کچۆڵەی پێکەوە خەستەکێن و کایەمان دەکرد. جاران وانەبووی، بەخیل و حەسوود نەبووی...

سەر هەڵدێنێ، چاوە جوانەکانی وەک گۆمی خوێنن:

(ئازاد، کەس حەقی تۆی نییە، هی خۆمی، لە منداڵییەوە، هەرکەس چاوت لێ کا چاوی دەکۆڵم، من خۆم پێ ڕاناگیرێ، نەشمیل تۆی خۆش دەویست هەزار درۆم تێک خست بۆوەی لەبەر چاوی بکەوی. من گەوادیم پێ ناکرێ. گیانی منی، ئاواتی منی، هەموو ئارەزووەکانم دەتۆدا دەبینم، هەموو خۆشەویستی دنیایە دەنیگایەکی تۆدایە.)

دەستی کردەوە بەگریان، گریا، گریا، بەدەنگێکی نووساو:

(لەو داوەتەوە ئابڕووم چووە، دایکم، بابم، براژنم، کاکم هەموو لۆمەم دەکەن. خەڵک دەڵێن: «ئەو کچەتیوە بێ حەیایە» کەس دە دڵی مندا نییە، کەس ئاگای لێ نییە دەو دڵە سەگەمدا چ ڕادەبرێ.)

– مەلی با پێت بڵێم.

– فەرموو.

– تۆ خوێندەواری بۆ کارێکی وا دەکەی ببیە سەرکۆنەی خەڵک. جارێ دی لەو بەری سەد، عەرزم کردی: (دەتەوێ مارەت کەم) ئەدی بۆ ملت نەدا.

نیگایەکی بەلۆمەوەی لێ کردم و سەری ڕاوەشاند:

(پێت وایە ترسی مانەوەم هەیە، وەهمی ترشانێ دەکەم. پێت وایە مێردم وەگیر ناکەوێ، نا زگت پێم نەسووتێ، من شوو ناکەم. وەک پێم کوتی: «شوو کردن مەرگی عیشقە» من خۆشەویستیم زۆر لە ژیانی ژن و

مێردایەتی پێ گەورەترە. مەبەستی من ئەوەیە، تۆش یا ناتەوێ یا حاڵی نابی. ژن و مێرد دوور نییە لێک وەڕەز بن، تۆران هەیە. تەڵاق، دووری. ئەو پەیوەندە دوور کەوتنەوە و پسانی تێدایە.

خۆشەویستی شتێکی دیکەیە، تەنانەت مەرگ ناتوانی تێکی دا. ئەوەشت لە بیر نەچێ وەک دایە خەیاڵ کوتی: (بەڕوو سووری) ئەمە مەبەستی منە. تۆشم بۆ تای خۆم هەڵبژاردووە، کەیفت دێنێ هەرگیز تێمەگە. من ئەو بەشەی غەریزەیە دەتوانم دەخۆمدا بیکوژم، بەڵام ئەوەی ڕەگی لە دڵم هاڵاوە یانی خۆشەویستی، ئەمەیانم پێ فڕێ نادرێ.

گوڵی (بنەوش)یش مەبەستم ئەوە بوو، لە زانکۆ کچەتیو، مچەتیو دەورەت نەدەن. منت لە بیر نەچێ. ئازاد بۆ هەتا هەتایە دە دڵی منداى، تەنیا ئاواتەکەم!)

خۆ دەباوەشم داوێ. گێژ و مەنگی دامدەگرێ، نازانم چۆنم، لە خۆوە لەشم وەک بینی ئاو دەلەرزێ. بۆنی بسک و بنانگوێی خولێک بەمێشکم دادێنێ. نازانم چ دەکەم و چ پەلەقاژەیەکمە. لە نەکاو هەردووک گوێم دەگرێ:

(دڵداری بەڕوو سووری)

لە خەجاڵەتیان وەختە بتوێمەوە، ڕەنگم گۆڕاوە، دەنگم دەلەرزێ، نازانم چۆنم، مۆزێک پاک دەکا، دەزاری منی داوێ، قەپاڵێکی لێ دەدەم، لەتەکەی دەزاری خۆی دەنێ.

وردە وردە دێینەوە حاڵ. دەست دەکەین بەئاجیل قرتاندن چاو لە چاوەکانی دەکەم:

(مەلی منداڵییە، کایە، تۆران، ئاشت بوونەوە وە)

ئێستاش چاوەکانی ساکار و بێ خەوشن، زیت و وریان، خۆشەویستییەکی تەواو دەچاوەکانیدا هەست دەکەم. دڵم پڕ دەبێ بۆ هەوەڵجار بەچاکی تێگەییوم خۆشەویستیی (مەلی) وەکی من نییە. لە مەرز و سنووری تێپەڕاندووە، چاوم پڕدەبێ لە ئاو. بەچاو تێدەگا، پیلم دەگرێ و ڕاستەوەم دەکا. پەتووەکە دەپشت ماشێن داوێ و قۆڵ داوێتە

قۆڵم:

(با قەدەمێک لێدەین)

بای قۆرغێ نەرم نەرم هەڵی کردووە. بەلێواری ئاوەکەدا دەڕۆین. دوور لە ئێمە دوو کەس قولاپیان هاویشتووە، من بەتەواوی بێدەنگم. مەلی وەدەنگ دێ:

(دەی جەنابی ئیفلاتوون، پێم وابوو هێشتاش وەک «وریا»ی برازام منداڵی، کەچی لەوانەبوو قووتم دەی. ڕەنگە مەشکەدڕە فێری کردبی، هەی قوڕی بەدمی، مەگەر ئەمن بمرم، ئەو ژنەتیوە سووک و چرووکەش بە دەورەتدا دێ)

– کام ژن؟

– ئەشرەف.

– مەلی باوەڕکە تەنیا یەک دووجارمان سڵاو و چاکوخۆشی بووە، ئەویش ئەو دەستی پێ کردووە.

– دەزانم بەو شەرتەی واوەتر نەچی.

دیسان نیگای ساکار و منداڵانەی لاچووە. چاوەکانی پڕن لە حەسوودی، بوغز و غەرەز... ڕووم تێ دەکاتەوە:

(دەمزانی بەپێی تەمەن ڕۆژێک غەریزە سواری ملت دەبێ، هێندەی پێوە مەگیرێ، هەوڵ دە ئەو شتەی لانی کەم بۆ چەند ساڵێک دەخۆتدا بکوژە، پاشان وەختی دەبێ، تکا دەکەم وەکی من بژی، غەیری تۆ پیاوێک دەدنیادا نابینم.)

– بەچی ڕا بزانم؟

(ئەیلۆ ئەیلۆ «وریا» گیان، تفلە شلک و شلەکەم.)

هەردووکمان بەقاقا پێدەکەنین. توند دەستم ڕێکدەکوشێ، دەگەڕێینەوە لای ماشینەکە.

– مەلی هێندێک تێهەڵنەبین بۆ لای مەیدان بەلەک؟

– هەرچی پتەوێ. بەدەم ڕێوە، لە بەر لێویەوە بەورە بەیتی (خەج و سیامەند)م بۆ دەڵێ: – خەج وەڵامی داوە:

(کەسوکارم ئامۆزا سیامەندی دە نۆجوانە. سمی ولاغەکەت لە کوێ بێ،
لەوێیە سەری خەجێجی بابان وێرانە.
خەج رووی دەکردەوە تەویلە و یەختەرخانە.
دەری دەکێشاوە بۆرەیەکی سەرخڕی کەفەڵپانە. پاشتەرکێکی دادەگرت بەوەزن سووک و بەقیمەت گرانە
دەگەڵ ئامۆزا سیامەندی وەڕێ دەکەوت دەچووە سەری دەکێلە سیپانە
شەوێ روویان دەکردەوە کوێستانی عەزیمەت و گەورە و گرانە
دەمانەوە لە بن بەردی دەشاخانە.
سیامەند سەری وەسەر رانی خەجێ دەکرد
خەج دەگریا وەکوو تاوی دەبارانە)

«وە دیارە بەیتی خەج و سیامەندی بەتەواوی لەبەرە، خۆی لێ گێل دەکەم و چ ناڵێم.»

فرمێسک دەکەوتە سەر روومەتی سیامەندی، لە خەوی شیرن هەڵدەستا دەیگوت:

(ئامۆزا بۆ دەگری وەکو تاوی دەبارانە
ئەگەر بەمن ناقایلی تا بتبەمەوە ماڵی دەبابانە)

خەج بەگریانەوە:

(بەهارە ئامۆزا گیان، بەهارە، بەهارێکی لە من لە نەکاوێ
کەس بەدڵی خەجێی قەلەندەر و قەت کەس نەماوە نەبێ
چەندی لە ئێشە، چەندی دەکاتەوە گەرداوێ
ئامۆزا خۆزگەم بەوێ رۆژێ کا، هەڵت دەدا خێوەتێکی تەپڵەک بەزێڕ رووت دەکردە سێبەری دەتاوێ
سەرت دەکردە سەررانی خەجێ قەلەندەر و قەت کەس نەماو
دەنوستی وەختی دەچێشتەنگاوێ)

بەرەو مەیدان تێهەڵدەبین، بێ ئەوەی خۆ سڵ کەم گوێم داوەتێ. بەیتەکەی بەش بەش کردووە، ئەو جێیانەی بەسۆزن پتر ئەوان دەڵێ:

سیامەند دەڵێ:

(وای لە من خەجێ وای لە من تۆ خواکەی خەجێ
بەسەر و رووی سوورەوە
بەسە. مەکە هەی رۆ و گریانێ
مێهر و خۆشەویستیت لە دڵمە تاکو مرانێ
ئاورێک بەربۆتەوە هەناوم
نە بەکۆرژنی شیبای نیوەشەوێ دادەمرکێ
نە بەپریشکە پریشکەی دەبارانێ
بۆ چرووکم لە بەدەنی هەڵدەستێ
لە کوێن هەوری رەش بگرنەوە کەلێنی ئاسمانێ
ئاخ دەستم ناگرێتەوە شینگێ گەروومارێ
خەنجەری دەبانێ
لەبۆت بگرمەوە سەر و خواری وڵاتی کرمانجەتی
شەشدانگی کۆنە مەیدانێ بەهارە ئامۆزا
بەهارێکی لەمن بەگێژە،
سەری سیپانێ بەگوڵە، بەسونبولە، داوێنی لە من چەند لێژە
ئامۆزا وەرە تۆ خوداکەی
لە دارەبەن و دارە بناوێم وەکە
لە سێ رێبیانم بنێژە
هەرچەند جارێ دەگەڵ پۆلی شەنگە بێریان هاتی بەسۆزەوە حەیرانێکم لە سەر بوێژە
دەزانی مانگ و شەوێکە دەگەڵ تۆم
دەستمان هەروا بە دەسنوێژە)

(مەلی) چاوەکانی تەڕن، گەیوەتە جوابی خەج:

(ئامۆزا سەری سیپانێ لە من بەدارە
هەر بەدار بەلالووکە
تەماشای بەختی منی قەلەندەری بابان وێران کە

زیادە لە راوچی دە خەڵکی
سیامەندە بووە بەپەلی دارەبەنێ
خەجێ ماوەتەوە بووکە
ئامۆزا سەری سیپانێ لە من بەدارە، هەر بەدارە سێوە
زێدە لە راوچی دە خەڵکی
سیامەندە بووە بەپەلی دارەبەنێ
خەجێ ماوە بەرەفیقی جند و دێوان هەر قوڕ پێوە
بەهارە ئامۆزا گیان، بەهارە
بەهارێکی لە من بەبنیاتە
سەری سیپانێ بەگوڵە، بەسونبولە
دامێنی لە من بە تاتە.
خوارەوەی بەدارەبەنە
سەرەوەی لە من بە قەڵاتە
مەڵێ خەجی پاشی من داخوا کێ بەهەویاتە بەخودای شەمامە رەنگینی باخەڵی خەجێ لە دەس هەموو کەس قاتە
هەتا بۆ خۆت ماوی لە حاڵی حەیات
ئامێزم بۆ وەگرە
ئەوە «خەجێ»شت بەخەڵات بۆهاتە)

(مەلی) بەکوڵ دەگری، سەری بەئەنیسکانەوە هەڵدەقەندرێ. بەئەسپایی لە داوێنی کێو هەڵدەکشێین...

جادە چۆڵە، ئارام و فێنک، دەچینە سەر. (مەلی) هەروا دەگری.

نەقورچێکی تێ دەکوتم:

– بەسە مەگری!

بەگریانەوە دەڵێ:

– ماشێنەکەت لێخوڕە کارت بەمن نەبێ.

– قەرار وابوو، قسەم دەگەڵ بکەی، نەمزانی بوویە خاتوو زمهەریر

شینی برایان دەگێڕی.

چاوی دەسڕیتەوە:

– قسەی خۆم کردووە، ئەگەر گوێت لێ بووبێ.

– گوێم لێ بوو، حاڵیش هەم، ئەوە دەحەسوودیدا دەخنکێی. زیندانی تاریکی بەخیلی بیر و هۆشی داگرتووی. هەوڵ بدە چیدی نەگری، یەکێک دەوحاڵەدا تووشمان بێ خەیاڵی خراپ دەکا.

– خەیاڵی چی؟

– دەڵێ داخوا ئەم کچۆڵە چ پەندێکی بەسەرهاتووە، ئاوا لە کوڵ دەگری.

– من شاگردی (خەجی)م. سەد ساڵی تەواو لەو کێوانە پێکەوە بین، دەزنوێژم ناشکێ.

– پێم وایە تاوێ دی دەزنوێژت شکا.

یەک بەخۆی لە قاقای پێکەنین دەدا:

– ئەمن قایمم، ئەتۆ گەرم داهاتبووی.

دەمەوێ گریانی لە بیر بەرمەوە:

– کاکت زۆر جاران دێتە ئەو دەوروبەرەی، تووشی بین چ دەکەی؟

– چ ناکەم، لە کەس ناترسم.

– ئەگەر بیەوێ بەڵایەک بەسەر من بێنێ؟

– هەتا ماوم کەس ناتوانێ، بۆ مردووم؟

– کاکت دەگەڵم بەشەڕێ چ دەکەی؟

– کاکم نا هەرکەس، چاوی دەکۆڵم، هەموو کەسوکارمت دەسەر دەگێڕم.

– نەمدەزانی هێندە مێرد خۆشەویستی!

– مێرد و دڵە دەرد.

– بۆ!

– لە بەر بۆیە، کەس مێردی من نییە و نابێ.

– ئەی چی؟

– تەنیا خۆشەویستی.

– من بمەوێ چی؟ یا خۆشەویستەکەت گرنە بگرێ؟

– بە ناقایلی دەڵێم بەڵێ.

بەڕاشکاوی بێ ئەوەی بزەم بێتێ:

– ئەمشۆ بنێرمە خوازبێنی چی؟

– جارێ چوار ساڵی دی لە زانکۆی.

– کارێکی بەژن هێنان نییە.

– ئەدی سەربازی؟

– لەبەر دایکم نامبەنە سەربازی.

بێدەنگە لە پڕرا:

– دەزانی چییە ئازاد، ئەگەر زۆر مەجبوورم کەی، دیسان چەند ساڵێک دەبێ دەزگیران بین، دوور نییە بۆ هەمیشە.

پێکەنین دەمگرێ:

– دەشیبڕی، دەشیدرووی، هەر بۆ خۆشت هەوی.

– ئەوە قسەی دڵمە، ئازاد ئی منە، بیەوێ و نەیەوێ.

– ئەگەر دڵی بەیەکی دیکەوە بێ؟

– هەردووکیان و پاشان خۆم.

– چی؟

– دەکوژم.

– ئەگەر تۆی خۆش نەوێ چی؟

– درۆیان دەرمەهێنە، تاوێ دی گوێم نەگرتبای...

– هێندەم بەڕوودا مەدەوە، ئەوە جحێڵی بوو.

– ئەدی چاوەکانت چ لێ دەکەی، چاو درۆیە ناکا.

– کەی چاوی من؟

– ئەو رۆژەی داواکارم هەبوو، ئەو وەختی چۆڵەمەشکێنەکە.

هێشتا نەگەیشتووینە سەر (مەیدان بەڵەک):

– ئەرێ شاگردی (خەجێ) دەڵێی چی یەگجاری هەڵتگرم؟

چاو لە سەعاتەکەی دەکا:

– رۆژ درەنگە بگەڕێینەوە.

سەر داوێمە سەری:

– شاگردی خەجێ لە دایکی دەترسێ.

– لە کەس ناترسم تۆش پیاوی ژن هەڵگرتن نی

– لەبەر چی پێت وایە؟

– بگەڕێوە، ئەرزت دەکەم.

– ناگەڕێمەوە، چت لە دەس دێ؟

– بەگوێتدا دەنووسێم.

خەریکە ئامبازم بێ، دەو جەنگەدا ماشێنێک رووبەڕوومان دێ. ددان دەچیرەوە دەبا:

– خێرایەکی بگەڕێوە، هەتا سێ دەژمێرم، گوێیەکت دەچێ.

پتەیەکی لە کەپۆی دەدەم و دەگەڕێمەوە:

– فەرموو!

– دەزانم پیاوی ژن هەڵگرتن نی ئیفلاتوون گیان!

– راست دەکەی، کەسێک ژن هەڵدەگرێ نەیدەنێ.

– دایکم لە مێژە بۆ یەکتری داناوین.

پێچێکی توند رەت دەکەم:

– وەڵڵا دایکی منیش هەروەتر.

– ئەرێ دایە خەیاڵ هەمووی بۆ گێڕاومەوە.

– هەر دوو قسەی مەلای ماوە.

– هەرگیز، جارێکی دیش نەخەڵەتیی دەستم لێدەی.

پڕ دەدەمە دەستی:

– دەستم بەردە، زوو!

جوابی نادەمەوە، وردە وردە رێکی دەکوشم، بەهەموو هێزی خۆی دەستی بۆ دەرناکشێ:

– دەستم بەردە، دەنا دەیگەزم.

جوابی نادەمەوە، زۆر هەوڵ دەدا، لە نەکاو بەدەستمدا دەنووسێ:

– بوویە پشیلە!

– خەتای تۆیە.

چاو لە دەستم دەکا، جێ ددانەکانی قووڵ بوون، جێ کەڵپی خوێنی لێ هاتووە:

– حەک کوێر بم.

– حەک سەد جار.

زەرد هەڵگەڕاوە، پڕ دەداتە دەستم، سەبرێک ماچی دەکا:

– ئازاد! زۆر ئێشا؟

– چ نییە، نارەحەت مەبە.

– کوێر بم.

– سەد جار.

– ئازاد تووڕەی؟

– نا، دەستم بەردە!

– بەرینادەم.

– بەریدەی باشترە.

پێدەکەنم، حاڵی دەبێ:

– ئازاد! دەگەڵم ئاشت بوویەوە؟

– تازە خوێن هاتۆتە گۆڕێ.

– بەر خۆین دەبم، لەو قەراغەی رایگرە تێر و پڕم لێدە.

– (مەلی)! ئەرێ شێت نەبووی.

– کوڕە بەرێ وەڵڵا، شێتی تۆم، دەبەر نێوی دڵت مرم. دەسەر ئەو چاوە جوانانەت گەڕێم، دڵم دەگەڵ چاکەوە.

– دڵم خرانەبووە، ها جارێکی دیکەش دەستم بگەزە.

– لە بەر وەی ناڵێم، لە سەر مەشکەدڕەی چاو هەڵپڕزاو دەڵێم.

– راستییەکەت دەوێ؟

– دەمەوێ تێر و پڕم لێدەی، هەزار جنێوم دەیەی، دەگەڵم لالووت نەبی.

– تەنیا دەمەویست تەمبێت کەم.

بزەبزیەتی:

– یانی دڵم دەگەڵ چا دەکەیەوە؟

– هەرگیز!

– هەرگیزی چی، تۆ ئەو خودایەی بەسە، تۆبەی دەکەم. مەڵێ هەرگیز.

– ئێستاش دەڵێم.

– چاوی پڕ بوون لە ئاو:

– ئێستاش چۆن، چ دەڵێی؟

– هەرگیز ئەو دڵەم نەبووە لە تۆ بڕەنجێ.

وەک گوڵێکی تینوو ئاوی لێ بپرژێ، گەشاوە:

– بەری پێت ماچ دەکەم، لەو وەختەوە لێم تووڕەی، شەو نەبوو خەونم پێوە نەدیبێی.

– خەونی چۆن؟

– دەخەونەکاندا تووڕە نەبووی، ئازادی جاران بووی.

– من هەر ئازادی جارانم بەو شەرتەی تۆش کەمێک ئاقڵ بی. دایە خەیاڵ زۆری تکا بۆ کردی، دەنا بەم زووانە دەگەڵت ئاشت نەدەبوومەوە. هەناسەیەکی هەڵکێشا.

– تۆبە ئازاد، شەرتە مەشکەدڕە چاوم دەرێنێ دەنگی نەدەم. دایە خەیاڵ، بەڕاستی ژنی چاکە هەر ئەو بۆی گێڕامەوە و حاڵی کردم تۆ فەوزیەت نەویستووە، ئازاد گیان خەجاڵەت خۆم، ئەوە پشتی من و داری تۆ، ببوورە، ئازاد ماڵە بابم...

لەو سەرەولێژەی روو بە باغی (میکایلی) دەچینە خوارێ، تاو لە نێوەڕاستی ئاسمانە. دەستی چەپمان تاقە گراوی بناری کێوە. تاقەدار سەر لکەکانی دیارن. پردی سوور لەبەر سەد بەپێوە ماوە. بای قۆرغێ قوولەی دێ، هاشەی دارە چنارەکان بێدەنگی رێگای وەژێر سامی خۆی داوە.

(مەلی) تەخت و خاترجەم لە پەنام دانیشتووە زرووقەی دێ، روومەتی وەک کۆلکەزێڕینە دەنوێنێ. تیشکی نیگای تیر داوێ، لەشی سووک بووە، ڕەزامەندی لە روخساری هاوار دەکا.

لە نیزیک ماڵێ رایدەگرم، (مەلی) دادەبەزێ، خواحافیزیەکی گەرم، دێ بڕوا، دەگەڕێتەوە:

– خەنەت لە لای من رەنگ ناگرێ. کاری خۆشم کرد، ئاشتیش بووینەوە، دەستم گەستی و ماچیشم کرد. شەوێ دێمە لای دایە خانم، بۆت دێمە حاشا، خۆم لێ ون نەکەی.

حیلکەیەکی دێ و دەڕوا. دایکم و دایە خەیاڵ سفرەیان راخستووە، چاوەڕێی منن. دایکم:

– ئازاد لە برسانت کوشتین! ئەوە لە کوێی رۆڵە گیان!

– دایە رەزا دەقسانی گرتم.

دایکم بزەی دێتێ. دەچمە پێشێ دەستی ماچ دەکەم. ئەولاو لام ماچ دەکا.

توند شانم دەگرێ:

– رۆڵە رەزا سەری رەنگ کردۆتەوە؟

– لە بەرچی دەفەرمووی؟

تاڵێک مووی رەشی درێژ لە شانی کۆتەکەم دەکاتەوە:

– لە بەر ئەوە. بەجارێکی خوودارم دەکا، لە شەرمان نازانم چی جواب دەمەوە:

– ئەوە نا، مووی رەزا نییە، نازانم!

دایکم وازدێنێ و چ ناڵێ، دایە خەیاڵ بەچاویلکەوە دێ:

– دەی، دەی دەزانم ئەوهە مووی مەلیلەیە، مێوژە رەشکەیە. زۆر بەخۆدا شکاومەوە. سوور هەڵگەڕاو و ئارەقە کردوو، بەبیانووی جل گۆڕین روو دەکەمە هۆدەکەی خۆم. پاش تاوێک خۆ خافڵاندن دێمەوە سەر سفرە. دایە خەیاڵ هەڵدەداتێ:

– ئازادی! مەلیلە چی بەسەر هات، لە کوێ بەرهەڵدات کرد؟

– لە ماڵی نەشمیل دابەزی، رەنگە هاتبێتەوە.

چاوەکانی پرووش کردوون، دەزانم جەفەنگی هاتووە:

– پیاوی دە ساڵ و زەمانان، راوە بەرازیان دەکرد، دەچوونە راوە ورچێ، کاری ئەوهایان دەکردن، کوڕ و کاڵی ئێستێ بێ چاوێنی بن، هەر دەگەڵ شەڕە پشیلەیان کردووە.

– شەڕە پشیلەی چی؟

– ئەیبی ئەدی بلێ بزانم پشتە دەستی توو چیان بەسەر هاتووە.

دایکم بزەی دێتێ، دایە خەیاڵ قاقا پێدەکەنێ، ئەمن سوور هەڵگەڕاوم، دایکم باسەکە دەگۆڕێ:

– ئازاد گیان خۆزگە نەدەمردم ئەو چوار ساڵە دانیژگایەت تەواو دەکرد.

– دایە گیان ئیشاڵلا نامری و تەواویشی دەکەم.

دایە خەیاڵ هەڵدەداتێ:

– ئەرێ کوڕم لە وێندەرێ شەڕە پشیلەت نەبن وەڕەز نابی؟

جوابی نادەمەوە، دیسان هەڵدەداتێ:

– ئەرێ ئازادی کوڕم، چ دەبی مەلیلەش بەریە لای خۆت، با لەوێ پلاوانت لە بۆ لێنێ، دەستاوێکی زۆر خۆشیشی هەن.

جەفەنگی هاتووە و دەست هەڵناگرێ، دەبێ جوابی دەمەوە:

– ئەرێ ئەوە دەڵێی چی، چۆنی بەرمە لای خۆم.

چاوەکانی بەدەغەڵی زیت کردوون و لەبەر لێویەوە:

– ئێستی چلۆنی دەبەیە هەندەران هەر ئەهوا.

شەرم لە دایکم رێ نادا زۆر ناسکی جواب دەمەوە، بەڵام بەو جۆرەی، بەری لێ گرتووە چارە نییە:

– دەبێ بڵێم وەک دایە خەیاڵ رۆژێ جارێکی رەدوو دەکەوت، ئەتۆش وابکە، ئاوا رەنگە دڵی نەرم بێ.

لە نەکاو قووت دەبێ:

– درۆیان تێک دەیەخەی، تاقە جارێکی رەدوو کەوتووم، ئەویش حەیامی حەزەبیم بوو.

– جا چاکە، ئەویش با تاقە جارێکی...

– دەیجا حەیبی چییە، لە نێو حەجەم مەجەمان بۆ خۆت سیخەیەکی باوێ سەرێ و ئاوێ بێنە و دەستان وەشۆ. وەک من بزانم ئاخیری خۆت بە سەردا ساخ دەکاتەوە، جا لە بۆ وەدرەنگییەی دەیەخەی.

– دایە خەیاڵ ئەوانەی بۆ دەگێڕمەوە.

– کوڕە جا وەیلێ، هەر ئێستە بۆی وەگێڕە، خوای بەقوربانی تووی کا، هەر ئەوڕۆ نەیگەیبامێ تری بەتاق نەدەهاتن. بۆ خۆشی ئەو هەندەی پێ خۆشە، حەجەمی ئەوهای غارەکەر پێ خۆش نەبی. کوڕانم ئەوێ دەمێ خەیاڵی رەدوو دەکەوت ئەو بەرهەڵدابیبە نەبوو، لە سەڵای بەیانیڕا کچۆڵە دەگەڵ کوڕان چنگە پڵماسکەی بکا و ئای جار جارەش بیرنێ.

یا بەدەستانی دانووسی پاشی بەبێمزەڕەتی نوێژی نیوەڕۆیە وەگەڕێن. دەڵێن دەزگیرانی ئەو حەیامەی، لە نێو حەجەمان یانی، شەش مانگی رەبەق بێ مارە و تەڵاق پێکەوەن، پاشی ئاهی نەگرفتە دەبنە ژن و مێرد یا هەرکەسەی بەرێیی خۆیدا.

بۆوەی خۆ لە جەفەنگی دایە خەیاڵ بدزمەوە، نەهارەکەم بەنیوەچڵی بەجێ دێڵم، دەچمە ئاشپەزخانە چایەک بۆ خۆم تێدەکەم، دەیبەمە وەتاغی خەو. دەرگا لە سەرەخۆم پێوە دەدەم.

لەو بەری پەنجەرە، ئەشرەف خانم دیارە، سەری بەسەر ئاڵبۆمێک داگرتووە. جار جار شانەکانی جووڵەیەک دەکەن، وەوەی دەچێ بگری. بەدەسرۆکەیەک چاوی دەسڕێ. منی نەدیوە...

چایەکەم خەریکە سارد دەبێتەوە، قومێکی دەخۆمەوە. سێغارێک هەڵدەکەم، خەمێکی لە نەکاو دامدەگرێ. لە سەر تەختەکەم رادەکشێم، روخساری شیرن و مەزڵوومی (ئەشرەف خانم) دەمبا دەفکرەوە:

(سەرکار گەڕاوەتەوە، ئەشرەف ئێستا ژنێکی کامڵ نییە، دەبێ چەند ئارەزووی نەخشینی بووبێ، ئەو خەیاڵانەی وەک بڵقی سەر ئاو پێکدێن و دەپووچێنەوە. ئەو چاوەڕوانییەی لە ژیان هەیە و پێک نایە. هەر گیانلەبەرێک حەقی ژیانی هەیە. ئەوانەی نیازەکانیان دابین نابێ، بەچاوی

ئاوەڵاوە دەمرن، بەزیندوویی مردوون، ژیانی بەشەر دە دنیای ئێمەدا، چەرمەسەرەیەکی بێ کەڵکە، بەداخەوە ژیان، ژانە. بەژانەوە ژیان ئاویلکەیەکی درێژە، گیانەڵڵایەکی بێ ئامان و بنەوبێر. .کەس بەبەشی خۆی قایل نییە، ئەو هەستە دەناخی ئینسان دایە، ئەگەر قایل بێ مردووە، «ئەشرەف خانم» نموونەی مەزڵوومتری ئەو کۆمەڵەیە...)

دایە خەیاڵ تەقەی قاپ شوتنی دێ. ژانە سەر دایگرتووم، خرتەو تەقەی دایە خەیاڵ مەودای سەرخەوێکم ناداتێ. حەبێکی (واڵیۆم) داوێم. ئەو دیو و ئەو دیو و تلانەوەیەک و چاو لێڵ بوون. دەمبا دە خەوێکی گرانەوە، زەنگ لێدەدەم:

– ئەمیر بێنن.

ئەمیر وەک رەگە گیای لێ هاتووە، رەنگی بەڕوویەوە نەماوە، چەشنێک نەترسی و خۆڕاگری دە رواڵەتیدا لە زیاد بوونە. وەوەی دەچێ خووی بەئازار گرتبی و دەگەڵ ئەشکەنجە ڕاهاتبێ. ئاماژەی دەکەم لەسەر کورسییەک دانیشێ. ڕۆدەنیشێ.

ئەو ماوەیەی نووسراوەکانیم خوێندوونەوە، بەتەواوی لە بارەی ئەودا بیرم گۆڕاوە. زۆر ژێر تەئسیری نووسراوەکانیم، کەسایەتی ئەمیر لە لای من بەرزە، رێز و حورمەتی بۆ دادەنێم، ئیتر ئەمیر ئەو ئەمیری پێشوو نییە، بۆ خۆم لە بەرانبەر ئەمیر تێکشکاوم. پاش ئەو هەموو ئەزیەتە چم لێ وەدەس نەکەوتووە. بەپیاوێکی گەورە و مەزڵوومی دەناسم:

– دەی ئەمیر! دەمەوێ برایانە قسەت دەگەڵ بکەم. نامەوێ بنووسی، خاترجەم بە قسەکان ناخەمە سەر شریتیش، هەروا دەدوێین، ئارام و لەسەرخۆ سەر هەڵدێنێ:

– لە کەنگێوە وا برابووین؟! رەنگە خەونێکی تازەت بۆ دیبم.

– ئەمیر باوەڕکە وانییە، تەنیا بەخوێندنەوەی نووسراوەکانت نەزەرم گۆڕاوە. لەوەی دواوە بەڕاستی برادەر دەبین.

– ئەو یادداشتانەم دە حەددی دەرسەکانم دان، شتێکی جیا لەوانەم نەنووسیوە.

– راستە، بەڵام لە بەشێکی نەگەیشتم!

– کام بەشی؟

ئەو بەشەم جیا کردۆتەوە، دەیدەمە دەستی:

– ئەوانە نازانم چن نە فارسییە نە عەرەبی، زبانی عیبری نییە؟

بزەیەکی دێتێ وەک بەشێتم بزانێ:

– ئەمانە کوردین.

– بۆ کوردیش خەتی هەیە؟!

– بەڵێ.

– لە کەنگێوە؟!

– لە مێژە، پتر لە شەست، حەفتا ساڵە.

– یانی چی، کوردی لەهجەیەکە لە فارسی، بەتۆش وانییە؟

– بەڵێ کەیفی خۆتە.

– یانی چی کەیفی خۆمە؟

– یانی نامەوێ بۆت سبووت کەم.

– لە بەرچی ناتەوێ؟

– لەوانەیە ئەوەشم لێ بکەیە تاوانێک، ئێوە لە زمان دەترسن کە ئاساییترین کەرەسەیە بۆ حاڵیبوونی دوو لای قسەکردن.

بەڕاستی نامەوێ بەڵگەی لێ وەرگرم، بەپێکەنینەوە:

– ئەمیر بەهەرچی خۆشەویستمە سوێند دەخۆم، تەنیا مەبەستم تێگەیشتنە.

– باشە. کوردی زبانە، ئەوەی ئێوە دەڵێن لەهجە و گوویش و ئەوانەیە، بێ دەلیل لێتان بۆتە عادەت.

– چۆن؟!

– زبان ئەوەیە، ئەلف و بێی تایبەتی خۆی هەبێ. دەستووری هەبێ، ڕێنووسی هەبێ...

– یانێ ئەوانەی فەرموت هەیەتی.

– بەڵێ هەیەتی و لە باری واژەشەوە زۆر دەوڵەمەندە.

– ئەمیر!

– بەڵێ.

– ئێوە بەڕاستی پێم بڵێ، جیاوازیخوازن؟

– ئێمە کێ؟

– ئێوەی کورد؟

– خێر.

– چۆنی سبووت دەکەی.

– من نامەوێ سبووتی کەم، ئەوە تۆی دەبێ ئەو تاوانە بەبەڵگەی قایمەوە لە سەر من سبووت کەی.

دەفکری ئەوەدام ئەگەر ئەمیر هاوکاری ئێمەی کردبا، زۆر زوو پلە و پایەی دەچووە سەرێ. هێندە دەو فکرەدا نامێنمەوە، دیسان ئەمیر دەڕوانگەی مندا بەرز و بەرزتر دەبێ:

– ئەمیر، ئەم ناوە کێ لە تۆی نا، تۆ دەڵێی فەقیرین بەڵام ئەمیر ناوێکی شازادانەیە.

– ئەم ناوە خۆم بۆ خۆمم دۆزیەوە.

لە قاقای پێکەنین دەدەم:

– خۆت ناوت لە خۆت ناوە؟

– سەیر نییە ئەویش لە ترسی ئێوە بوو، باوکم ناوی نابووم (عومەر) بۆ خۆم لە ترسی ئێوە کردمە (ئەمیر) جێگای پێکەنین نییە و جێگای گریانە، دەکۆمەڵێکدا دەژیم حەقم نییە ناویش بەسەلیقەی خۆم هەڵبژێرم.

– ئەمیر! باوەڕکە قسەکانت زۆر خۆشن، بۆ من تازەن، بڵێ بزانم جگە لەوانە بۆ خۆت چی؟

– من ئینسانم.

– یانی چی! مەگەر کەسێک بەرگری لە ئینسان بوونی تۆ کردووە؟

– بەڵێ.

– کێ؟

– حکوومەت.

– یانی پاشایەتی؟

– ئەگەر وەک بەڵێنت داوە نەیکەیە پەروەندە، بەڵێ.

– دەلیلت چییە؟

– ئەوە نییە حەقی ئینسانی من کە ئازادییە داگیر کراوە.

– ئەمیر، دەڵێی چی؟! ئێران بەپڕتاو بەرەو شارستانییەت چوار ناڵە دەڕوا.

– بەڕواڵەت بەڵێ، بەڵام ئەوەت عەرز کەم حکوومەتی دژی ئازادی ناتوانێ بەرەو شارستانییەت بڕوا.

– لەبەر چی؟

– لەبەر ئەوەی ئەندێشە، بیر و خۆ دۆزینەوە و خۆ ناسینی ئینسانەکان رادەگیرێ. شارستانییەت بەبەرگ و لیباس وە... پێک نایە. – نموونەیەک؟

– گیرانی من.

– تۆ دژی ئەو پێشکەوتنەی.

– دەلیلت چییە؟

– ئەوانەی سەرێ وا دەڵێن. ئەگەر واش نەبێ بلێ بزانم لە مافی ئینسانی چت دەوێ؟

– وەک ئینسانێک بژیم.

– دەبێ چ بکەن کە ئەو مافی ئینسانییەت بدرێتێ؟

– مافی بەشەر لە دایکبوونڕا دراوە، پێویست ناکا بیدەنێ، بەڵکو حکوومەتەکان زەوتی دەکەن، لیی داگیر دەکەن، ئەو مافە لە ئینسان جیا نییە، دەزاتی ئینساندایە. ئەو حکوومەتانە خەڵک ناپارێزن. بەڵکو خۆیان دەپارێزن، دەوەها جێگایەکدا حەق پێشێل دەکرێ. لە ترسی زوڵم حەق ناگوترێ، کە نەگوترا زەوت دەکرێ. کۆمەڵ ناچێتە پێش، رۆژ بە رۆژ بەنیسبەت دنیای خۆی وە پاش دەکەوێ. جا پاشکەوتوویی نابێتە شارستانییەت.

– ئەمیر بۆ نایەی هاوکاری ئێمە بکەی؟

– نامەوێ خۆفرۆش بم.

– یانی من خۆفرۆشم؟

سەرێکم لێ بادەدا:

– خۆت دەزانی، من نامەوێ لۆمەت بکەم، تەنیا جوابی پرسیارەکەت بوو.

– ئەمیر بەڕاستی تۆ جیاوازیخواز نەبووی؟

– هەرگیز.

– ئەی بۆ وایان بەئێمە سەلماندووە؟

– بۆ وەی بەگژ یەکی وەک منت داکەن.

– ئەمیر بەبڕوای من تۆ بێ تاوانی.

– ئەدی بۆ پەنجەت بەپێلاقە شکاندم.

– خەجاڵەتم ئەمیر...

لە وەتاغی ئەشکەنجەڕا هەرا و هاوارێک دێ:

(بلێ، بلێ، بلێ!)

– جەللاد، پیاو کوژ، بێ شەرەف، بمکوژە، نازانم.

ئەمیر ئاقڵە، مەزلوومە و من ناپیاوم. مچوڕکێک بەبەری پێمدا دێ بەتۆقی سەرمدا دەچێتە دەرێ. هاواری وەتاغی ئەشکەنجە هەر دێ و بەسامتر دەبێ لە نەکاو دوور دەکەوێتەوە وەک لە بنەبانی ئەشکەوتێک، نیوە نووزەی برێنداریک...)

مەلی سەبرێکی هەرام لێ دەکا:

(ئازاد هەستە ئێوارەیە!)

***

لە زانکۆی ورمێ ناونووسیم کرد. زۆرم هەوڵ دا لە جێخەوی دانشجوویی تەختیان نەدامێ. هەرچەند ماشێنم هەیە و بەینی (مەهاباد) و (ورمێ)ش هێندە دوور نییە، ئەمما ئەو هاتوچۆیەم دامیە پێ ناکرێ. هەموو رۆژێ دەرچوونم نابێ. هۆدەیەکم دەوێ تێیدا وەحەسێم.

شار دەگەڕێم و دەپرسم. دایی (غولام) دەدۆزمەوە، دەلالی ماڵ و دووکان بەکرێگرتنە. پیاوێکی پیری بەگوردە زۆربەی خەڵکی شار دەناسێ. پاش رۆژێک گەڕان، لە گەڕەکی (مێهدولقەدەم) وەتاغ و پاشخانەیەکی خاوێنی بۆ دۆزیومەوە. ماڵی ژنێکە بەناوی (جەیران) خانم. وەتاغێکی بەلاوەیە. ماڵی (جەیران) خانمیش لەو بەری حەوشە دیارە زۆر لە هۆدەکەی من رێکوپێکترە.

ئەو ماوەی دەگەڵ دایی (غولام) دەخولاینەوە یەک پشوو نیسکە نیسکە کولێرەی داویشتە زاری. پاش دۆزینەوەی ماڵ رووم تێ کرد، بۆوەی گاڵتەیەکی دەگەڵ بکەم:

– دایی ماندوو نەبی لە کولێرە خواردن!

بە پێکەنینەوە:

– عەمەل کراوم، دامیە برسیمە.

کیفەکەم دەرێنا و پوولم لە پێش راگرت، بەهەموو کەیفی خۆی تەنیا دوو سەت تمەنی هەڵگرت. گوتم:

– هەڵگرە دایی ئەوە کەمە.

– بەزیاد بێ بەسمە، بەشی کولێرەکەم دەکا.

بۆ خۆشم دوو سەتی دیکەم بەزۆری دەگیرفانی هاویت. هەرچەند بەرواڵەت نەیدەویست، بەلام کەیفی پێ ساز بوو گوتی:

– ئەگەر ئێرەشت بەدڵ نەبوو، دەنگ بکە جێگای باشترت بۆ دەدۆزمەوە. جەیران خانم مۆرەیەکی لێ کرد. پاشان مالاوایی کرد و رۆیی. دەوەتاغە تازەکەمدا دێم و دەچم. فکر لە راخەر و پێخەف دەکەمەوە، چ دەگەڵ خۆم بێنم و چۆنی خاوێن کەمەوە. بیرم دەچێتە سەر دایە خەیاڵ و

مەلی.

(جەیران) خانم دەگەڵ کچێکی جحێڵ وەژوور دەکەون. بەزمانێکی نیوە فارسی و نیوە ترکی:

– (زوهرە) کچمە، تازە دیپلۆمی وەرگرتووە، ئیشاڵڵا لە دانشگاش دەردەچێ.

زوهرە کچێکی قژ کاڵی لێو ئاڵە. کورتە بالا، زیت، وریا، خوێن شیرن و شەیتان. بێ چارشێو و لەچکە، قژە کاڵ و خاوێنەکەی لە تۆقی سەری فەرەحی کردووە. بەفارسییەکی بێ لەهجە بەخێرهاتنم دەکا:

(کەنگێ ئەسپابەکانت دێنی؟)

بێ تەعاروف و خۆماڵی دەدوێ، وەک لە زووەوە شناس بووبین، دەڵێم:

– سبەی دەگەڵ خۆم دێنم، ئەوی بۆشم نەهات لە بازاڕ دەیکڕم.

– هەر ئێستێ وەتاغەکەت بۆ خاوێن دەکەمەوە، بۆ بازاڕیش ئەگەر پێت خۆش بێ دەگەڵت دێم.

زۆری ماڵئاوەدانی لێ دەکەم:

– رازی بەزەحمەتی تۆ نیم.

کچ و دایک بەزۆر دەمبەنە ماڵی خۆیان. شەربەت و شیرنی و گەورەیی تەواو دەنۆێن. زۆر هەوڵ دەدەن بۆ شێو خواردن لە لایان بمێنمەوە. بەلام مل نادەم و راستەوە دەبم. تا نێو ماشێن بەرێم دەکەن دە وەرێکەوتنندا (زوهرە) هەرام لێ دەکا:

(ئازاد خان! لە بیرت نەچێ بۆ شت کڕین دەگەڵت دێم)

لە خۆوە دەڵێم:

– باشە، سپاس!

سبەی بەیانی بەشتوومەکەوە زەنگی ماڵی (جەیران) خانم لێدەدەم. زوهرە، شاد و بە کەیف دەرگام لێ دەکاتەوە:

(رۆژ باش ئازاد)

– بەیانی باش زوهرەخانم. خێرایەکی جلوجۆرم دەگەڵ دەست دەداتێ و دەیبەینە ژوور، هۆدە خاوێن کراوەتەوە، دەرگا و پەنجەرەی شۆراون و تۆزیان

لێ تەکاوە و سڕاوە. قورئان و ئاوێنە و گوڵدانێکی پڕ لە گوڵی سوور لە سەر تاخچەیە. وڵات وەها خاوێنە بۆنی تازەیی لێ دێ. (جەیران) خانم دیار نییە. (زوهرە) زۆر خۆماڵی وڵاتم دەگەڵ ڕێکوپێک دەکا. بەسەلیقە و بەمشوورە. بەئەسپایی وڵات ڕادەخا و بەشێنەیی دەیڕازێنێتەوە. بزە بزیەتی و رووم تێ دەکا:

– (دەی ئازاد، وا دیارە دایکت زۆری خۆشدەوێی.)

– بۆ دایکی تۆ وانییە؟

«بەپێکەنینەوە» ناگاتە دایکی تۆ.

سوورێک بە نێوقەدە باریکەکەی دەدا و بۆ هۆی پرسیارەکەی:

– (شتومەکەکەت هەمووی خاوێن و هەڵبژاردەن، وە دیارە بنەماڵە و دەوڵەمەندن، خۆزگەم بەخۆتکا.)

لە خۆوە هەناسەیەک هەڵدەکێشم:

– دایکم هەر ئەمنی هەیە. بەداخەوە بۆ خۆشی چەند ساڵێکە فەلەج بووە. «چاوێکی تایبەتیم لێ دەکا:»

– (ئاخ ببوورە، وەدیارە ناڕەحەتم کردی.)

– ئێمە کەم و کووڕمان لە باری ماڵییەوە نییە. بریا چمان نەبا و دایکم بەپێوە با، یا باوکم مابا.

– (ئاخ بۆ باوکیشت...)

– بەڵێ بەداخەوە چەند ساڵێکە.

ڕەنگی دەبزڕکێ، خەمێکی گران دەڕوخساریدا هەست دەکەم:

(ئاغای منیش...)

دەیەوێ باسەکە بگۆڕێ، بەبەرەوە وردەکارەکانیشی دەکا:

– (لە چ ڕشتەیەک دەرچووی؟)

– کشتوکاڵ.

بەڕواڵەتێکی سەرسوڕماوەوە:

(– کشتوکاڵ!؟ چ بێ مانا، وەمزانی ڕشتەی هونەری.)

– لەبەر چی دەفەرمووی خۆ کشتوکاڵ ڕشتەیەکی بەکەڵکە!

بزەیەکی شیرنی دێتێ، بەوردە نازێکەوە چاوەکانی خومار دەکا:

(بەڵێ بەکەڵکە، ئەمما لە تۆ ناوەشێتەوە.)

– دەکرێ ڕێ و ڕاست بفەرمووی بۆ؟

(– ببوورە، زۆر ببوورە، وەنەبێ کەم و کەسری دەتۆدا بێ، ئەمما.)

– ئەمما چی؟

(– ڕاستییەکەی قەڵافەتی تۆ پتر بۆ خەیابان دەبێ نەک بیابان.)

سەرێکی لێ ڕادەوشێنم، دەدڵە خۆمدا:

– چی بەسەر چییەوە، هەوەڵ پیاڵە و مەستی...

وەتاغ ڕاخراوە. بەگەسکێکی خاو خەریکی وڵات ماڵینە لە بەرەوە قسەم دەگەڵ دەکا:

(– ئازاد، دایکم چۆتە ماڵی خاڵم، تا ئێوارە نایەتەوە بۆ نەهار چ دەخۆی؟)

نیوە ئاوڕێکی داوەتەوە، چاوەڕێی وەڵامی منە:

– ڕازی بەزەحمەتی تۆ نیم. پێم خۆشە پێکەوە لە دەرێ نەهار بخۆین.

(– ئەرێ قەرار بوو بچینە بازاڕیش.)

– جارێ چی وام پێ شک نایە، ئەگەر پێویست بێ سەرێکی بازاڕیش دەدەین. بەڵام بۆ نەهار کەرەم کەی بەسەرم کەیەوە مەمنوون دەبم. ڕوومەتی سوور هەڵگەڕاون، بەمەبەستی گاڵتە:

(– دەترسم پووڵەکانت تەواو بێ، کرێ خانووی دایکم نەدرێ.)

بەجووتە پێدەکەنین. ڕووی تێ دەکەم:

– پەرۆش مەبە، حەواڵەی لای تۆی دەکەم.

(زوهرە) کارەکانی تەواو کردووە، گەسکەکە داوێتە دەرێ:

– ئیزن بدە جلەکانم بگۆڕم و بڕۆین.

ماندوو نەبینی و دەست و چاوخۆشیم لێ کردووە. بەلار و لەنجە بەرەو جل گۆڕین دەڕوا. یادی (مەلی) دەکەم:

– ئەگەر لێرەبا دەیبیردە ئەو جێیەی مەشکەی لێ دەژێ.

وەدەر دەکەوین، خولێکی بەرەو شەقامی دانشکەدە و بەند و دەسووڕێینەوە بەرەو دەریا:

– زوهرە خانم تۆ منداڵی ئێرەی کوێت پێ خۆشە بچینەوێ؟

– جارێ زووە، قەراخ دەریا ناخۆش نییە.

– من کارێکم نییە، بەڵام بۆ تۆ...

– بێ خەیاڵ بە، لە حەوت دەوڵەت ئازادم.

– من واوەی حەوت دەوڵەتیش (ئازاد)م.

حیلکە حیلک بەو جوابە پێدەکەنێ. جادەی دەریا چۆڵە. خەونەکانم وەبیر دێنەوە، حوسێن، زەری و فۆلێکس واگوون...

نازانم چەند دەو خەیاڵەدام، بەدەنگی زوهرە، دێمەوە حاڵ: (– ئازاد چ باسە زۆر توند دەڕۆی!)

چاو لە کیلۆمێترژمێر دەکەم، نیزیک سەتو بیستە. هۆشم لێ نەبووە زوهرە دەستی لە سەر دەستم داناوە. سەبرێکی دەستم دەردەکێشم.

رووی تێ دەکەم:

– ترسای؟

جوابم ناداتەوە. سەری بەرداوەتەوە. چاو لە بەر پێی دەکا، شووشەی لای خۆم دادەکێشم. سێغارێک هەڵدەکەم. زوهرە حاڵەتی دڵشکاوی هەیە. نێو چاوانی گرژە و رووی لە من وەرگێڕاوە. بەشێنەیی دەچینە پێش. بێ ئەوەی چاوم لێ کا:

(– ئەوە چ لێخوڕینێک بوو؟

– کوردەواری.

بزەیەکی ئارامی دێتێ. دەگەینە نیزیک دەریا. بەرەو پلاژەکان لادەدەم، بەستراون. بەستێنی دەریا چۆڵە. تاق تاق ماشێن دێن و دەڕۆن. لای لەنگەرگا چەند کەسێک دیارن:

– زوهرە خانم! ئێرە چۆڵە، وەدیارە نەهارمان وەگیر ناکەوێ.

(– دەریا وەختی بەسەرچووە، مەبەستم نەهار خواردن نەبوو. دەمەویست کەمێک دەردی دڵ بکەین.)

سەرم سوڕماوە، چ دەردەدڵێک. ئاشنایەتییەکی وامان نییە. هەمووی دوو رۆژە یەکترمان دیوە. کەچی زۆر خۆماڵی دەدوێ:

– تکا دەکەم هەرچی دەدڵت دایە بیفەرموو.

ئارام و بێ تەعاروف:

(– هەڵی دەگرین بۆ وەختێکی دی.)

لە سەر لێواری دەریا رایدەگرم. بێ ئەوەی قسەی لێ بکەین، بەجووتە دادەبەزین. شەپۆڵ دێنە بەر پێمان و دەکشێنەوە، کەروێشکە دەکەن. بایەکی سارد و سوێر دەموچاوم دەزووڕێنێتەوە زوهرە هەروا ماتە. ماوەیەکی لەوێ دەبین. رووم تێ دەکا:

(– بڕۆینەوە نێو شار. رۆژمان درەنگ کردووە.)

هەروا بەبێدەنگی دەگەڕێینەوە بۆ لای شار. پەخشی ماشێن دەکەمەوە. دەنگی گەرم و بەسۆزی هایدە بەرەو قووڵایی ژیان رامدەکێشی:

(بیا عزیزم بیا صبرم سراومد.)

دەگەڕانەوەدا زۆر لەسەرخۆ دەڕۆم. خەمێکی گران لە سەر شانەکانی هەست دەکەم. ئەو سەر زیندوویی و لار و لەنجەی بەیانی تێدا نابینم. یەک وچان دەڕوانێتە درێژایی رێگا. هەتا دەگەینەوە نێو شار، قسەیەکی وا ناکا.

لە نیزیک (بوغدە مەیدانی) بەهەزار زەحمەت جێگایەک بۆ ماشێن راگرتن دەدۆزمەوە. بێ هەست و خوست دەچینە خوارێ. نەهار لە رەستووڕانێکی نێو بازاڕ دەخۆین. کەمێک قاپ و قاچاغ بەسەلیقەی ئەو دەکڕین. بۆ چایی خواردنەوە و حەسانەوە دەچینەوە بەرەو ماڵ. (جەیران) خانم نەهاتۆتەوە. ئالبۆمی وێنەکانی دێنێ، لە منداڵییەوە تا ئێستا. کەمێک چاو لەوان دەکەم. لە ماڵە خۆیان روو خۆشترە. بەڵام ماتییەکەی لانەچووە، بۆ وەی کەمێکی بلاوێنمەوە، دەست لە سەر عەکسێک رادەگرم:

– تەنیا دەو وێنەدا هێندی ئێستێ جوانی.

کەمێک سوور هەڵدەگەڕێ:

(– کەمێک شانس لە جوانی باشترە.)

– بۆ خۆت بەبەختەوەر نازانی؟

لە مەتڵەب، لادەدا:

– ئازاد، رشتەی دەبیرستانت چ بوو؟

– تەجروبی.

– ئاه هی منیش تەجروبییە. معەدەلی دیپلۆمەکەت چەندە؟

– شتێکی وانییە، هەژدە.

– ئاه زۆر باشە، دەبێ زۆر زیرەک بی.

– زیرەک نیم زۆرم دەخوێند.

– بۆ پزشکیت لێ نەداوە؟

– پێم خۆش نەبوو، دەکرێ لەو رشتەی خۆشم دوکتۆرا وەرگرم.

– ئیشاڵلا. رەنگە نیازی مالیت نەبێ.

– بەشی خۆمان پتر هەیە.

– ئازاد جاروبارە دەرسم پێ دەڵێی؟

– ئەگەر بزانم.

– شکم نییە دەزانی، بەڵکو ساڵی داهاتوو منیش لە دانشگا دەرچم.

– باشە بەرنامەی بۆ دادەنێین.

بەو قسانە کەمێک هاتۆتەوە حاڵ. بۆ زەحمەتەکانی و بۆ چایە پاک و خاوێنەکەی زۆر سپاسی لێ دەکەم. تاوێک لە هۆدەکەی خۆم رادەکشێم. کارێکی وام لە ورمێ نییە و کلاسەکان گەرم نەبوون. لای ئێوارە، لە حاڵێکدا (جەیران) خانمیش تازە پەیدا بۆتەوە خوا حافیزیان لێ دەکەم و بەرەو مەهاباد وەرێ دەکەوم. ئەو شەوانەی لە ورمێ دەمێنمەوە، زوهرە بەتەواوی دەرسم لە لا دەخوێنێ. لە ڕادە بەدەر وریایە، بەکورتی ئەوەی من دەیزانم و پێی دەڵێم نە تەنیا فێری دەبێ بەڵکو دەیقۆزێتەوە. بەهەڕەمە خەریکە و هومێدم زۆرە ساڵی داهاتوو لە رشتەیەکی باش سەرکەوێ. جار جار بەترکی قسە دەکەین و ئەو زمانە شیرنەش بەشێنەیی فێر دەبم. (جەیران) خانم زۆر کەم دەبینم و زۆرتر لە دەرێیە لە تێرمی یەکەم بەباشی دەرچووم. دەرسەکان بۆ من چەتوون نین. زۆر جار بێ ئەوەی خۆی پێوە

ماندووکەم، لە سەر کلاس فێریان دەبم. زانکۆ دڵی گرتووم دەگەڵ هاوکلاسەکانم رێک کەوتووین. نامۆیی ناکەم. بەهاری ساڵی ٥٧ سەری پێوە ناوە. ئێران بەرە بەرە دەشێوێ. شتێکی سەیر کە ماوەیەکە بیری ئاڵۆز کردووم. نیگای کیژێکی دانشجووە. ساڵی دووهەمی ئێمەیە. هەر چەندی تێک هەڵدەنگووین بەتیژی تێم دەڕوانێ. تەنانەت هەوەڵ جار کە تووشی هاتم، هەڵبەزیەوە، هەستم کرد تەکانێکی توندی کرد.

نیگایەکی بە قەوەت، بەهێز، بەهێندێک سەرسوڕمانەوە وەک ئاشنایەکی غەریبە، وەک دۆستێکی نامۆ. چاو لێکردنێکی تایبەت.

جار جار دێمە سەر ئەو باوەڕە، کورد بەداعبایەکی سەیر بزانێ. فکرێکی عەوامانەیان هەیە دەڵێن: (کورد لە تایفەی شایەتینییە) رەنگبێ ئەو ئەفسانەیەی لە منالێیەوە بیستبێ. یا خەڵکی ناوچەیەکی دووربێ و تازە تێگەیشتبێ کورد (بنیادەمە).

جارێکی دانشجوویەکی رەشتی دەیگوت:

(تا تۆم نەدیبوو نەمدەزانی کورد ئەوەیە. بیستبووم کورد (ئینسان خۆرە، گۆشتی بنیادەم بەشیشەوە دەکەن و دەیخۆن. ماوەیەکی تەواو خۆم لێ لادەدای هەتا دەگەڵت ڕاهاتم. ئێستا ئەو روانگەیە ئەزیەتم دەکا.)

نیگای ئەو کچە خۆشەویستی تێدایە. خۆشەویستییەکی ساکار. وەک خۆشەویستی کوڕ و کچێک نییە. هەوەسی تێدا نییە. نیازی تێدا نییە. دەکرێ بڵێم دایکانەیە یا شتێکی وا. دەغەڵی و حیزی تێدا نابینم. بەپێچەوانەی هێندێک لە کچەکانی دی زۆریش بەحەیایە. بەڵام دەگەڵ تێک هەڵدەنگووین. رادەچەنێ، عەجایب دەمێنێ. نیگایەکی تیژ، شەبەق، خۆشەویستی، ئاشنایەتی، تاسە، خۆشی و خەم و بەتوندی خۆ دزینەوە. حەز دەکەم دەگەڵم رووبەڕووبێ. رەمزی ئەو چاوانە، هۆی ئەو چاو لێکردنە لەسەر دڵم ماوەتەوە و بۆتە گرێ.

ئەمڕۆ دەپشوودانێکی دوای دەرسدام. بەرەو گۆشەیەکی حەوشە دەڕۆم. هەست دەکەم کەسێک بەدوومەوەیە. هەنگاوێکی بەهەڕەمە بەشوێنم دادێ. ئاوڕ دەدەمەوە:

– سڵاو!

کچەیە:

– سڵاو خانم.

هێزی نیگای هەر وا تیژە. چاوە ڕەشەکانی بەرقێکی دڵگریان تێدایە، ئەو شەبەقە قەف قەف بەنێو ڕەگ و ڕەگە موویەکانم وەر دەبێ:

– ئازاد خان، ناوی من (ئیلاهە)یە، ساڵی دووهەمم.

– خۆم بە بەختەوەر دەزانم دەخزمەتت دابم، شکور حاڵت باشە؟

– شوکر بۆ خوا.

سێ چوار کوڕ و کچ لێمان نیزیک دەبنەوە، هەست دەکەم ئەوەی دەیەویست بیڵێ، نایڵێ. لە مەتڵەب لادەدا:

(یەکێک لە دەسکەوتەکانی دەورەی دانشگا، ناسینی میللیەتە جۆراوجۆرەکانە. ئەو کەسانەی دەو چوارچێوەدا لە پەنایەک دەڕۆن و دەژێن، بەشێوەیەکی زۆر ئاسایی یەکتر دەناسن و تێک دەگەن. ئەو ناسین و ئاڵوگۆڕی فەرهەنگییە دەبێتە هۆی گۆڕانی ڕوانگە. گۆڕانی ڕوانگە بەشەر بەرەو کامڵبوون دەبا.)

هەر چەند قسەکەی جوانە بەبزەوە رادەگەیێنم قسەی دڵی نەکردووە:

– من جارێ چم نەدیوە.

حیلکەیەکی ئارام و دڵگری دەگەرووی دایە:

– پەلە مەکە، شەیتان پەلەی کرد چاوێکی...

– من هەر دووک چاوم خێل بووە، پەلەشم نییە.

کوڕ و کچەکان گەیشتوونە پەنامان، لە بەر لێویەوە:

– لە بەر ئەوانە دەیخەینە هەلێکی تر.

– هەر دەمێک بفەرمووی!

هەوایەک برۆی هەڵدەتەکێنێ:

– سەعاتی ئاخر لە بەردەرکی گەورە چاوەڕێم بە!

تا لە زانکۆ مرەخەس دەکرێین، بیر لە (ئیلاهە) دەکەمەوە: (هەستی ئەو کچە بەرامبەر بەمن چییە؟ چاولێکردنی؟! نیگای پڕ لە ڕەمز و رازی!

خۆشەویستی! بۆ؟ وەک نیگای ئەوانی تر نییە، گەرم و بێ هەوەسە، قووڵ و سەرسوڕهێنەرە، بێ مانای مانادارە، چەندەش نەجیبە! تێگەیشتووە، چەند زانایانە سەری قسەی دەگەڵ کردمەوە: (یەکێک لە دەسکەوتەکانی زانکۆ، گۆڕانی ڕوانگەیە، ئاڵوگۆڕی فەرهەنگە) دەبێ چ کارێکی بەمن بێ؟ بۆ بەمنەوە نووساوە! تەنیا و گۆشەگیرە. لەبەر چی، ئەو کچە بەو جلوبەرگە خاوێنەوە، ئاوا جوان، ئاقل. دەگەڵ من! منی کورد، غەریب، یانی چی؟! چ نهێنییەک دەناخی دەروونی ئەو کچەدایە؟! بڵێی خزمێکی کوردی نەبێ، ڕەنگە شکاک بێ! نەوەڵڵا بەفارسی قسەی دەگەڵ کردم. ئەویش وەک کچەکانی دی نەزەرێکی هەیە؟ نانا، نیگای پاک و نەجیبانەیە، ناکرێ ئەوە بێ، سووک و چرووک نییە، ئەو ماوە چم پێوە نەدیوە، کەم پێدەکەنێ. نەدوێنە، قایمە، بەهێزە. ڕەنگە ئاسۆری، ئەرمەنی، ئەوانەش چەشنێک هاودەردی و نیزیکی دەگەڵ ئێمە دەنوێنن. ئەی ناوەکەی (ئیلاهە) دەبێ موسوڵمان بێ. لەهجەی هەبوو، بێ شک ئازەرییە...)

کاتێک دەگەمە بەر دەرگای گەورەی دانشگاه، (ئیلاهە) چاوەڕێمە.

خێرایەکی دەڵێ:

(برۆ لە هەوەڵی شەقامی دانشکەدە لە سەرم ڕاوەستە.)

ئیدی مەحتەل نابم. دارەکانی کەناری شەقام چرۆیان دەرکردووە. سروشت بەرەو جوانی دەڕوا. سۆزی شەماڵ سینگی ئەرز گەرم دەکاتەوە. خاکەلێوە ملی پێوە ناوە. بۆنی بەهاری شلک و ساوا بەبەر لووتم دادێ. دەبیری (ئیلاهە) دام. ئارام و لەسەرخۆ بەردەبمەوە نێو شار. لە هەوەڵی شەقام پەنا جۆگە رایدەگرم. جگەرەیەک دادەگیرێنم. دوو مژی لێدەدەم. ئیلاهە بەتاکسییەک دەگاتێ. لە پەنام دادەنیشێ. بێ سوال و جواب وەڕێ دەکەوم. بەسەر پردی شارچاییدا دەپەڕمەوە بەری شێخ تەپە. بێ مەبەست هەڵدەکشێین. بەئەدەب وەدەنگ دێ:

– لە جێیەکی رایگرە، تاوێک قەدەم لێدەین.

قسەکانی پتەو و قایمن، زۆرتر وە فەرمان دەچن.

لە گۆشەیەک رایدەگرم، دەچینە دەر. ئاورِ دەداتەوە:

– دەرگاکان داخە.

شان بەشانی یەک دەڕۆین. ئەوەند ماقوولە شەرم دەمگرێ. بەدەگەڵ ڕۆیشتنی غەڕرە دەبم. چاوەڕێی قسەکانیم. چاوم دەزاری بڕیوە:

– تا ئێستێ دەگەڵ چەند کوردی دیکەش هاودانشکەدەبووم، هەموو بەئەدەب بوون، ئێوە ئێرانییەکی رەسەنن. تۆ لە هەمووان پتر.

– شتێکی تایبەتی دەمندا نییە، چاوی تۆ جوان دەبینێ.

(– نا ئازاد، رووبینی ناکەم. رەنگە بیستبێت کاتێک «کوورش» یۆنانی گرت مەلەکەی یۆنان کچێکی لە رادەبەدەر جوان بوو، دەگەڵ چاوی بەکوورش کەوت ئاشقی بوو. گوتی «دەمەوێ ئەمشۆ لە لات بمێنمەوە»

کوورش گوتی:

– دەتوانی لێرە ببی بەڵام لە چادرێکی دیکە.

مەلەکە گوتی:

– دەمەوێ شووت پێ بکەم.

کوورش گوتی:

– ژنم هەیە، دەبێ بچمەوە ئێران پرسی پێ بکەم، ئەگەر رازی بوو قەبووڵە. من ئەو سەداقەت و راستی و پاکییە زۆرتر دە ئێوەدا دەبینم.»

– عەرزم کردی پاکی دەتۆدایە.

– نا ئازاد، لە مێژە بەهەویام قسەت دەگەڵ بکەم. ئەو کوڕانەی دانشکەدە، هێندێکیان من بەمەئمووری دەوڵەت دەزانن بۆیە نەمدەویست لەوێ پێکەوە قسە بکەین. من مەئمووری کەس نیم. بڕوا بکەی و نەکەی فەرقی پێ ناکەم بەڵام لە بەر پاراستنی تۆ ئەو ئەندێشەم کرد. دەترسام تۆش بەخۆمەوە تاوانبار کەم.

– تۆ لەو شتانە گەورەتری، تاوانیش دەرێی تۆدا خەڵاتە.

– سپاسی بیری بەرزت دەکەم، دیارە بەهەڵە نەچووم، دە خەیاڵی مندا هەر ئەوە بووی کە ئێستێ رووبەڕوومە.

– تکا دەکەم هەرچی مەبەستتە، بێ تەعاروف ڕاست و ڕەوان بیفەرموو.

– وەک بیستوومە تۆ تاقە کوڕەی دایکتی، باوکیشت بەداخەوە؟

– بەڵێ ڕاستە.

– منیش باوکم نەماوە، یانی هەر نەمدیوە، دەگەڵ دایکم دەژیم، دەزانم چەندی خۆش دەوێم. دایکم لە پێناوی مندا تەمەنی جوانی بەخت کرد.

نامەوێ دیداری ئەورۆکەمان خەمبارکەم. رابردوو رۆییوە. ناگەڕێتەوە، تەنیا دەڵێم دایکی دڵسۆز خێری خوایە.

– بە تایبەت هی تۆ.

– نازانم دایکی فیداکار هەموویان وان. دایکی من دەئەوپەڕی جوانی دایە. هێشتاش کە تەمەنێکی رابواردووە، کەس وەهمی ئەوە ناکا دایکی من بێ. مەگەر لە نیزیکەوە بمانناسێ. ئەو خۆبەختکردنە، چەتوونە. ئارەزوو کوشتن سەختە. من مەرگی باوکم وەبیر نایە، بەڵام ئاگام لێیە زۆر پیاوی ماقووڵ ناردوویانەتە سەر دایکم، زۆریشیان منەت بردووە، تەنانەت پێشنیاریان کردووە منیش بەکچی خۆیان قەبووڵ کەن...

زۆری لەسەر ناڕۆم، تۆی تاقانە و تاقە کوڕە پتر ئاگات لە خۆت بێ.

– یانی چۆن؟

– یانی سەری ئازاد دەپرێسکە مەبەستە.

– دەکرێ روونتر قسە بکەی!

– لە خۆت مەگۆڕە، وردە وردە وڵات دەشێوێ، میللەت خەریکی جووڵانەوەیەکی سەرتاسەرییە. شارە گەورەکان خۆ نیشاندانی گەورەیان کردووە. زانکۆی ئێمە دەحاڵی تەقینەوەدایە. کوردەکان لە هەمان توندترن، تۆش هەروەتر. هەرچەند خۆ گێل کەی ئاگام لێیە. تۆ بەتەواوی ژێر نەزەری.

– سەیرە ئیلاهە تۆ کچێکی تێگەیشتووی، من و تۆش بەمیللەت حیسابین ئەی چ بکەین؟ دژی خەڵک بین! دەست لە سەر دەست دانێین؟

بزەیەکی بەحەیاوەی دێتێ: – دەکرێ بەمن بڵێی کورد چی دەوێ؟

– لەو وڵاتەی تێیدا دەژی، لە هەموو میللەتان مەزڵوومترە.

– لەبەر چی، زوڵم زوڵمە، مەزڵووم چ کوردبێ چ تورک.

– وانییە، زوڵمی دووقەدی لێ دەکرێ. زوڵمی کوردایەتی بەتەنێ لێ دەکرێ، زوڵمی ئێرانی بوونی وێڕای میللەتی ئێران. جا بۆیە وەک فەرمووت کوردەکان لە هەمووان توندترن. کورد پتر هەست بەژان دەکا. بەدرێژایی مێژوو زوڵمی لێ کراوە. قەت بەهێندیان نەگرتووە، ئەو بەکەم زانینە دەردە، دە ماڵی خۆیدا غەریبە، بۆ نموونە تۆ دە شاری ورمێدا پاسەوانێکی کوردم نیشان دە.

(ئیلاهە) هەر قامکەی ژانی خۆی هەیە... تۆ دەردی منت نییە. ڕەنگە دەردەدار بی بەڵام نەک وەکی من، نەک وەکی کورد، حکوومەت چی لە ئێمە دەوێ، نەبێمان هەڵدەکا نەوێمان هەڵدەکا. ئازادی مافی ئینسانە، ئێمەی کورد پاش هەر جوولانەوەیەکی ئازادیخوازی، مۆری جیاوازیخوازیمان لێ دراوە. ئەوە حکوومەتەکانن بەدەستی زۆر جیامان دەکەنەوە پاشان ئیزن نادەن جیاش ببینەوە بۆمان دەکەنە تاوان.

نازانم دەو قسانەدا چ ڕەفتارێکم نواندبوو، توند شانی گرتم:

– ئازاد توند دەڕۆی، من ناڵێم ناحەقیو لێ نەکراوە، ئەوانەی تۆش باسی دەکەی بەشی زۆری ڕاستە بەڵام شا جارێ بەدەسەڵاتە، دەگرێ و دەکوژێ. وای دانێ شل بێ و خەڵک سەرکەوێ کە پێم وایە دوورە، ئەوێ دەمێ چی؟ فکر دەکەی گیروگرفتی ئێوە کۆتایی بێ؟ پێت وایە ئەو هاوسەنگەرانەی ئێستات بەشت دەدەن!؟

– نازانم بۆ ئێمە چ دەبێ؟ من بۆچوونی خۆم دەڵێم، ئەگەر لێمان گەڕێن وەک ئینسانێک هاووڵاتی دەرەجە یەک بین، بۆ خۆمان لە سەر خۆمان حکوومەت بکەین، فەرهەنگ و ئاوەدانکردنەوەمان هەبێ و بکرێ...

– ئەدی ئەگەر وانەبوو؟

– کێشە نابڕێتەوە.

– لات وانییە بەو کێشەیە وڵاتەکەتان وێران دەبێ؟

– جێگایەک وێران دەبێ دەپێشدا ئاوەدان کرابێتەوە.

– پێت وایە توانای ئەوەتان هەبێ، لە خۆتان بەسەر خۆتان ڕابگا.

– چاوکە ئیلاهە، ئەو مامۆستایانەی زانکۆ کوردیان تێدا نییە؟

– با، بگرە زۆریشن!

– ئێمە دە قۆناخی عەشیرە و عێل و ئەوانەدا نەماوین، لە مێژە دانشگا گەورەکانی دنیا دوکتۆرای زبانی کوردی دەدەن، دە حاڵێکدا لە وڵاتی خۆمان بەرەی دەسەڵاتدار بەزمانی ڕەسەنی کوردی دەڵێن: (گوویش) هەرگیز نەیانهێشت خۆمان بەسەر خۆمان ڕابگەین. کەسێک بتوانێ لە دانشگا دەرس بڵێ بۆ ناتوانی بەسەر شارێک یا ئوستانێک ڕابگا؟! من ئەوەت پێ بڵێم زۆر جاران کێشەی کورد سەرکوت کراوە، بەڵام نەبڕاوەتەوە چارەی ئەم کارە حەلکردنی ئەو کارەیە بەلانی سیاسیدا، نەک بەشێوەی نیزامی. ئەگەر دە وڵاتێکی وەک ئیران چەند میللیەتیدا ئەو تەفاوەتە لانەچێ هەرگیز برایەتی پێک نایە.

ئێمە براکوژیمان ناوێ. نیازمان بەحەسانەوە هەیە. ئارەزوومانە وڵاتەکەمان ئاوەدان کەینەوە. خوێندەوار بین. دەگەڵ خوێندنی فارسی زمانەکەی خۆشمان بەدەرس بخوێنین. ئەگەر بەرەی خۆبەزلزان دەستمان لە یەخە بکاتەوە، ئەو داوایە شتێکی زۆر ئاساییە. بەرانگاری حەقی هەر گیانلەبەرێکە، تەنانەت پشیلەیەک ڕێگای لێ بگری بەگژت دادێ. ئێمەی ئینسان لای کونێمان لێ گیراوە تۆ دەڵێی چ بکەین؟ بۆ کوێ هەڵێین، ئەم وڵاتە ماڵی ئێمەیە، مەوتەنی ئێمەیە و حەقی خۆمانە. ئێستێ دوژمنی گەورە حکوومەتی پاشایەتییە، وێڕای خەڵکی گەورەی ئێران خەبات دەکەین بزانین پاشان چ دەبێ.

زۆر لەو بابەتانە پێکەوە دەدوێین. ئیلاهە هێندێک شل بووە بەڵام پێی وایە شا دەمێنێ و خەڵک ماندوو دەبێ، چەند جاریش بەدڵسۆزییەوە با دەداتەوە لای من:

(من نامەوێ تووشی گیروگرفت بی. بەخاتری دایکت کە تەنیا تۆی هەیە هێندێک هەستی تریشم بەرانبەر بەتۆ هەن، دەکاتی خۆیدا پێت دەڵێم بەخاترجەمی وەک برایەکی خۆمت چاو لێ دەکەم.)

بەقەدەم لێدان لە ماشێنەکە نیزیک دەبینەوە. دەورێکی شار دەدەین. زۆر لەسەرخۆیە. چاوەکانی پڕن لە خۆشەویستی. هەر چەندی چاومان تێک

هەڵدەنگوێ، شەبەقێکی ورد و تەکانێکی ئەهوەنیان تێدا دەبینم. وەک هەوەڵ نیگای، ئەمما دەگەڵی رادێم و بۆم دەبێتە عادەت. قەت چاوی کیژێک ئەوەندە سادە و ساکار، بێ خەیاڵ و هەوەس لە بنەو پاڵەوەم نەبووە.

بەو پێیە منیش رێزی بۆ دادەنێم. هەر چەندە بیر و بڕوامان یەکتر نەگرێتەوە، دڵم لەحاستی دەحەسێتەوە. ئاخ (مەلی) داگیری کردووم دەنا ئەو کچە کچی دڵخوازی من دەبوو...

لە دەوری مەیدانی ئەیالەت دادەبەزێ. بەئەدەب خواحافیزی دەکا. بێ ئاوڕدانەوە لێک ون دەبین. ئێوارەیەکی خەمبارە، دڵم گیراوە، لە دەوری مەیدان دەنگە دەنگی منداڵە بلیتفرۆشەکان رێبوار بۆ لای خۆی رادەکێشی:

(بەخت ئازمایی. وەرن بەختەوەری ئەم حەوتووە بن...)

خەریکە نیسێ بەسەر شار دەکشێ. بێ واز و بێ مەبەست شەقامەکان دەسوورێمەوە، خۆم تەنیا و بەتاڵ هەست دەکەم. وەک قالۆرێکی بێ نێوەرۆک چاوەڕێی ئاوابوونی هەتاوم. سەیری شەقام و حەشیمەت هیچ چەشنە هەستێکم نابزێوێ.

لە دەرێ شێو دەخۆم. دەڕۆمەوە مەزڵەکەم. تازە چایەکەم دەمی کێشاوە، (زوهرە) وە ژوور دەکەوێ. لێوی ویشکە، ڕەنگی شڵەژاوە:

(سڵاو ئازاد، ئەوە لە کوێی خەریک بوو شێت بم.)

– عەلەیکە سەلام زوهرە خانمی زیرەک و وشیار، دەگەڵ زەحمەتەکانی ئێمە،

(شتی وا مەفەرموو، ئەو هەمووەت دەرس پێ گوتووم، من شەرمەزارم. وەزعی مەهاباد چۆنە؟)

– چۆن دەفەرمووی، شتێکی وانییە، هەر وەک ئێرەیە.

– بیستوومە ئیعلامیە بڵاو دەبێتەوە؟!

– منیش بیستوومە، لێرەش هەیە، ئەوە جێگای ئەو پەرۆشییەی تۆ نییە.

– من پەرۆشم؟

– ڕەنگ و رووت هاوار دەکا.

سەری داخستووە، خۆم بەسەماوەرەکەوە دەخافڵێنم. چایی تێ دەکەم. لە پێشی دادەنێم:

– راست دەکەی، لە مێژە، یانی لەو رۆژەوە، پێکەوە چووینە دەریا، دەمەویست ئەو گرێیە لەسەر دڵم بکەمەوە. راستییەکەی لە رووم نەدەهات. بەچاکی تێشت بەڵەد نەبووم، هێندێک زوو بوو.

نازانم چی دەوێ، ڕەنگە وەک ئەوانی تر ئاشق بووبێ:

– من ئامادەم.

هێندێک دەمینگێنێ لە نەکاو:

– بەم شەرتەی لە لای کەس باسی نەکەی.

– شەرت بێ.

قومێک چایی دەخواتەوە:

(– لەو دنیا پان و بەرینە تەنیا دایکم هەیە. دایکێکی بەڕواڵەت دڵسۆز. تا ئێستێ دەحەقی مندا چاکەی کردووە، شانی وە بەر باری ژیان داوە و منی پێگەیاندووە، باوکم چەند ساڵ لەمەوبەر گیرا، تریاکیان لێ گرتبوو، دادگای نیزامی ئەبەدی داوەتێ. پاش دوو ساڵ نامەیەکی بۆ دایکم نارد، نووسیبووی:

«من لانی کەم پازدە ساڵ لێرە دەبم، نامەوێ تۆش بەمنەوە بسووتێی، «زوهرە» و ماڵەکەم بەیەکجاری دا بە تۆ. ئازادی دەتوانی شوو بکەی.»

دایکمی تەڵاق دا. زۆر خوازبێنیکەری هاتە سەرێ، بەڵام مێردی نەکرد. دەیگوت: «دڵم نایە زوهرە دەچنگ زڕباب نێم» ئاخ سەد بریا مێردی کردبا. بریا هەر ساڵەی مێردێکی کردبا و ئێستە ئەو رۆژەم نەدیبا. هەر رۆژێ کراسێک گۆشت کەم دەکەم. ئەو شەوانەی تۆ لێرەی باشە، دڵم بەوە خۆشە تەنیا نیم.)

هەڵدەکوتمە سەر قسەکەی:

– بۆ ئەی دایکت!؟

– نازانم لە کوێ دەبێ، دەڵێ: (سیغەم خوێندووە، سیغەی شەرعی، یا دەبێ کابرای بێنمەوە یا دەبێ بچمە لای.)

ئەو کارە بەشەرعی مە حەڵاڵە، بەڵام من بۆم قووت نادرێ. تاقەت ناهێنم. زۆربەی شەوان تەنیام وەک ئەمشۆ، لە لای کەسیش نەمدرکاندووە. ئەم دەردە وەک خۆرکە دەمخوا و دەمخواتەوە. ماڵەکە بەناوی دایکمە منی ئافرەت تاق و تەنیا و بێ پووڵ و پارە بۆ کوێ بچم. نازانم دەگەڵ دایکم چ بکەم. سەری بچێ نوێژی ناچێ. بەرۆژوو دەبێ. مەحەڕەمانە دەچێتە نێو دەستە. بەڕواڵەت کارێکی خراپی نەکردووە، ئەمما من پێوەی گیراوم. من بەتەنێ چۆن دەو خانووەدا بژیم.

هەستا ئاوی دە ئیستکانەکان وەردا، چایەکی دیکەی بۆ من تێ کرد. دڵخۆشیم داوە:

– ئەتۆش مێردی دەکەی و بەشوێن ژیانی خۆتدا دەڕۆی.

کەمێک سوور هەڵگەڕاوە:

(– من تەنیا تۆم پێ شک دەهات دەردەکانمت لە لا هەڵبڕێژم. بووره ئەگەر ناڕەحەتم کردی. ئەگەر نەمگوتبایە دەخنکام، ئێستا هەرچەند عەلاجی ئەو دەردە بەتۆش نەدۆزراوەتەوە، کەچی سووک بووم. وەک تۆ گوتت بۆ ئەوەی لەم حەسارە بچمە دەرێ، هەوەڵ کەسی دەست هەڵێنێ مێردی پێ دەکەم. هەر چەندە مێردکردن و ژن هێنان قۆناخێکی زۆر حەستەمە و نابێ هەڵکوتیە سەری. ئەگەر ئاوە لە لای تۆ دەرسەکانیش ئیدامە بدەین دوور نییە ساڵی داهاتوو لە کۆنکۆر دەرچم. ئەوەش هومێدێکە.)

– زوهرە، ئێستاش ئەگەر دەتەوێ سەربەخۆ بژی دەکرێ لە جێگایەک دامەزرێی، مواجب وەردەگری و کارێکت بەدایکت نابێ.

شەو شەق بووە هەر قسە دەکەین. تەواوی ئەمشۆ نە من نە (زوهرە) دەستمان وە کتێب نەکەوتووە. خوا حافیزی دەکا و دەڕوا. حەوسەڵەی دەرس و دەورم نییە. جێگاکەم رادەخەم. چراکە دەکوژێنمەوە. چرای وەتاغی زوهرەش نایسێ. سەبرێکی دە جێگە دەخزێم...

***

تیمسار بانگی کردوومە دەفتەرەکەی خۆی. نێو چاوانی گرژ و مۆنە،

خوێنی بەبارێک قەند ناخورێ:

– دەی جەناب سەروان چت دەگەڵ ئەمیر کردووە؟

نازانم چۆنی جواب دەمەوە:

– حەزرەتی تیمسار بازجویی تەواوم لێ کردووە.

– دەی ناوی چەند کەسی هەڵداوە؟

– هیچ کەس.

چاوەکانی وەک کەشکە فەریکە دەردەپەڕن:

– ئەدی بازجویی چی؟!

– قوربان چی دەباراندا نییە، کوڕێکە زانا و تێگەیشتوو، لە بنەماڵەیەکی دەستکورت و فەقیرە.

مۆڵەتم نادا جوابەکەم تەواوکەم:

– قسەت لێ وەرنەگرتووە، پێم وابوو نەزەری خۆشت لەسەر نووسیوە؟ فەقیرە و تێگەیشتووە بۆ من نابێتە کار. زانای فەقیر کۆمۆنیستە، کوردیش جیاوازیخوازە.

– قوربان ئەو دوو تاوانە پێکەوە دەبێ!؟

– چۆن نابێ، دەیەویست کوردوستانی جەمهووری سۆسیالیستی پێک بێنێ. کوردی زانای فەقیر، بێ تاوان نییە!

لە بەر لێومەوە:

– حەزرەتی تیمسار، تکا دەکەم، ئەو کارە بەیەکی دیکە بسپێرە. من هەر ئەوەندەم لە دەست هاتووە. بەمستەکۆڵە لەسەر مێزەکەی دەدا:

– ئەو غەڵەتانە بۆ تۆ نەهاتوون، نەخێر دەبێ بۆ خۆت تەواوی کەی. دەبێ لانی کەم ناوی دوو کەسی هاوفکر و هاوکاریشی بڵێ. حوسێن مەگەر نازانی شەش مانگە دەرەجەکەم راگیراوە، ناتەوێ کۆمەگی من بکەی! یا تۆش لەو سفرەیە بەشت دەوێ، ئەویش دە نەزەر دەگرم.

– قوربان باوەڕ بفەرموو هەرچی عەزابی هەیە بەسەر ئەو چارە رەشەم هێناوە، بەڕاستی چی دە باراندا نییە.

تیمسار لە داخان رەش هەڵگەڕاوە:

– یا دەیکوژی یا وە قسەی دێنی. من دەڵێم حاڵی هەی! بڕۆ ئاخ و ئۆخی لێ ببڕە. داغی کە، کەلاکی باوێ بەردەمی سەگان.

بۆ هەوەڵ جار لە ماوەی خزمەتم ویژدانم دە عەزابدایە، لە زارم دەردەپەڕێ:

– قوربان، تاوان سەپاندن بەزۆر کەڵکی چییە؟!

– قوربان و دڵە دەرد. من قسە دووپات ناکەمەوە، دەبێ وە قسە بێ. ئەو تەشکیلاتە پان و بەرینە نەتوانێ هەتیوێک وە قسە بێنێ ئەدی چ کارەیە؟ سەفەرێکم دەپێش دایە، دەچمە دەرەوەی وڵات، هەتا دێمەوە کاری ئەمیر تەواو کرابێ، ئەگەر مرد، مرد. ئەگەر ژیا سکرتێری حیزبە و هاورێکانیشی گیرابن. تەواو، مرەخەسی!

بەسەرلێشێواوی دەچمە حەساری ئیدارە. ماشێن هەڵدەکەم، دەرکەوان دەرگام بۆ دەکاتەوە. نازانم بۆ کوێ بچم. زەڕی و ئیلاهە، چوونە سەفەر. دەگەڵ کەس هاموشۆم نییە، نیازم بەحەسانەوەیە، کەسێکم دەوێ دەردی دڵی لە لا هەڵڕێژم، خەمخۆرێک، خەمڕەوێنێک... لە شەقامی پەهلەوی وەبیرم دێتەوە، هێندێک کەلوپەل بکڕم. لە کەنار خەیابان رایدەگرم. خۆ دەسۆپێرمارکێتێک داوێم. ئەوەی پێویستە وەری دەگرم. (مەهین) وەک تاوسی مەست چاوەڕێمە. دەنێو ماشێندا دانیشتووە. بەبێ وازی سڵاو و مەرحەبایی دەکەم. حەوسەلەی (مەهین)م نییە. لە روو ناچێ:

(– ژن و منداڵەکەت لە ماڵ نین.)

– لە کوێرا دەزانی؟!

– دوو رۆژە زەنگ بۆ ماڵی ئێوە لێدەدەم، کەس هەڵی ناگرێ.

دەمەوێ لە کۆڵ خۆمی کەمەوە، دانابەزێ. تەخت دانیشتووە، وەڕێ دەکەوم، بەتووڕەیی دەڵێم:

– دەچییە کوێ؟

– هەر جێگایەک تۆ بچی.

– من کارم هەیە.

– منیش کارم هەیە.

– بە کێ؟

دەست داوێتە ملم:

– بە تۆ عەزیزی دڵم.

– دەچمە بەردەرگای خۆمان، دەگەڵم دێتە ژوورێ. بەناز و کریشمەوە خۆم تێهەڵدەسوێ. دە ئەوپەڕی جوانیدایە. شیرنە. کێل گەردنێکی تەسک و تروسکە، ناسک و قەد شمشاڵی. خۆ دە باوەشم داوێ. دەرد و داخم لە بیر دەچێتەوە، یەک بەخۆم ئامێزی پێدا دەگرم. رێکی دەکوشم. قرچەیەکی توندی لە پشتی دێ.

وە خەبەر دێم، زوهرە بەتەنافێکەوە لە حەوشە خەریکی کایەیە. هەڵدەبەزێ. تاو هەڵاتووە:

– زوهرە خانم رۆژ باش! دیارە باش نوستووی!

کایەکەی راناگرێ:

– بەداخەوە زۆر کەم خەوتووم. دوو جاریش هاتمە ژوور سەرت وەها مەزڵوومانە خەوتبووی دڵم نەهات، هەرات لێ کەم. خۆزگەم بەخۆت کا بێ خەیاڵ دەنووی.

– رەنگە نەتوێرابێ وە خەبەرم بێنی!

قاقا پێدەکەنێ:

– وەک تفەنگی خراپ دوور نییە لێک بترسین. من لە کوڕی وەک تۆ نەجیب ناترسم.

دوو چەپۆک ئاو بەسەر چاوم دادەکەم. بەتەمای بەرچاییەکی بەپەلەم. پڕ دەداتە قۆڵم:

– چاییم دەم کردووە، سەنگەکی گەرمیش هەیە، فەرموو!

بێ دڵی ناکەم. بەرچایی دەخۆین. سفرەکەی تا بڵێی خاوێنە. ئاساری بێ خەوی و شەونخوونی دە روخساریدا هاوار دەکا. بەدڵ بۆی پەرۆشم:

– سەعات دوازدە و نیو لە دەوری مەیدانی ئەیالت چاوەڕێت دەبم.

– لە بەرچی؟

– نەهار میوانی منی.

پێدەکەنێ:

– دەترسم پووڵەکانت تەواو کەی و کرێ خانووی...

– مەترسە، حەواڵەی تۆی دەکەم.

کیفەکەم دەس دەدەمێ، بەرەو زانکۆ وەرێ دەکەوم. کاتی پشوودان تووشی (ئیلاهە) دێم، زۆر بەگەرمی چاک و خۆشیم دەگەڵ دەکا.

(شەهرامی) هاو کلاسم قۆڵ دە قۆڵم دەکا و دەمدزێ:

– خۆ لەو کچە مەدە!

– بۆ؟!

– مەئموورە.

– لە رووی چییەوە دەڵێی؟!

– هەموو کورەکان دەیناسن، بەخۆی و دایکییەوە جاسووسن.

دە دڵە خۆمدا دەڵێم:

(ئەگەر وابێ کارم تەواوە).

دڵم بۆی ناچێ. دڵ درۆیە ناکا. وێ دەچێ شا دۆست بێ بەڵام وەهمی جاسووسی لێ ناکرێ. کەسایەتییەکی بەهێزی تێدایە...

نەهار دەگەڵ (زوهرە) دەخۆین.

جار جار بزەیەکی دێتێ. دە دڵدا هەروا پەرۆشە. بەئانقەست دەیەوێ خۆی بەکەیف بنوێنێ. دوای نەهار خواردن دەچینەوە ماڵێ. کتێبەکانی دێنێ. دەست دەکەین بەدەرس.

لای ئێوارە راستەوە دەبم. دەگەڵ دەزانێ دەرۆمەوە مەهاباد، خەم دایدەگرێ:

– ئەمشۆیش لە شەوانی تەنیاییمە.

دوو جار دێتە سەرم دەگەڵە خۆم بیبەمە مەهاباد، لەبەر (مەلی) دڵم نایە. ئەوەی بیبینێ خۆ دەکوژێ. خوا حافیزی دەکەم و دەرۆم. بیری (ئیلاهە) و (زوهرە) وچانم نادا. دوو کچی ژیکەڵە. دوو دایک یەکی باش و یەکی خراپ، هەردووکیان فیداکار. دوو روانگەی جۆراو جۆر. تا نیزیک سێ رێی نەغەدە بەو فکرانەوە گیراوم. ماشێنێکی جیپ لە کەنار

جادە وێستاوە، دوو کەس خەریکێن. دەگەمە پەنایان:

– کاکە بۆ مەحتەلن؟ کۆمەگتان ناوێ؟

یەکیان سەروچاوی بەستووە، رووم تێ دەکا:

– بەرێ وەڵڵا کاک ئازاد یارمەتی تۆمان دەوێ.

– ئەی کاکە سوار ئەوە ئەتۆی، سەروچاوت بۆ بەستووە؟!

– ئازاد گیان ددانم دێشێ، دەچییەوە شاری؟

– بەڵێ.

پێش ئەوەی فەرمووی کەم خۆی دەژووری هاویت:

– فەرموو برۆین.

– ئەدی هاواڵەکەت.

– دەچێتەوە رەزائیە، لە خانێ را بەکرێم گرتبوو. (سەروگوێلاکی دەکاتەوە) – لەو لاسەرانە بووم، کاسپێ دەکەم کاکە، خەڵک وەک تۆ خودا پێداو نییە.

لە ئاوێنەکەوە ئاگام لێیە، پاش ئێمە جیبەکەش وەرێ دەکەوێ:

– رەنگە هەموو کەس وەکی من خودا پێداو نەبێ، ئەمما کەسیش وەک تۆ درۆزن نییە.

لە قاقای پێکەنین دەدا:

– چۆن؟

– چاک، نەددانت دێشێ، نە ماشێن شکابوو.

– کورە چ بکەم بۆ ژیان درۆ پێویستە، خۆت دەزانی چەند ساڵ جیرانی ئێوە بووم، زۆرم دەستاوی دایە خانم خواردووە، دەکاری قاچاغی دام. وەڵڵاهی کاری حیزانەش ناکەم. ئەمما ئەوەش بزانە هاورێیەکی درۆزنیش لە تەنیایی باشترە.

– سوارە گیان بەخێریی بۆ هەر جێیەک دەچی شەرمی ناوێ.

– هێندە بەروان تەنگ نیم، ئەو رەستوورانەی سەر رێیە (کولبە)ی دەڵێم، ئەگەر دەکرێ تاوێک لەوێ خۆ مەحتەل کەین، هەتا شەو بەسەر دەستان دادێ، جا نازانم وەختت هەیە؟

– کارێکی وام نییە، عەرزم کردی دە خزمەتت دام.

لامان دا بەرەو (کولبە) پێش ئەوەی بگەینێ:

قەرارە نوێژی شێوان هێندێکم سەگتڕێن بۆ بینن. لێرە وەری گرم. بۆیەت عەرز دەکەم نەفەرمووی: (ئەوەش درۆیەک) ماشێن دەبێ، ئەمما ماشێنی تۆ شک نەگرە. حەزێ دەکەی لە حاست (وسووکەندی) دامبەزێنە.

بێ ئەوەی جوابی دەمەوە، لە بەر دەرکی (کولبە) رای دەگرم. دەگەڵ جادە مابەینێکی هەیە. دادەبەزین، رەستووڕان غەیری مە کەسی تێدا نییە. دەنگی مامڵێ لە سەر بلێندگۆ ئارام ئارام دەهۆدە دەگەڕێ:

(بازی بێریان دوورە دێیە...)

سوارە هەرای گارسۆن دەکا:

– کاکە لە برسان مردین چی حازرو هەیە دەگەڵ ساردی!

ئەو بەهەڕەمە، من لەسەرخۆ، دەخۆین، یەک یەک و دوو دوو موشتەری ئێوارە سەیران پەیدا دەبن.

خەریکە نیسێ بەسەران دەکشێ. رەستووڕان هەردێ و پڕ دەبێ. من و سوارە لە گۆشەیەک دانیشتووین. پیاوێکی ئامالْ گەڕاوە، کۆت و شەڵوارێکی بۆر دەبەردا، راست دێتە سەر مێزەکەی ئێمە. سوارە یالْلایەکی لە بەر دەکا:

– هێناوتە؟ بەمانای بەڵێ دوو جار سەر دەلەقێنێ. وەوەی دەچێ زمانی نەبێ. بەسامە. گرژ و مۆنە. خوێنتاڵە، بەو قسە نەکردنەی ئەوەندەی دی بەسام بووە. سوارە رووی تێ دەکا:

– شێو دەخۆی؟

دیسان سەر دەلەقێنێ. ئارەزوومە زاری هەڵپچڕێ بەڵام خوانەکا. دوای شێو خواردن دەچینە دەرێ. وێڕای مە سوار دەبێ. دەچینەوە سەر جادەکە ئاماژەی ئەوبەری جادە دەکا، چاو لە سوارە دەکەم دەڵێ:

برۆ ئەو بەری کاکە گیان!

دەچینە ئەو بەر. دەچین دەدڵی دەشتەوە. نەدیو دەبین، لە بەر شۆقی چرای ماشێن، جیبێک وەدەردەکەوێ. پیاوێکی چەکدار لە پەنای

راوەستاوە. دەپەڕێتە قەراخ رێگا. رایدەگرین. (لالە) خێرایەکی دادەبەزێ. دوو ساکی گەورە لە جێبەکە دەردێنێ، روو لە سوارە بۆ هەوەڵبار:

– پووڵەکەی.

سوارە چاوێک لە نێو ساکەکان دەکا:

– چەندن؟

– ئەوەندەی ویستبووت.

پووڵی دەداتێ. لە بەر شۆقی چرا چاوێک لە چەپکە پووڵەکان دەکا، هەر یەکەی بەلایەکدا دەڕۆین. کەس ئاوڕ ناداتەوە.

واق ماوم، شتی وام نەدیوە، کاری وام نەکردووە. هێندێک دەترسم، دەچینەوە سەر جادە، بەرەو شار دەبین. بێ گیروگرفت دەگەینەوە.

ماڵی سوارە لە گەڕەکی (خڕێ)یە. لە بەر دەرگا دادەبەزێ، ساکەکان خێرا دەژوورێ داوێ:

– فەرموو کاکە دابەزە:

خودا خودامە لێم گەڕێ بڕۆم:

– ئاوەدان بێ، دەبێ بڕۆم، نان و چاشم خواردووە.

– دنیاش خرابێ هەتا چایەک نەخۆیەوە ناڕۆی.

وە پێشم دەکەوێ بۆ هۆدەیەکی گەورە. خێرایەکی شیرنی و چایی دادەنێ، دەچێتە دەرێ، چی وای پێ ناچێ حەوتیرێک و دوو خەشاب بەدەستەوە، لە پێش منیان دادەنێ:

– ئەوەش دیارییە بۆ کاک ئازاد.

چاویان لێ دەکەم وەک ماری رەش وان. تازە و نوێ. لە دەستان خۆش دڵم دەیانگرێ:

– پووڵەکەی دەبێتە چی؟

بزەیەکی دێتێ:

– سلامەتی سەرت.

– بەبێ پووڵ نامەوێ!

سەرێک رادەوەشێنێ:

– دەزانم پوولی هەزاری وات هەیە، دەمەوێ یادگاری من بێ. ئەوەش بزانە هەرکەس هێنابامیەوە بەپێنج ئەوەندەش رازی نەدەبوو.

– خۆ من بەپوولم ئەو کارە نەکردووە.

– منیش تۆم نەناسیبا، عەرزم نەدەکردی، ئەوانەشم بۆ هاوڕێکانی تۆیە.

– کام هاوڕێ؟

– خۆم لێ مەگۆڕە، ئەوانەی بەم زووانە دەڕژێنە شەقامەکان، کاکە نەمناسیبای رووم لێ نەدەنای. ئەوە کاری منە، خێری لێ دەخۆم، دایکی خۆم دەگەڵ دایکی شای بگۆڕمەوە باقیم دەوێ. هەر ئەمشۆش رەتیان دەکەم. هەڵی گرە زووکە ئابڕووچوونە.

حەوتیری بەزۆری نایە گیرفانم، قوتوویەکی چووکەشی فیشەک دەگەڵ خست. تا بەر دەرگا بەڕێی کردم و زۆری ماڵاوایی کرد.

چوومەوە ماڵی خۆمان. دایکم و دایە خەیاڵ پەرۆش بوون. هەر چۆنێک بوو سەروبەری درەنگ هاتنەوەم پێکهێنا. حەوتیرم لە هۆدەکەی خۆم تاقەت کرد. خەریکم جلەکانم دادەنێم، مەلی دێتە ژوورێ:

– ئەوە بۆ وا درەنگ جەنابی ئیفلاتوون!

– لە ماڵی مامم بووم.

– ئەیلۆ ئەیلۆ، دایە خانم نیگەران بوو، تەلەیفوونی بۆ وێش کرد.

– لە دیوی فەوزیە بووم هەڵبەت دەنگیان نەکردووە.

یەک بەخۆی باسکم هەڵدەقورینجێنێ و دەچێتە لای دایکم. دایە خەیاڵ هەرا دەکا:

– ئازادی گیان شێوت خواردووە یا لە بۆت گەرم کەمەوە.

– بەڵێ خواردوومە.

– لە کوێ؟

– لە ماڵە مامم.

– ئەیبی کوڕە ئەوە چ دەڵێی، خۆ توو لەوێندەرێ نەبووی!

مەلی رووی تێ دەکا:

– ئەوە سەر دەخاتە سەر من.

کەمێک ئاو بەدەست و چاوم دادەکەم، دەچمە لای ئەوان. (مەلی) چایەکم لە پێش دادەنێ:

– فەرموو نەوەک ئەو شامە چەورە لە دڵت بدا.

– ئەوەی دڵی بردووم یەکی دیکەیە.

(مەلی) لێم مۆڕ دەبێتەوە، دایکم و دایە خەیاڵ لە بنەوە پێدەکەنن، زۆر لەوێ مەحتەل نابم. دەچمە هۆدەکەی خۆم. دایە خەیاڵ بەدوومدا دێ، دێتە پەنام:

– دەڵێم ئازادی، دەگەڵ خەون و مەونان چلۆنی؟

دەمەوێ وەقسەی بێنم:

– خەونی چی؟

– کوڕە چووزانم، خەونی حەجەم مەجەمان، ئەوهانی دەتگوت.

– وەڵڵا نەنە گیان هەرماون.

– ئەدی رۆڵەم شەوانە لە بۆ نایەوە ئێرە.

دەزانم قسەی ئەسڵی نەکردووە:

– دەی چیدی؟

– کوڕە دەی نا، دوازدەی، وەهام تێ بەڵەد بووی خۆشەوە نەبی. ئێوارێ لە لای دایکی دە مەلیلە بووم زۆر گریا، دەیگوت: (مەلی) بەکەس دابین نابی. لەوەتی ئازادی رۆییوە وەک هارانی لێ هاتووە. بەو رۆژگارەی خەریکە کچەتیو مچەتیوان لە خۆ کۆ دەکاتەوە و لە دەوڵەتیان تیژ دەکا، ئەوی ئەو نەیکوژی نامری.

دەیگوت:

– قاقەزان دەنووسێ، بەماڵانی وەردەکا، سرتە و پرتەیەتی، دەترسم پەندەکی بەسەرخۆ بینی ئەو سەری دیار نەبی.

دەیگوت:

– بە ئازادی بلێ هەندێکی دەگوێیە سریوێنی. بەقسەی وی نەبی جوابێ کەس ناداتەوە، ئەوهە نەشم وێراوە بەحاجی بلێم، ئافرەتە نەکا خوای

نەکردە...

– دایە خەیاڵ پچۆ بەدزی دایکم بەرێیی کە لای من.

مەلی دێتـە ژوور، ددانی وەک بەفر سپـین. کـەمێک قـەڵەو بووە، بسکە ڕەشەکانی بەسەر کراسی سپیدا پەرێشان کردوون، جوانتر بووە، ڕاست دێ لە پەنام ڕۆدەنیشێ، چاو دەچاوم دەبڕێ:

– دەی جەنابی ئیفلاتوون فەرمایشت؟

دەستێک دەخەمە سەر شانی، چ ناڵێ، دەستم دەبەمە پێشتر، پشت ملی رووتی دەگرم، داغ داغە، دەردەپەڕێتە ئەو بەری وەتاغەکە:

– لە جێی خۆت نەبزووی، ملی مفتێت وەگیر هێناوە!

ئەوەندە توند و تۆڵ و حازر جوابە وە پێکەنینم دەخا:

– ئەوە بۆ هەلاّتی جرپن!

– هەتیوە لووسکە، ئەوەندە شیرینی دلّم نەهات زللەیەکت لێدەم.

چاوی تێ دەبڕم توورە و بەکەیفە:

– مەلی قەڵەو بووی.

– بە تۆچی؟

– قەرار وانەبوو هی من بی!

– ئەمن ئی تۆ یا ئەتۆ ئی من؟

– فەرقی چییە؟

– فەرقی زۆرە.

– باشە لەوانە گەڕێین، قەڵەو بووی، چ دەکەی، خەریکی چی؟

– دەرسم لە کۆڵ بوونەوە، وەک کچی شای دەخۆم و دەنووم، تازە میرزای قـەڵەم زێوین کـەشفی کـردووە. ئەتۆ قوربـان لەو بسـتـە ڕێیـەی بۆ شـەوانە نایەوە، خۆ چت دەبن سەریدا نییە؟

– نە بەسەری تۆ، مەلی. لێم پرسی چ دەکەی؟

– کچۆڵە و ژنەتیـو منەتیـوان لە خۆم خڕ دەکـەمەوە، تەیاریان دەکـەم بۆ ڕۆژێک خۆ پیشاندانی خەیابانی.

– چ کارت بەو کارانەیە؟

– ئەدی ئەتۆ چ کارت بەو کارانەیە؟

– فەرقی من و تۆ زۆرە.

– بۆ نموونە یەکێک لەو تەفاوەتانە؟

– ئەمن پیاوم.

– بەڵێ، مەمبارەکە، هێشتا نەبوویە کوڕ، باز مەدە بەرەو پیاو.

– مەلی مەیکە جەفەنگ دەبێ زۆر وریای خۆت بی. ئەرێ بۆ نایە لای من؟

– چونکە سمێڵت بۆر بوون، دەفەرمووی پیاوم.

– خۆ من و تۆ هەر پێکەوە بووین چ لێرە چ لەوێ.

– ئاخەر قوربان بابم دەڵێ: (مەچۆ)

– مەلی شتێکی دی!

– ها

– چۆنە مارەت کەم و بتبەمە لای خۆم. چاوی بز کردوون، بزەی دێتێ:

– هەی خـڕە لە باوانی کـەوێ خـەپە گـیـان. عـەرزم کـردووی مـارەکـردن هەرگـیز. لە خـۆت مـەگـۆڕە هێندی حەوت مـەلایان دەزانی، ئێران دەحـاڵی تەقینەوە دایە، ئێمەش بنیادەمین.

– ڕاستە لە هەموو ئێران هەر ئەو باسەیە، بەلاّم دایکت لە تۆ نیگەرانە، دیارە حەقیەتی ئەتۆ کچی بتگرن جوان نییە.

سەرێکی راوەشاند:

– ئەمن لەو کچە ترشاوە نەخوێندەوارانە نیم، ئەگەر مەبەستت نێرومێیە خۆ تۆ لە من لووستری.

خـۆم گـەیاندێ، یەک بەخـۆم چەپۆکـێکم پێ دادا. زیقـاندی، دایە خـەیاڵ گەیشتێ:

– ئەیەڕۆ ئازادی ئەوهە لێی دەدەی؟!

– ئەتۆ نەتکوت لێی دە؟

– کورە نەوەڵڵا گوتم: (هەندێکی قماران دەگەڵ بکە با وەڕەز نەبی)

دەنگی مەلەک خانم دێ:

– دەستت خۆش بێ ئازاد گیان ئەو کچەتیوە هار بووە.

دەگەڵ مەلی چاو لێک دەکەین ئاگامان لێ نەبووە مەلەک خانم هاتۆتە لای دایکم. دەچینە لای وان، قسەکە دڕاوە بەنیگەرانییەوە چاومان لێ دەکەن. دایکم:

– ڕۆڵە ئازاد وریای خۆت بە، خودای شک دەبەم و ئەتۆ، پاش تۆش (مەلی)، ڕۆڵە گیان دەگەڵ هەرکتانمە دەڵێن: (دەوڵەت کز دەبێ و نامرێ) ئەو سەیانە بێ ڕەزان، وەگیرتان خەن تازە چاوم پێو ناکەوێتەوە.

دایکم فرمێسکەکانی هەڵوەراند، مەلەک خانم بەدڵپڕی:

– دایە خانم ئیشاڵڵا چ نابێ، دڵی خۆت بەخەم مەکە، ئازاد ئاقڵە. بەخوڵای جارجاریش دەڵێم قەدەرێکی (مەلی) بنێرمە کن پووری لە تارانێ. ئەوە جارێ ملی نەداوە. مەلەک خانم و مەلی هەتا لای نیوە شەو لەوێن، هەڵدەستن بڕۆنەوە تا دەرگای خۆیان بەڕێیاندەکەم. دایە خەیاڵ لە دیوەکەی منە:

– ئازاد گیان خانم ئەوە نوێژان دەگێڕێتەوە، هەتا ئەو خەو دایدەگری بەسەرهاتێکی چووکەت بۆ دەگێڕمەوە، پاشی بەجێێت دێڵم، باسی (حەوڵای مارف هەمزە)ی پێم وایە بەکەیفێت دەبی. قسەی خۆمان بێ سەقەتت لە (مەلیلە)ی ڕاکێشا، قەیدی نییە با لێت بترسی بۆ پاشەڕۆژێ خێرە.

– (حەوڵای مارف هەمزە)ی خەڵکی (دەوەشاری) بوو. ئاغای ڕەحمەتی خاڵی ئەو خانانەی (دەوەشاری) بوو. جا لەو ڕێیەوە زۆر دەهات بۆ ماڵە ئاغای. حەوڵای پیاوەکی ئاقڵ بوو، وەک دەیانگوت ئەگەر خانی دە دەوەشاری پیاوەکیان بوویێ حەوڵای بووە. لە بیرمە زۆر قسە خۆش بوو. دەیانگوت هەموو ساڵێ دەگەڵ مزگەوت ئاوەدان دەبووەوە هەتا بای وەعدە بەفری لادەبرد، (حەولا) دەبوو بەئاغای دێ و حوکماتی دەکردن. بەسەر ئەو دێیەدا رادەگەیشت، یانی بەئاغا و ڕەعیەتەوە، هەرکەسی ئیشتیا لێ با جوبەی دەکرد. کەس حەقی نەبوو بلێ ئەتوو چ کارەی، ئاغاکان بۆ خۆیان ئەو پێی و شوێنەیان بۆ ڕەچاو کردبوو. جاری وەها بوو ئاغا پیر و ردێن

سپییەکانی نیوە شەوێ لە جێیە دەهێنا دەرێ، چ قسەی لە سەر نەبوو، دەبوو بێتە دەرێ بزانن (حەولا) چی دەوێ. پاشی خۆی و ئینسافی خۆی، تێرە خۆرەی حەشیمەتی مزگەوتی مێوژ و گوێز لێ دەستاندن و ئیزنی دەدان هەڕۆنەوە. پیاوێکی گەلێ گەلێ بەغیرەت و ئاقڵ و دەنگ خۆش و قسە خۆش بوو.

دەیگێڕاوە دەیگوت:

«– شەوێکی هێشتا مزگەوت ئاوەدان نەببۆوە. قەوسی پایزێ، وەختی ئاو بەرەڵڵاکردنی. چل مێردەم خستبووە پشت دەرکەی. شاد و ئیمانم هینا و دەجێیە خزام. نازانم شەو دە چ حەدێکی دابوو کابرایەک هەرای لێ کردم:

(حەولا، حەولا وەرە خان بانگت دەکا)

گوتم:

– کوڕە بەو نیوە شەوە خان چ کاری بەمنێ؟ دەو قسانەدا بووین، کابرا بێ ئەوەی چل مێردەی پشت دەرکە وەلابەم لێم وە ژوورێ کەوت. بەسەری توو ئیدی بەفیتێ خۆم زانی. بەدووی کابرایدا ڕۆیشتم، هەتا لە هۆدەیەکی گەورە وە ژوور کەوتین. جا داوەتێکی ڕەشبەڵەک گیرابوو، سەروبنی دیار نەبوون. خان لە نێوەڕاستی داوەتێ لە سەر کورسییەک ڕۆنیشتبوو، هەرچی تێی فکریم نەمناسی، ئەو ژن و پیاوەی دە داوەتەکەش دابوو، شتاقم نەدەناسی، بەڵان جلەکانیان جلی خەڵکی دێی بوو، بۆ خۆشیان وەک وان نەدەچوون.

خان رووی تێ کردم:

– حەولا، داوەتن بۆ بگێڕە.

قوربان دەستم پێ کرد، ئەوەی دەمگوت نەمدەگوتەوە. ئەو هەندەیان شاباشی دامێ بۆم هەڵنەدەگیرا. هەتا قەدەر حەیامێکی زۆر داوەت بوو.

پاشی خان گوتی:

حەولا! دەچینە بووک هینانێ، ئەتوو دەگەڵمان دێی؟

گوتم:

ئەگەر خان ئیزنی لە سەر بێ، هەتا ئێوە دەگەڕێنەوە. سەرخەوەکێ دەشکێنم و با تاوەکێ وەحەسێم. ئێوە خواتان دەگەڵ بێ.

بەسەری توو هەر ئەوەم لە زاری هاتە دەرێ بوو بەتاریکە شەو و ئەنگوستە چاوێک، چاو چاوی نەدەدی. نە چرا ما نە خان و نە داوەت، نە برازاوا و نە دۆ. دەجوولامەوە بەسەر ولاغێکدا دەکەوتم. هەتا ئەژنۆیان دەپەین و پالی ڕۆ دەچووم. بەهەزار ئەڵڵا و وەڵڵا هەتا بەدەستە کوتە چەپەری تەویلەم دۆزییەوە قیل سپی بوو.

چوومە نێو مالێکی چوار کۆلەکە. تازە سپیایی ڕۆژێ لە کولاوکەڕا دیاری دەکرد.

ئەگەر تێفکریم مالێ (سولتان چووزەلە) بوو، هەرچی هەرام کرد:

(سولتان، سولتان، دادە هەمێن، دادە هەمێن)

خەو بەری نەدان، ناحیلاج چەپەری نێو مالم کردەوە و دەرپەڕیمە دەرێ».

ئەدی کورانم ئەو پیاوە وەک دەیانگوت زۆر جاری دیش شایەتینی دەیانبرد بۆ گۆرانی گوتن و داوەت. قەتیش نەدەترسا. قەتیش شێت نەدەبوو، خەون و مەونیشی نەدەدی، حەجەم مەجەمیشی بەئاوەدانی نەدەزانی.

ڕەبی ڕۆلەم ئازا و ڕزگاری خوای بێ، وەک حەولاش بەغیرەت و مەرد و گەروو تاڵ.

دایە خەیاڵ وەدەرکەوتووە، چرای دیوەکەم کوژاندۆتەوە لە کەلێنی پەردەوە چاو لە مالی سەرکار نایب دەکەم. چرا خەوێکی سەوزی کەم نوور دایسێ. لە پشت گنج و لۆنجی پەردەی تۆڕی (ئەشرەف) خانم وەک هەوری نەزۆک بەلەرە و لەنجە دێو و دەچێ. وەدیارە ئەمشۆش سەرکار نۆرە کێشکیەتی.

***

8

شەو درەنگانە. جوانی و شیرنی لە ڕادەبەدەری (مەلی) و تەنیایی (ئەشرەف) خەویان لە چاوم تاراندووە. مەیل و ئارەزووەکانم دەگەڵ ئەقڵ و هۆشم بەرامبەر بەیەک کێشەیانە، نازانم کەی خەوم لێ دەکەوێ.

شەشی بەیانی وەخەبەر دێم. ماشێنەکەم هەڵدەکەم، مەحتەلی ئەوەم گەرم دابێ و بڕۆم. (مەلی) بەو بەیانە دەگاتە پەنام:

– بەیانیت باش!

– ڕۆژ باش مەلی.

– ئازاد لە مێژە چاوەڕێم، شەوێ هەڵنەکەوت پێت بڵێم. کوڕەکان خەریکی چەک و چۆل کرینن، ئەتۆش ناتەوێ بکڕی؟

– هەمە.

– ئەی بۆ بەمنت نەگوتووە؟

– ئەوە کاری ژنان نییە.

– مەرحەبیا، وای لێ هات، ئەمن بوومە ژن؟

– بێدەنگ بە چت دەوێ زووکە، درەنگە دەڕۆم، کیفەکەی دەکاتەوە، بەستەیەک کاغەزی چەسپکراو دەداتە دەستم:

– ئەو چەپکە ئیعلامیەی دەگەڵ خۆت بەرە.

هەروا بێ چاو لێکردن دەیخەمە ژێر نێوفەرشی ماشێن. مەلی چاوەکانی زیت دەکا:

– ئافەرین وردە وردە بڕوا دەکەم بوویە پیاو.

– بڕۆ ژووری دایکت بزانێ لێت دەدا.

– هەرکەس لێم دا، لێی دەدەمەوە، تەنانەت ئیفلاتوون.

پاڵ بەسینگیەوە دەنێم، بەپەلە لە کاراژ وەدەر دەکەوم. دەستێکی لێ ڕادەوەشێنم:

– بە مەخسوود و مراد بی!

هەر دووک دەستی ڕادەوەشێنێ:

– دەبەر چاوە جوانەکانت مرم.

جادە چۆل و هۆلە. وەک تێزەی تفەنگێ دەڕۆم، هایدە پڕ بەگوێم دەیلێ:

(بیا عزیزم بیا صبرم سر اومد...)[(١)]

کاتێک دەگەمە زانکۆ، کلاس نەکراونەوە، ئیعلامییەکان دەدەمە دەست (ویکتۆر) کوڕێکی ئاسۆرییە، لەو کوڕە باشانە:

– ویکتۆر ئەوانە بڵاو کەوە.

– چەشم کاکە جان.

لە ویکتۆر دوور دەکەومەوە، لە پەنا پۆلە گوڵێکی نەستەرەن، ئیلاهە راوەستاوە، پێش سڵاو دەڵێم:

– عەجەب گوڵستانێک پێکهاتووە.

بە بزەوە:

– سپاس کاکە ئازاد، گوڵستان دە چاوی تۆدایە.

دەگەڵ (ئیلاهە) شان بەشانی یەک بەرەو کلاسەکان دەڕۆینە پێشێ. ئیدی خەبەرم نییە (ویکتۆر) چ دەکا.

سەعاتی ئاخر، بڵێندگۆی ئیتلاعات بانگی من دەکا. دەچم، دوو قەرە یەخە دانیشتوون، یەکیان:

– ئازاد؟

– بەڵێ.

کارتم نیشان دەدا:

(ساواک نەخوست وەزیری)

لە پەناوە هەر دووکیان کۆڵتی کەمەری دەنوێنن:

– فەرموو وە پێشمان کەوە، منداڵی نەکەی!

– لە پشتێن بەرەژێرم دەمرێ. وەک حەبم خواردبێ، گێژ و مەنگ وەپێش خۆم دەدەن:

– ماشێنەکەت بکەوە!

(١) وەرە عەزیزم وەرە، سەبرم بەسەرچوو...

دەچمە لای ماشێنەکەم. دەرگاکەی دەکەمەوە، یەکیان دەڵێ:

– دەرگای لای شاگرد بکەوە!

لە پێشێ دادەنیشێ، دیسان دەمانچەکەیم نیشان دەدا:

– راست بەرەو شار بڕۆ!

لە ئاوێنەی ماشێنەوە (ئیلاهە)م دیوە، چاوی لێمانە، کوڕەکان پۆل پۆل بوون، تێمان دەڕوانن.

سەبرێک وەڕێ دەکەوم. کابرای دیکەیان بەماشێنێکی بێنزەوە بەدووماندا دێ. دەگەینە حەساری ساواک:

– لەو پەنایە رایگرە، پچۆ خوارێ دەست لە سەر سەرت دانێ!

دەگەڵ لاقم لە سەر مووزایکی حەوشە دادەنێم، چاوم دەبەستن، یەکێک قۆڵم دەگرێ:

– بە شوێن مندا وەرە، خۆت دانەوێنە سەرت وەمیچی نەکەوێ.

یەکی دیکە فەرمان دەدا:

– ئەو ماشێنە بدۆزن.

دەمبەنە سلوولێکی یەک نەفەرە، دوو جاران هەموو گیانم دەگەڕێن. چ نادۆزنەوە، لە ماشێن نیگەران نیم، دەمانچە و ئیعلامییە پەرۆشی کردووم. دوعا دەکەم هەرچی دەبێ دایکم نەزانێ، پیر و نەخۆشە تاقەتی ئەو بەڵایەی نییە.

پاش سەعاتێک تەنیایی، زەلامێک لێم وە ژوور دەکەوێ، چاوم دەکاتەوە، دیوەکە بێ پەنجەرەیە، چرایەک لە بن میچی سلوول دایسێ، زەلام وەک میرغەزەب وایە، دوو قامکی دەستم نیشان دەدا بەفارسیەکی نیوە ترکی:

– دوو رێگات پتر لە پێش نییە، یەکیان بەرەو زیندان، یەکیان بەرەو دەرێ.

دە دڵە خۆمدا دەڵێم: (عەجەب کەشفێک)

بەقسەکەی پێکەنین دەمگرێ. لە نەکاو زللەیەکم لێ دەدا، دنیام لەسەر سەر دەسوورێ، دەستی هێندی کوتکی ئاسنگەر قورسە، کەمێک لەبەر

دەمم، دێ و دەچێ:

(هاوکاری دەگەڵ ئێمە تەنیا ڕێگای نەجات بوونتە)

بێ ئەوەی مەحتەلی جوابی من بێ دوو زللەی دیکەشم لێ دەدا، ئاور لە سەروچاوم هەڵدەستێ، یەک بەخۆم دەزیرڕێنم، یەکی دی بەپەلە خۆ بەژووریّ دادەکا:

چییە دەتەوێ یەکجاری بیکوژی، ئازاد کوڕی چاکە، قسەکانی بەمن دەڵێ، وەدەرکەوە بەمنی بسپێرە.

زلە دەڕواتە دەر، لە بەر دەرگا ئاوڕ دەداتەوە، ڕوو لە من:

– هەرچی دەزانی بەئاغای (بارزی) بڵێ، بگەڕێمەوە گیانت دەکێشم.

ئاغای بەڕواڵەت (بارزی) زۆر بەنەرمە نەرمە دەست پێ دەکا:

(– ئازاد، ئەوەی بزانە ئێمە خەبەرمان لە هەموو شتێک هەیە، هاوکاری تۆ دەگەڵ ئێمە تەنیا بەقازانجی خۆتە. دەوڵەت مەبەستی بەختەوەری میللەتی ئێرانە بەکورد و فارس و تورکەوە. شاهەنشا دەیەوێ بەرەو دەروازەکانی تەمەدونی گەورە بڕوا. دەو ڕێبازەدا، دەستی شەرق و غەرب بۆ شلکردنەوەی کاروانی پێشکەوتووخوازی دەکار دان. چاوی دیتنی ئێمەیان نییە، کۆمەڵێک مارکسیستی ئیسلامی وڵاتیان شێواندووە، بەڵام بەم زووانە کۆ دەبنەوە. شناساییمان کردوون، دەگیرێن و کار تەواو دەبێ، ئەوانەی من پێت دەڵێم وەک قسەی برایەک دەگوێیان بگرە.)

ڕووی دەمنە و چاوەڕێی جوابمە:

– جەنابی (بارزی) لەو شتانەی دەیانفەرمووی خەبەرێکی وام نییە. سەرم بەکاری خۆمەوە گەرمە. من کوڕە تاجرم. دەتوانی بپرسی، نە ئیسلامی بەو جۆرەی تۆ دەفەرمووی بیر دەکەمەوە، نە مارکسیستم. من کوڕی سەرمایەم، ڕەنگە دە بارەی مندا بەهەڵەچووبن.

وەک قسەکانی بەدڵ بن بەمانای سەلماندن سەرێکم بۆ دەلەقێنێ:

(– لە کۆک و پۆشتەییت، لە ماشێنەکەترا و بەپێی نەزەری دانشگا دەبێ وابی، شتێکی کە هەیە، ئەو خراپکارانە ئی وەک تۆ دەداو دەخەن و دەتکەنە داردەستی فکری گڵاوی خۆیان. کوڕە بۆرژوایەکی وەکی تۆ کەمتر

شک دەیگرێ. ئێستاش درەنگ نەبووە قسەکانت بەمن بڵێ، لەوانە بکشێوە، بەڵێن بێ هەر ئەمڕۆ ئازادت کەم.)

– من داردەستی کەس نیم، پیرە دایکێکی فەلەجم هەیە، هەر ئێستە بزانێ من گیراوم سەکتەی تەواو دەکا.

دیسان سەر دەلەقێنێ:

– هەمووت وایە، تەنیا جوابی ئەم پرسیارەم بدەوە!

– فەرموو.

– ئەو ئیعلامییانەی بەیانی کێ بڵاوی کردوونەوە؟

– من ئیعلامییەم نەدیوە.

– سەعات چەند لە مەهاباد ڕاگەڕایەوە؟

– نیزیک هەشت.

– هەوەڵ کەس تووشی کێ بووی، لە دانشجووەکان دەڵێم؟

– زۆریان لەوێ بوون.

– دەگەڵ کامیان ڕاوەستای و قسەت کرد؟

– تەنیا دەگەڵ (ئیلاهە).

– (ئیلاهە) شۆرەتی چییە؟

– ئیلاهەی فەیز.

– هاوکلاستە؟

خێر ساڵێک لە من باڵاترە.

– چۆن کچێکە؟

– نەجیب و ماقووڵە.

– بۆ تەنیا دەگەڵ ئەوت قسە کرد؟

– وەخت نەبوو، من گەیشتمێ و کلاسەکان کرانەوە.

– ئەگەر (ئیلاهە) غەیری وەی بڵێ دەڵێی چی؟

وەک بەردم بەگورچووی دادا، قسەی دوێنێ: (خۆ لەم کچە مەدە) دە ئانێکدا، نیگای پاک و بێ نەزەری ئیلاهە دە فریام دێ:

– قسەی (ئیلاهە)م قەبووڵە.

– یەکترو خۆش دەوێ؟

– وەک خوشک و برایەک بەڵێ.

– راست برۆ، حەزی لێ ناکەی؟

– خێر.

– ئەو ئازەری و تۆ کورد، ئەو خوشک و برایەتیەتان لە چی ڕایە؟

– نازانم، هەستی من بەرامبەر بەو کچە ئەوەیە.

– بنەماڵەی دەناسی؟

– تەنیا ئەوەندە دەزانم دەگەڵ دایکی دەژی.

– ئەی باوکی لە کوێیە؟

– باوکی نەماوە.

دیسان سەرێکی رەزامەندیم بۆ دەلەقێنێ:

– ئەمرۆ تەنیا تۆ لە مەهابادڕا هاتووی. ئەو ئیعلامییانەش لەوێوە هاتووە، ئەدی کێ هێناونی؟

– من بێ خەبەرم، رۆژی هەزار کەس دێ و دەڕوا، بۆ پێت وایە ئەو کەسەی ئەوانە دەکا دەبێ هەر دانشجوو بێ؟!

– ئەی کاری کێیە؟

– تۆ دەتفەرموو شەرق و غەرب...

قسەی دیکەم دەگەڵ ناکا، دەڕواتە دەرێ. هێندەی پێ ناچێ مەئموورە (زلە) و یەکی لەوی زلتر دێنە جەستەم. وەرم دەگەڕێنێ شڵپ و هۆر. نامپارێزن، پاش ئەو شەپانکارییە، دەسبەند قەبانی دەکرێم. باسکم لە کلاوە دێتە دەرێ. نازانم چەندە خۆ ڕادەگرم. لە هۆش دەچم.

بەرە بەری بەیانییە، چاوەکانم تارمایی و رەشکە و پێشکەیەک دەکەن. چرای میچی سلوول هەروا دایسێ، باران بەغورەم دەبارێ، دەنگی پلووسکەکان ئاهەنگی رێژنە بارانی هەیە. لە سەر موزاییکی ساردی هۆدە فرێدراوم، باسکم لە دوو نایە، شل کەوتۆتە سەر ئەرز. هەموو ئازای بەدەنم دەچریکێنێ. تاوێک دەحاڵی هۆش و بێهۆشی دام و دیسان نازانم چ

ماوەیەک بێهۆش دەبمەوە.

یەکێک باسکم رادەتلەکێنێ، زۆرم ئازار دەدا، دەچێتەوە جێ ئەمما دەمرم و دەژیمەوە. دەورەم پڕە، وەک چاوەڕێی مەرگم بووبن، دەمبەنە سەراوێ بەدەستە ساغەکەم ئاوێک بەسەروچاوم هەڵدەپڕژێنم، کاسەی سەرم دێ، دڵم پڕە، وردە هێڵنجم دێتێ، بێ حاڵم کەمێکم نان و پەنیر بۆ دێنن:

(بەر چایی بخۆ!)

دڵم هیچ نابا، دەمەوێ تاوێک راکشێم، لە تەرکی سلوول تخێڵ دەبم، چاوم هەڵنایە، ئێسکەکانم ژان دەکەن، سەرم خەریکە لێوەبێ.

ئاغای (بارزی) وە ژوور دەکەوێ، دەور و پشتی چاوی بای کردووە، وە دیارە شەوێکی درێژی رابواردووە، جلەکانی نوێن، بۆنی ئۆدکلۆنێکی خۆش بەبەر لووتم دادێ رووم تێ دەکا:

– ها ئازاد، ئاسوودە خەوتووی؟

– شتێک وەک خەو.

بزەیەکی دەغەڵانەی دێتێ:

– ئەگەر ئەمڕۆش راستییەکەی نەڵێی، ئەوانە دێنەوە.

هەرچی زانیومە بە تۆم گوتووە.

– (ئیلاهە) شتێکی دیکەی دەگوت، لە بیرت نەچێ قسەی ئەو...

– لە بیرم نەچووە.

– نانت بۆ نەخواردووە؟

– ئیشتیام نابا.

– بەدبەخت ئەتۆ چی و سیاسەت؟

– من سیاسەتم نەکردووە.

– ئیعلامییە بڵاوکردنەوە سیاسەت نییە؟!

– کێ دەڵێ، هەروا بەئیشتیا!

دەست دەگیرفانی دەنێ، ئیعلامییەیەک دەردێنێ:

– چەند پەڕی وا بوون؟

– ئەتۆ دەزانی.

– راست برۆ لە کێت وەرگرت؟

– ئاگادار نیم. شەپێک لە زگم دەدا، خوێن بەزارمدا دێتە خوار، بەردەبمەوە، بەر چاوم تاریکە، بە پێلاقە تێم بەردەبێ. چاوم وەک پەردەی کرکرە تارمایی دەکا. وەک لەسەر تەسمەبم، هەڵدەخولێم و سەرە گێژەمە بەحاڵ چاوم دەکرێنەوە، تارمایی، رەشکە و پێشکە، دوکتۆرێک بە گووشیەوە، سرۆم بەباسکمەوە، زەڕی، خەونە، نانا ئەوە خەون و خەیاڵ نییە. ئیلاهە، ئەو ژنەی تر، (حوسێن)م، زەڕی زۆر جحێل بوو. نا، هەرگیز من حوسێن نیم. لە کەس نادەم. ئازادم، لێیان داوم، ئازەری نیم کوردم، چارەڕەش، بێکەس، بێ ماف، بێ حەق...

نێوە نێوە گوێم لێ دەبێ. دەبنەبانی ئەشکەوتێک دام. قسە دەنگ دەدەنەوە. دەنگ دوور دوور دەبنەوە، گوێم کپ دەبێ و دەکرێتەوە، یەکێک دەڵێ:

(خەتەر، خەتەر، خەتەری نەماوە، ئەمشۆ خەوی لێ کەوێ، دای، دای، پۆش پۆشن، بێ نیگەرانی شەو، شەو، شەو...

بەڕواڵەت چاو هەڵدێنم، نازانم کوێیە!؟ دە وەتاغێکی مۆبلەدام، ماڵە، ئیدارە نییە. حوسێنم وەتاغی خەو، نامۆیی ناکەم ماڵە خۆمە، کام ماڵ؟ ئێرە کەی ماڵی من بووە. هیچم لە بیر نییە. تەنیا ئەوەندەم لە بیرە (بارزی) شەپەکەی لێدام، خوێن بەزارمدا هاتە خوار.

هەڵدەستم، هەموو گیانم دەزریکێنێ، لەشم دەگەڵم نایە. کەسم لە لا نییە. هەر چونێک بێ هەڵدەستمە سەر قوون. باڵنج و مەلافەکەم پەڵە پەڵە خوێنی پێوەیە، سەرم دەگێژەوە دێ. بەردەبمەوە، چاو هەڵدێنم ماڵەکەی خۆم نییە. ماڵی جەیران!؟ نانا ئەوێش نییە. دڵم دەبوورەوە دەچێ.

لە نەکاو دەستێکی گەرم هەست دەکەم. دەستێک لە سەر سەرم دادەندرێ، چاوم بەحاڵ هەڵدێ، بۆنێکی ئاشنا بەبەر لووتمدا دێ، ئاوڕ دەدەمەوە:

– ئاه ئیلاهە.

فرمێسک دەچاویدا قەتیس ماوە:

– ئازاد چۆنی؟

– مەمنوونم ئیلاهە، من لە کوێم؟!

– پەرۆش مەبە ماڵی ئێمەیە. مەترسە خەتەر لاچووە، کەس کاری پێت نابێ.

– من بۆ لە ماڵی ئێوەم؟!

– وەختی ئەوە نییە، هەوڵ بدە بخەوی.

– چەند رۆژە لێرەم؟

– تەنیا دوێ شەو، ئارام بە.

– ئیلاهە دایکم نەیزانیوە؟

– نا.

هەڵدەستمە سەر قوون، بێ ئەوەی پرسیارم لێ بکا دێتە بن پیلم، دەرکی ئاودەستم بۆ دەکاتەوە. سوور، خوێن دەمیزم، دەڵەمەی چووکەی خوێن. ئارەقەیەکی سارد دەکەم. وردە وردە سووک دەبم، بۆوەی نەکەوم دەست دادەدەم، کەمێک ئاو بەدەموچاو دادەکەم. خۆم نیم. خۆم ناناسمەوە، رەش و شین هەڵگەڕاوم، سەرم بای کردووە، دەوروپشتی چاوم وەک بەقیل سواخ کرابێ. لە ئاودەست وەدەر دەکەوم، ئیلاهە چاوەڕێمە، دێتەوە بن پیلم، ژنێکی سەوزەی باڵا بەرز لە پەنایەتی. پتر لە چل ساڵ دەنوێنێ. بەفارسییەکی ترکانە:

– ئازاد خان چۆنی؟

– سپاس خاتوون خەجاڵەتی ئێوەم.

– شتی وا مەفەرموو ماڵە خۆتە.

ئیلاهە دەمباتە لای جێگاکەم:

– ئازاد ئەوە دایکمە.

رووی تێ دەکەم:

– ببوورە دایە، شەرمەزارم.

– لەو قسانە گەڕێ، مات بە بحەسێوە.

لە سەر جێگاکەم رادەکشێم، مەلافەکان گۆڕاون. تازە و بۆن خۆشن. لە

پشت پەنجەرەوە حەوشە دەبینم لایەکی پەردە هەڵدراوەتەوە، حەوشەیەکی چووکەیە، دارێکی یاسەمەن، پڕ بەسینگم بۆنی یاسەمەن هەڵدەمژم. قەفقەف دە ڕەگانم دەگەڕێ. یەکێک رامدەتڵەکێنێ. دەستی گەرمی ئیلاهە نییە، دەستێکی بەقەوەت، هەرا دەکا:

– هەستە، هەستە!

دەنگی بارزییە، قەڵس نییە، ئارامە، بزەیەکی ساردی لە سەر لێوە: (هەستە، راستەوە بە! ئازادی)

– بەڵێ.

– دەگەڵ تۆمە ئازادی.

– بەڵێ، ئازادم.

– بەڵێ و زەهری مار ئازادی!

– بەڵێ ئازادم.

قاقا پێدەکەنێ. رامدەتڵەکێنێ. بەتەواوی چاو دەکەمەوە. دە سلوولی سارد و سڕی ساواک دام. ئازای بەدەنم ژان دەکا، دەلەرزم، مچوڕکم پێدا دێ، لە کەنگێوە وام؟ چەند رۆژە گیراوم؟ زەمان و مەکانم لێ تێکچووە، بەڵام چاکترم گوێم لە قسەی (بارزی)یە:

– ئازاد راستەوەبە، مەرەخەسی.

هەڵدەستمە سەر قوون. پێدەکەنێ:

– برۆ دەست و چاوت بشۆ، خودا بەقوربانی (زەڕی) خانمت کا. بەلارەوە لارەوە وەڕێ دەکەوم، دەرگام بۆ دەکاتەوە. بەر موسوڵدانم خەریکە بتەقێ، خۆ سووک دەکەم. مۆرەی پشتم دێشێ. دەست و چاوم دەشۆم. هەست دەکەم سەر و چاوم ئەستوور بووە. ئاوێنەی لێ نییە. بیر لە قسەکەی ئاخری دەکەمەوە: (خودا بە قوربانی...) تێناگەم. زەڕی خانم کێیە؟! بارزی چاوم دەبەستێ، دەستم دەکێشێ، هەوای دەرەوە بۆن دەکەم. لە پشت دەرگا پەڕۆم لە چاو دادەماڵێ، دەرگای گەورە دەکاتەوە:

– فەرموو ئەوە سویچ، ئەوەش ماشێنەکەت، نەخەڵەتێی پێ خوار دانێی، ماشێنەکەم لە کەنار پیادەڕەو راگیراوە، (ئیلاهە) و ژنێکی سەوزە

بەپیرمەوە دێن.

سەریان سوڕماوە، وەک شتێکی عەجایبیان دیبێ، وەک گورگیان دیبێ. (ئیلاهە) سویچەکەم لێ وەردەگرێ. دەرگای پشتەوەم بۆ دەکاتەوە، لەسەر سەندەڵی ماشێن مەلاس دەبم، دە ئاوێنەدا دیارم، هۆی سەرسوڕمانی ئەوانم دێتە دەست. لە قەبرانڕا هاتوومەوە، بەر چاوم ڕەش هەڵگەڕاوە. چاوم وەک گۆمی خوێنە. سەرم ماسیوە، جلەکانم بێ لەزەتن، سەرم دەگێژەوە دێ. ئیلاهە دەچێتە پشت فەرمان، ژنە لە پەنای دادەنیشێ، دەچینە شەقامی زەنگەنە، رایدەگرێ:

– دایە ئەتۆ برۆوە، دەگەڵ ئازاد کەمێکمان کار هەیە پاشان دێینەوە.

نازانم بۆ کوێ دەچێ. وەڕێ دەکەوێ، نیوە ئاورێک دەداتەوە:

– جلەکانت پیس بوون، لیباسی زیادیت پێیە؟

– بەڵێ لە مەزڵەکەمە.

– کام لایە؟

– مێهدولقەدەم.

راست دەچێتە وێ. ئاماژەی بەردەرگای دەکەم. (زوهرە) دەرگا دەکاتەوە، چاوی بەمن دەکەوێ. دەست دەستۆم دەکا و لە بانگ دەدا:

– هەک چاوم کوێر بێ، بۆ وات بەسەر هاتووە! لە کوێ بووی؟ دەگەڵ کێ بەشەڕ هاتووی...

ئیلاهە بێدەنگی دەکا:

– مەیکە هەڵڵا برۆ ژوور.

زوهرە دەگری. ئیلاهە ژیری دەکاتەوە، حاڵی دەکا، جەیران خانم لە ماڵ نییە، زوهرە چایی دێنێ. ئیلاهە بزەیەکی دێتێ:

– جلەکانت بگۆڕە دایکم چاوەڕێیە! زوهرە بەگژیدا دێ:

– بەو حاڵەوە بۆ کوێ دەچێ؟! هەر لێرە دەبێ! حەمام گەرمە، پڕ دەداتە بن پیلم، ئاوێک بەخۆ دادەکەم، کەمێک دەحەسێمەوە. جلەکانم دەگۆڕم، سەعاتەکەم شووشەی شکاوە دایدەنێم، وەک لە چلەی وەدەرکەوتبم، زوهرە بەرچایی دێنێ. بەتەواوی برسیمە تێر دەخۆم هێزێکم دێتە بەرێ. زوهرە

یەک پشوو تێم دەڕوانێ، چاو لێک نادا:

– ئازاد چاوەکانم کوێر بێ، ئەتۆ چی و ئەوانە، خۆ تۆ هەر خەریکی دەرسەکانتی خودا فەوت و فەنایان کا. دایکت چەند جاری تەلەیفوون کردووە.

تەلەیفوون بۆ دایکم دەکەم، دایە خەیاڵ جواب دەداتەوە:

– عەلۆ، ئازادی ئەوە ئەتووی، ماڵتە هەی، دایەت زۆر پەرۆشە دە هاها سڵاوەکی حەرز کە.

هەوڵ دەدەم دەگەڵ دایکم زۆر ئاسایی قسە بکەم:

– دایە گیان چووبووینە سەیرانی عیلمی لە (قەرە حەسەنلوو) بووین شەوێ دێمەوە، بەمەلی بلێ، نیگەران مەبن.

– باشە کوڕم دەبوو پێمان بلێیی، نیگەران بووین.

خوا حافیزی لە دایکم دەکەم، هەڵدەستین بڕۆین، زوهرە زۆر هەوڵ دەدا لەوێ بین. ئیلاهە رووی تێ دەکا:

– هەستە ئەتۆش دەگەڵمان وەرە، هەر من و (دایکم)ین.

زوهرە دەگەڵ ئیلاهە لە پێشەوە دادەنیشن. هەوا گەرمی کردووە، شار شڵووغە، بەخەیابانی پەهلەویدا دەچینە خوار، دەست و فەرمانی ئیلاهە قسەی لە سەر نییە، لە زوهرە دەپرسێ:

– دەی زوهرە خانم وەدیارە ئەو کوردە کافرەت خۆش دەوێ؟

زوهرە خێرایەکی:

– برای خۆمە، دەرسم پێ دەڵێ، تەنیا کەسێکە هەستم دەکا.

– وەم زانی نامزەدن!

زوهرە لە زاری دەردەپەڕێ:

– بریا...

هەرسێکمان پێدەکەنین، ئیلاهە لە ئاوێنەوە چاوێکی دەغەڵانەم لێ دەکا، زوهرە سوور هەڵگەڕاوە، دەگەینە پەنا گوڵفرۆشییەک، دەستێک لە پشتی ئیلاهە دەدەم:

– بێ زەحمەت لەو کەنارە ڕایگرە:

پوولێکی درشت دەدەم بەزوهرە:

– زوهرە خانم، چەپکێک گوڵی جوان وەرگرە.

– پوولم پێیە.

بەزۆری دەیدەمێ، دادەبەزێ، ئیلاهە بزەبزیەتی:

– ئەو زەحمەتەی ناوێ.

– خەجاڵەتی تۆ و دایکتم.

– ئەو قسانە مەکە، شوکر بەخێر گوزەرا، دەمزانی تووش دەبی، (ویکتۆر) چاکی نەجات بوو، نەیانزانییە.

وەدیارە ئاگای لە هەموو شتێک هەیە، بەپێچەوانەی نەزەری کوڕەکان زۆریش کچی چاکە، بەو مەتمانەوە رووی تێ دەکەم:

– ئێوە چۆن بوو چاوەڕێی من بوون؟

– ڕاستییەکەی پێرێکە زۆرم حەول دا دایکم وە شوێنت کەوێ، گوێی نەدامێ، کاتێک منیان ویست دڵی نەهات بەتەنیا بچم. مەسەلەی تۆ لەوێ هاتە پێش.

– چیان لە تۆ پرسی؟

– ئازاد چۆن کوڕێکە و مەسەلەی ئیعلامییە و ئەوانە...

گوتم:

– ئازاد ئەهلی ئەو کارانە نییە، بەیانی هاتۆتەوە دانشکەدە و تەنیا دەگەڵ من قسەی کردووە، کەسی دیکەی بەقسە نەدیوە و چشی پێ نەبووە.

دایکم قسەی دەڕوا، لەبەر وی توندیان لە من نەگرت. ئەگەر دوێ شەوێ هێندە ناڕەحەت نەبای دەگەڵ خۆمان دەمانبردیەوە وابوو کەوتە ئەمڕۆ.

– ویکتۆر چی؟

– من ئاگام لێ بوو ئیعلامییەکانت دایە، باسی وی نەهاتە گۆڕێ ئەویش زۆر وشیارە وای بڵاو کردۆتەوە کەس نەزانێ.

– ئیلاهە دەکرێ تکایەکت لێ بکەم؟

– فەرموو.

– من زۆر بە تۆ قەرزدارم، لێم ناڕەنجی؟

– پێم قەرزدار نی و لێشت دڵ ئێش نابم.

– مانای ئەو چاولێکردنەت چییە؟

بەپێکەنینەوە:

– خاترجەم بە حەزت لێ ناکەم.

– ئەوەی دەزانم.

– ئەدی چت دەوێ؟

– دەمەوێ مانای ئەو نیگایە بزانم.

– بۆ چیتە؟

بۆ وەی وەڵامێک بۆ پرسیارەکانی دەروونی خۆم بدۆزمەوە.

– دەزانی چۆنە ئازاد، ئەو هەستەی بەرامبەر بەتۆ هەمە ئەگەر نەمبا، یا بەباری غەریزیدا بۆم گۆڕابا، بێ شک بۆ خۆم خوازبێنیم لێ دەکردی. بەڵام بەداخەوە ئەو هەستە ناگۆڕێ نیگای من بەرانبەر بەتۆ ناکرێتە نیگای ژن و پیاوێک یا کوڕ و کچێک بەرانبەر بەیەک. من تۆم بەڕاستی خۆش دەوێ، لە هەموو کەسیش بەلای منەوە باشتری ئەمما وەک برایەک وەک بابێک وەک مەحرەمێک.

– ناکرێ ئەو هەستە فێری منیش کەی؟

جارێ نا بەڵام شەرتە بەوەختی خۆی پێت بڵێم. ئەوەندەی بزانە دڵم لە لات دەحەسێتەوە. وەک برایەک چاو لە تۆ دەکەم و وەک زوهرە درۆیەش ناکەم.

(زوهرە) خەریکە لە گوڵفرۆشی بێتە دەر. ئیلاهە بەپەلە:

– هەتا زوهرە نەگەیوەتێ، لە لای دایکم باسی (ویکتۆر) و ئەو مەسەلەی مەکە، من تۆم وەک کوڕێکی نەجیب و رەسەنی کورد پێ ناساندووە.

– دەستت خۆش بێ چاکت ناساندووم.

بەجووتە پێدەکەنین. (زوهرە) گەیوەتەوە، فرسەتی تۆڵەی وەگیر کەوتووە:

– منتان دەگرێوی نان و پەنیر نا و تێر قسە بوون.

(ئیلاهە) دەندەیەک دەکێشێ و دەڕۆین. نیو دەورێکی شار دەدا و دەڕۆینەوە ماڵی ئەوان. لە بەر دەرگا رایدەگرێ، دەچم دەفکرەوە: (ئاخ ئەو دەرک و دیوارە چەندە لەبەر چاوم ئاشنایە، سەدان جارم دیوە، وەوەی دەچێ دێرەدا گەورە بووبم.)

بەسرتە لە ئیلاهە دەپرسم:

– ناوی دایکت خانمی؟

– (زەڕی).

هەڵدەبەزمەوە.

(ئیلاهەی مەلۆتکە، یانی ئەو ئیلاهە... یانی چی؟!)

زەڕی بەپیرمانەوە دێ. هەر زەڕی خەونەکانمە بەڵام دەنێوەوە چووە.

هەروا شیرنە. سەوزەیە. ددانەکانی وەک کلووی بەفرن. لەهجەی هەیە. تالاری پەزیرایی، ئاباژۆر، کورسی دەستکاری تاران، وڕ و گێژم. بەوەی چاکە گێژبییەکەم بەحیسابی ئەشکەنجە و ئازاری ئەو دوو رۆژە دەگیرێ. ئای ئای خۆ زەڕی لە من گێژترە، بڵێی ئەویش ئەو خەونانەی دیبێ... قسەکانی لەسەرخۆ نین:

(– ئازادخان ماڵە خۆتە، خێر و بەرەکەتت هێنا، بەخێر هاتی بەخێر. زوهرە گیان بەخێرهاتی بەخێر، ماڵی خۆتانە.)

دە دڵدا دەڵێم: (دیارە ماڵە خۆمە)

(زەڕی) یەک بەچاوان تێم دەڕوانێ، لە بەری پێ تا تۆقی سەرم:

– کاک ئازاد، جێی داخە ئەزیەتیان کردی، دەستیان شکێ، ئیلاهە زۆرت تاریف دەکا، کوڕم ئاگات لە خۆت بێ.

– زەڕی خانم من شیاوی گەورەیی ئێوە نیم، ئەوپەڕی ئینسانییەتتان دەحەقی مندا کردووە.

– شتی وا مەفەرموو، بە(ئەبوولفەزل) پتر خەمی دایکتم بوو، رەبی رۆڵە مندالۆ هەبێ تا بزانن چ باسە. رەبی رۆڵە پیر بن.

تەعاروفە و پەزیرایی، خواردن و خواردنەوە. دەو بەینەدا سەرسوڕمان، خەجلان، نیگای من و زەڕی. من خەونەکانم بەزیندوویی دەبینم نازانم ئەو

چ دەبینێ. چاو لێککردنی لە حەد بەدەرمان ئیلاهە و زوهرەشی وە شک خستووە. ناحەقیان نییە وەک نەدیوبدی تێک دەڕوانین:

(ئارەزوومە تەنیابایین، ئەوەی دەو دڵە پڕ ئێش و ئازارەمدا دەگوزەرێ، بۆم شی کردباوە، بۆم باس کردبا، باسی خەونەکانم، باسی ئەو رۆژانەی دۆست و دەزگیران بووین، دەگەڕاین، لە پەنای دەحەسامەوە، دەسوکنام، نێو نیشانەم بۆ هەڵدابا، بریا تەنیابایین گوتبام (زەڕی) نێوان هەر دوو شەپیلکی شانت خاڵێکی گۆشتی رەش و دڵگرە.

ئەوە هەوەڵبارە بەدیتنی لە نیزیکەوەی زەڕی لە ژیانی درێژ خایەنی خەونەکانم تووڕە نیم، هەر چەند منداڵی وەکی منی هەیە، هەر چەند بەمن دەڵێ رۆڵە، هەر چەند ئەو هەستە دەخۆمدا بەبێ ویژدانی دەزانم، ئەمما، ئەمما، ئاخ چ بکەم بەڕاستی شیرنە، جوانە، خانومانە، ئاقل و ماڵدار و پاک و خاوێنە...

ئەزموون و زانستی لێ دەبارێ، ژیانی لە لایە، حەسانەوە و مەتمانەی لە پەنایە، دەمەوێ تەنیا جارێک سەر شانی ماچ کەم، دەستە نەرم و شلەکانی بکوشم، قۆڵە گۆشتنەکانی دەقۆڵ کەم و شیرنایی نەباتی لێوەکانی بمژم.

کابرای حیسابگەر[٢] دەیگوت:

(خەونەکانت لە نیزیکەوە دێنە دی، بەپێچەوانەی ئێستێ زۆریش لە مانای خەونەکان خۆشحاڵ دەبی. خەون دەستبەردارت دەبن. پاشان تووشی قەیرانێکی دیکە دەبی. قەیرانیش دەڕوا، بەڵام زۆر دەکێشێ.)

دێتەوە بیرم:

(زەڕی دەزگیرانم بوو، لە من کەم تەمەنتر بوو، تازە دەگەیشتێ، لە گەڵای دارانی دەدا، نێو قەدی دەستێکم تێ دەوەراند، سەر سینگی یەک بەئامێزم بوو، سەوزەیەکی شیرنی باڵا بەرز...)

ئێستێ زەڕی لە من پیرترە، من گۆڕانم بەسەر هاتووە، ئەو لە گۆڕان نیزیک دەبێتەوە، بەو پێیە ئەو بەرەو مناڵییە و من بەرەو پیری. بەڵکو

(٢) ئەو کەسەی پێشبینی دەکا astrologer

بەهارێکی تر، ژیانێکی تر، ژیانەوەیەکی تر، روانەوەیەکی تر وێکمان بخاتەوە. بریا جارێکی تر، تەنیا جارێکی تر گەیبایینەوە ئەو دەم...

ئەو دەم چەند خۆش بوو، بەهارێکی سەر لە هەوەڵێ، بلووزێکی زەردی تەنک و قۆڵ کورت، دەگەڵ شەڵوارێکی رەشی چەسپاو، وەک خەڵفی شلک و ساوای لیمۆ تەڕ و تورت، بۆنی پرچە خاوەکانیم دەسینگمدا رادەگرت، لەرەی وردی مەم، لەنجە و ناز، بزەی شیرن و نیگای چاوی باز، بسکی درێژی قاوەیی وەک شەپۆلی یاغی دەریایەکی وەحشی بەشان و پیلمدا دەکەوتنە خوار، بریا، بریا...

بریا سەد بریا ژوانێکی تر، دەنیوە شەوێکی تاریک و ئەنگوستە چاودا، بەشاکلیل دەرگام دەکردەوە، جارێکی تر بەژن و باڵای شووش و شەتڵاوی گوڵاوی، پێستی ناسکتر لە پەڕی گوڵێ، دەمەوڕوو لە سەر تەنیا تەختی وەتاغەکەی، لە خەوی ناز رادەپەڕا و چاوە نەرمەکانی بەشەبەقی ترسێکی لە نەکاو سەد هێندە ئەفسووناوی دەبوو.

خۆزگە کەشەیەکی تر، جووتێک کۆتری تەقڵەباز، لە حەویقی ئاسمان خۆیان لێک دەدا وردە تووکیان دەهەوادا بڵاو دەکردەوە. نەرمە بایەک گێژی پێ دەدان. خۆزگە جارێکی تر لێوە داغەکانیم کە تینووی ماچێکی تەڕبوون تا بێ نیهایەتی بێ نیهایەت بەرەو هەرمانی زەمان ماچ دەکردن، خۆزگە جارێکی تر سەرلەنوێ کات و سات دەگەڕاوە سەر هەوەڵ خاڵ و هەوەڵ هەنگاوی حەز و خۆشەویستی.)

زەڕی و ئیلاهە خەریکی سفرە دانانن، زوهرە لە قووڵایی زەمان رام دەچڵەکێنێ:

– ئازاد چییە؟! بێ ئیختیار قسە دەپەڕێنم، بیر و خەیاڵم لە گرێژەنە چووە:

– ئاه زوهرە! ئەگەر تەنانەت جارێک دووپات بووباوە.

– چ دووپات بووباوە؟!

– ژیان، ژیان، رابردوو.

– بۆ، بۆ چیتە؟

– ها ، دەڵێی چی ؟

– رابردووت بۆ چییە ؟!

دێمەوە حاڵ:

– بۆ هیچ!

زوهرە سەر دادەخا ، دیسان من و خەیاڵ:

(جار جار زەمان درێژ دەبێ، کورت دەبێتەوە، بەپڕتاو دەڕوا. بە پەلە دەگەڕێتەوە. رادەوەستێ، لە چرپە دەکەوێ. دەمرێ.)

دەنگێکی نەرم دێتە گوێم، ئیلاهەیە:

– فەرموون وەرنە سەر سفرە.

نازانم لە کەنگێوە خۆم نیم، هەر پێم وایە ئەو کاتەیە، چاوی (زەڕی) دەچاوی مندا، چاوی من دەچاوی (زەڕی)دا، ئارام ئارام دەڕەخسێن و حەل دەبوون.

نیسکە نیسکە خۆم بەنەهارەوە دەخافڵێنم، هەست دەکەم زەڕی تەواوی جووڵە و هەرەکەی من چاوەدێری دەکا . دەنێو دووچاوی ئەفسانەیی و مەستدا، چاوی وردبینی مەستی دەگێژیدا خنکاو دیارە.

دەست لە نەهار دەکێشینەوە، سپاسی زەحمەتەکەیان دەکەم، بەزوهرە دەڵێم:

– مەرەخەس بێن و زەحمەت کەم کەینەوە.

زۆر هەوڵ دەدەن نەڕۆین بەتایبەتی زەڕی:

– با کەمێک ئەو سەروگوێلاکەت بێتەوە حاڵ، دایکت نارەحەت نەبێ.

– نا زەڕی خانم، گەورەیی بەسە ، چیدی زەحمەتو نادەم. دایکم ئاخری دەزانێ، زووتر بچمەوە باشترە و گەورەیی تۆش لە بیر نابەمەوە. بەمینگە مینگەوە:

– راستییەکەی لە ئیدارەش دەیانەویست ئاوا خۆ نیشان خەڵک نەدەی. من زۆرم تکا کرد ، هەرچەند بێ تاوان بووی دەیانەویست لە بەر ئەو سەروگوێلاکەت چەند رۆژێکت مەحتەل کەن.

– منیش هەوڵ دەدەم، لە سەر قەولی تۆ هەتا رەنگ و رووم دێتەوە

سەرخۆ وەدەرنەکەوم. دەگەڵ زوهرە راستەوە دەبین.

ئیلاهە:

– ئازاد! دەتوانی ماشێن لێخوڕی؟

– ئەرێ، حاڵم باشە ، باینجانی بەم بێ ئافەتە. زەڕی و زوهرە چاوێکم لێ دەکەن و پێدەکەنن، زەڕی لەبەر دەرگا ، بەگەرمی دەستم دەدەستیدا رادەگرێ، یەک دوو جار نەرم نەرم دەیکوشێ، هەرجارەی نوێنەری دەیان بیرەوەرییە ، زوهرە دەبەمەوە ماڵی خۆیان زۆر هەوڵ دەدا نەڕۆمەوە، دەرگاکەیان ئاوەڵایە وەدیارە جەیران خانم لە ماڵە. کاتێک دایە خەیاڵ بەرەو پیرم دێ، خوودار دەبێ:

– ئەی سەڵاو قەت کەسم نەما ، حەگ دایت نەمێنی، ئەیەڕۆ ئەوە لە بۆ وەهای، لە بۆ وەهات لێ هاتووە؟! دایە خەیاڵ دەست دەکا بەگریان، دایکم ئەهوەنترە، بەسەرهاتیان بەکورتی بۆ دەگێڕمەوە، دەست دەکەن بەگریان، (مەلی) دەگاتێ، هەر چەند زۆر دڵ بەخەم دەبێ، بەڵام ناگری. بە دووی ئەودا میرزا (عەولا) و (مەلەک) خانم پەیدا دەبن. دایکم بۆ شێو رایاندەگرێ، مامم و ئامۆژنم و منداڵەکان بەسەرمان دەکەنەوە. هاواڵەکانی خۆم هەروەتر، خەبەر بەشار وەردەبێ. دایە خەیاڵ دوو سێ رۆژان دە نیوەنمەکانم دەگری، کەمێک دێمەوە حاڵ.

زوهرە و جەیران خانم بەتەلیفوون لێم خافڵ نین، دایکم زەنگ بۆ (زەڕی) لێ دەدا و زۆری ماڵاوایی و سپاس دەکا ، کوڕەکانی دانشکەدە بەگەرمی هەواڵم دەپرسن ویکتۆر دەڵێ:

– دەگەڵ ئیلاهە و هێندێک لە کوڕەکان دەمانەوێ سەرێکت لێ دەین.

دەڵێم:

– زۆرم پێ خۆشە بەتایبەت بۆ تۆ و ئیلاهە. ناهێڵی قسەکەم تەواو کەم پێشاو برە لێدەداتەوە:

(– ئەی سەگە بەشی منت درۆیە و (ئیلاهە)ت بە کەیفێ.)

دەڵێم:

– باوەڕ کە بۆ هەمووتانم پێ خوشە.

ویکتۆر:

– شۆخی دەکەم جارێ مەسڵەحەت نییە، ئازاد کەی دێیەوە؟

– حەوتووی داهاتوو. ئەو ماوەی شەو و رۆژ میوانمان دێن، کەمتر بەدەرسەکانم رادەگەم، فەوزیە رۆژێ جارێکم سەر لێ دەدا، مەلی دایمە لە لامە.

لە (ساواکی) مەهاباد دەیانەوێم. دایکم زۆر نیگەران دەبێ، مامم بەپێچەوانە گوێی ناداتێ، فکر دەکەم تامی زاری کردوون و باسی ناکا. دەچم، بەشێنەیی کەمێکم بەسەر دەڕۆن و زۆریشم دڵخۆشی دەدەنەوە.

وەوەی دەچێ حکوومەت ئەو توند و تیژی جارانی نەمابێ، لانی کەم بۆ مەسڵەحەتی رۆژ، ماوەیەک دڵداری خەڵک بداتەوە. دایکم نیگەرانی بەسەرچووە، وردە وردە دەستی داوەتەوە کتێب و خۆ دەخافڵێنێ، قەرارە سبەی بچمەوە زانکۆ، دانی بەیانی دەرسمان نییە.

نیازم بەنەقڵ و نەزیلەی دایە خەیاڵە، ئەو بەسەرهاتانە گەرچی چارەی خەونەکانمی نەکردووە بەڵام وەک ئەدەبێکی سونتەتی لە لام بەنرخن و پێیان دەحەسێمەوە، دەمبەن دە دنیایەکی دیکەوە، ئەوانە بەشێک لە ژیانی پڕ لە هەڵسوکەوتی نەتەوەکەمانن.

باران ورد ورد دەبارێ، دەنگی پلووسکەکان ئاهەنگێکی نارێک و بڕگە بڕگەی هەیە.

دایە خەیاڵ دێتە ژوورێ ئەو ماوەی وەک پەرستارێکی شارەزا بەدەورمدا هاتووە، بەسرتە بۆ ئەوەی دایکم نەزانێ:

«– ئازادی رۆڵەم، رەببی دەستیان بەقوونیانەوە نووسێ ئەو سەیانە سەقەتیان لێدابووی. مۆرەی محەمەدی ئازای بەندەنت وەک دەخمێ هەڵکشابی ئەوهای لێ هاتبوو. ئەوێ رۆژێ لە سەر زگ راکشابووی قل قلەی هێلکەم لێدەنای، ئەتوو نەتدی، (مەلیلە) بەئەسپایی هاتە پەنام. بەدەست و بەچاوان دەپاڕاوە ئەتوو نەزانی ئەو لە پشت سەرتە. بێ حەدەبی نەبی ئاخەر ئەو بۆ توو مەحرەم نییە، جار جاریش دەستی منی وەلادەدا بۆ خۆی قل قلەکەی بۆ لە سەر دادەنای، بەڵان ئازادی بەسەری توو وەک

ئەوهێ لووساوکانە ئاوی بەچاواندا دەهاتنە خوارێ. ئەو کچۆڵە مەزلۆومە ئەتووی زۆر دەوێ، حەیفە دەدارای دە دونیایەدا کچۆڵە ئەوهای کوڕ خۆش نەوی. ئەوە سوێندیی دابووم بەتوو نەلێم، ئەمما بەڵا لە درۆیان دا، چم تێدا راناوەستی، کوڕە ئووەڵڵاهی لە پشتێن بەرە ژێریشی دیتی. ئەتوو شەرمێت لە من دەکرد. ئیدی نەتدەزانی ئەوهە (مەلیلە)یە، داتدەماڵی و لاقوونێت چەور دەکا.

بەخوای رۆڵەم وام لێکدەداوە هەر دەمایەکی ئاوە وای دانێ بوونە ژن و مێرد، سەرت بخاتە سەرێ و بلێ چەورم کردی و بەخۆت نەزانی.»

بۆ وەی وەدەماغی خەم:

– جا دایە خەیاڵ مەڵهەمی بۆ چییە، دەستی مەلی بۆ خۆی مەڵهەمە.

(– دە ئەوەی بلێ رۆلە گیان، جحێڵی، هەرەتی دە پیاوەتیەتە، شۆخی و قماران بکە، چەنگە پلماسکەی بکە، ئازادی هێندەش خۆ لەو ئیحلامیە و میحلامیەی مەدە دەترسم مسەوەدەیەکت بەسەر بێ. ئەتوو ئەو دایکە مەزلوومەت دەگەڵ خەیاڵێ بێکەس و قەت کەس نەماوێ بەتەمای کێ دەکونجە خانووێدا بەر هەڵدا دەکەی. ئەتوو پیاوی ئەو ماڵەی. ئەتوو هەتیو مەتیوەک نی، کوڕە حەجەم بێ ڕەزان، ئەتوو بەدەوڵەتی ناوەستی، خوای ساردتری لەکنە، دەترسم پەندێکت بەسەر بێن ئەو سەری دیار نەبی.)

– دایە خەیاڵ!

– بەڵێ.

– ناتەوێ وردە حەکایەتێکم بۆ بکەی؟

– ئەگەر ئەتوو قەولێم وێ دەی کارت بەوهانە نەبی، چاوانیشت ماچ دەکەم.

– چاکە قەول دەدەم.

– دەچاکە کوڕانم بادایە خۆشت سەرینی خاترجەمی دەبن سەری نێ.

– ئەرێ دایە خەیاڵ جار جار دەڵێی (مەجیدە گوڕوێ) وای دەگوت، ئەو (مەجیدە گوڕوێ)یە کێ بوو؟

«– کوڕانم، ئەوەندی گڵ لە سەر وین هەزار ئەوەندە حومری توو بی، مام

مەجید خەڵکی مەحاڵی موکریان بوو، زۆرتر لە (دەوەشاری) و ئەوانە دەبوو. شایەر بوو بەیت بێژ بوو، دەنگ خۆش و قسەزان بوو، ئەگەر ویستبایەی هەموو قسەکانی بەشێعر دەگوتن، تەوس و پلاری بەهەرکەس دادابا حەیای پێوە نەدەهێشت.

نەخوێندەوار بوو بەڵان هێندی مەلایەکی دەزانی. پیاوەکی ئاقڵ و دانا بوو، هامووشۆی پیاوی دەگەورەی دەکردن.

جارێکی بەرەحمەتێ خوای شادبی دەیگێڕاوە دەیگوت:

(رووتی و بێ ئەنوایی رووی تێ کردبووم، چ دە گۆڕێدا نەمابوو، کلکی مشکێم لە ماڵێ بەئارد نەدەبوو. منداڵی دەسەر و پێچکە دەورەیان دابووم. گرانییەک بوو سە ساحێبی خۆی نەدەناسی. فکر فکر خوایە روو دەکوێ کەم. زەینی خۆم لێ دا ئەو لا و ئەو بەران، تەنیا شوێنەکم ڕەچاو دەکرد، ئەویش میرزا قادرخانی دە ئامۆزام بوو.

میرزا قادرخان خوێندەوار و پیاوی دەدەوڵەتێ، لە ئەیالەتی ورمێ کاربەدەست بوو. ماقووڵ و دەس رۆییو، حەجەم بەبێ وی سەری بەنەکیان پێ دوو لا نەدەبۆوە.

بەهەر چەرمەسەرەیەک بوو، بەقەرز و قۆڵە گۆڵە بارگینێکم وەدەس هێنا. رێگای ورمێ ئەوها دوور و یەکسم ئەوها ناجسن. هەیدێ بەرەو میرزا قادرخان، بەبارگینێکی قۆتڕی پشت بریندار نیزۆکەی پێنج رۆژانم پێ چوو هەتا گەیمە وێ. بارگینم لە کاروانسەرایەکی قەراخ شار تاقەت کرد.

گەڕام و پرسیم هەتا سەر سەرای میرزام دییەوە. ماڵ وەکی ماڵە قەرە تاژدینی، میرزا بەڕووخۆشی بەخێرهاتنی کردم و گوتی:

– مەجید ئەوە چلۆنە رێگات خەڵەت کردووە، خۆ شوکور چ نەقەوماوە؟

گوتم:

– نەوەڵڵا شتەکی وەها نییە حەرزت کەم، بەڵان گرانی هێرشی هێناوە، رووی دەس نەڕۆیوێ رەش بی خۆم دەپەنا توو هاویتووە، ئەگەر دەستم بگری و سەر دەرکەم، ئەوە بەرخی نێرم رۆژی خۆی دەفریات دێم.

گوتی:

– برالە مەجید، هەرچی بتەوێ لە ماڵی من دەستت وەبەر ناهێنم، هەرچی هەمە ئی تووە، بەڵان شەرتی هەیە!

گوتم:

– چاکی دەڵێی و پاشی خرای دەکەیەوە، شەرتەکەت چییە؟

گوتی:

– مەجید برالە کورتی دەبڕمەوە، ئەو برا چووکەت لە شاری ورمێ بۆ خۆی کەم پیاوێک نییە، شاییم بەخۆیە، خەڵک دەمناسی. ئەتووش ئامۆزای منی، ئەوڕۆش نەزانن پاشی هەر تێدەگەن، شەرت بەو شەرتەی گۆرانی مۆرانیان نەڵێی، ئابڕوویە من نەکەیە ئابڕووی دەکەوەر فرۆشی ئەوە چت بوێ وێ دەدەم، دەنا نا ئەتوو بەخێر و ئەمن بەسلامەت.

گوتم:

– شەرتە ئەتوو ئەوها پیاو بی، هەتا گڵەبانی چاوانم دەکەن لە شاری ورمێ بەورەش حەیرانێکی لە بۆ کەس نەڵێم، برالە میرزا قادرخان ئەتوو دەزانی مەجید سواڵکەر نییە، ئیدی لە نەهاتی گەڕێ، دەڵێن:

(نەهاتی باشە قۆرتەکانی خراپن). ئەمن داوایە لە کەس ناکەم ئەو پیاوە گەورە و ماقووڵانەش بەپیاوی خۆیاندا کەلوپەل و جلوجۆڕم بۆ دەنێرن، ئەو ساڵ ئەوهانیش چیان نەبووە بۆیە رووم لە توو ناوە. موختەسەر ئەو قەرارەن کرد. قەدەرێکی لەوێ مامەوە چ باس نەبوو، بەرۆژ دەچوومە بازاڕی، شەوانە دەگەڕامەوە، ئەوی باسی لێ نەکرابا دراو بوو. بڕە پوولێکی هەمبوو بەحەقی قاوەخانە و ئالکی گۆڵەبارگینی لە دەستم بۆوە. چیم دەگیرفانێدا نەمابوو، دەفکری وەیدا بووم چلۆن وەگەڕێم و چ قوڕێکی وەسەر خۆ کەم. بەیانەیەکی بەهەناسە ساردی بەرەو بازار دەڕۆیشتم، لەو فکرەی دابووم چ رێیەکی وەدۆزم و چلۆن سەردەرکەم. چاوم کرد لەبەر دەرکی گەورە ماڵەکی، هەرایەکە خۆشەوە نەبی.

گوتم چش خێری ناکا هەرچی دەبی ببی، گوێم دایە، جوولەکە بوون، چوومە پێشێ، بەزمانی جوولەکان گوتم:

– چ باسە؟ یەکێک گوتی:

- داوەتن هەیە.

گوتم:

- شایەروو ناوێ؟

گوتی:

- ئەوە شایەرەکی لە داری دادەتاشین، ئەتوو شایەری؟

گوتم:

- بەڵێ، شایەرم و بەزمانی دەخۆتانو بۆ دەڵێم. ئاغایەکی بەمالم وە قلی بلی کەوتن، بەسەری توو سێ شەو و رۆژی عەلەن تەواو بەزمانی دە جوولەکان گۆرانیم لە بۆ گوتن، شاباشم وەرگرتن، پاشی کە سەر حیسابی خۆم بووم سەت و بیست تمەنێکم دە باخەڵی دابوون.

بەباخەڵی پڕ لە پووڵی سپییەوە رۆیشتمە نێو بازاڕی. جووتێک کەوشی گێلاسی، سەر تا پا خوار جلی نوێم کڕی. چوومە حەمامێ و سەر و ڕدێنێ خۆم خاوێن کردەوە، وەک کوڕێ دەشای دەڕۆمەوە ماڵێ.

گوێم لێ بوو وەختێک میرزا قادرخان هاتەوە و پێڵاوەکانی منی لە پاشخانە چاو پێ کەوت، روو لە ژنەکەی:

(میوانن هەیە؟)

ژنە گوتی:

- کەسن میوان نییە.

- ئەیبی ئەو پێڵاوە تازانە!؟

- هی کاک مەجیدن.

میرزا لێم وەژوور دەکەوێ:

- کاک مەجید دەبەر ئەوێ بەژن و باڵایەت مرم، لە ئەرز و ئاسمان بی بەسەری توو گۆرانیت گوتوون.

گوتم:

- کوڕە ئەرێ وەڵڵاهی چت لێ وەشێرم سێ شەو و رۆژە داوەتی جوولەکان هەڵدەسووڕێنم.

گوتی:

- جا قەرارن ئەوە بوو؟!

گوتم:

- وەڵڵاهی خۆ راست دەکەی، بەڵان رووی پازدە رۆژە لێرەم. باخەڵم فسێکی تێدا نەماوە، ئەتووش باسی چ ناکەی.

گوتی:

- برالە کاک مەجید لەو داوەتە چت وەگیر هیناوە؟

پێم حەیب بوو درۆیە بکەم:

- بەڵا لە درۆیان دا، نیزۆکەی سەت و بیست تمەن.

سندوقی لە بۆ کردمەوە ئەویش سەت و بیست تمەنی لە بۆ دە کیسەیەک کردم و گوتی:

- بەو شەرتەی هەر ئەئێستە هەڕۆیەوە وڵاتی دەخۆن و حەیایە من نەبەی.

گوتم:

- قەیدی نییە بەچاوان. دراوی زۆر و زەوەند دەباخەڵێم دەنێم، بارگینەکەم بەئەسپێکی رەسەن سەودایە دەکەم، بەسێ چوار رۆژان دەگەڕێمەوە وڵاتی.»

ئازادی بەسەری توو، مام مەجیدی سوێندی دەگەورە گەورەی دەخواردن، دەیگوت:

(ئەو دراوە بژیوی دوو ساڵانمی دەرینا)

بەرەبەری بەیانییە، بەدەنگێکی ئارام و خۆش وەخەبەر دێم: (دەسکە، دەسکە، دەسکەی دوو دەسکە، باقە باقە باقەی دوو باقە، کەوەر و پیواز و جەعفەری خەنەبەندانییەتی).

***

9

چەپۆکێک ئاو بەدەموچاوم دادەکەم. وەدەردەکەوم کەمێک نانی گەرم بۆ بەرچایی وەرگرم. لە بەر دەرگا تووشی ئەشرەف خانم دێم:

– یالڵا ئازادخانی گوڵی سومبول، سەهەری سیفتاح چ دەکەی کورە؟

– سەلام ئەشرەف خانم.

– هەوجار سلاو، جامێک پەلاو، شیرین شەیتان لە کوێ؟

– دەچم هێندێک نانی گەرم وەرگرم.

– منیش دەچم لە سەنگەک، سەرکار چووە لە ئیدارە، تەنیێم.

– ئەگەر وایە زەحمەت مەکێشە، خۆ من هەر دەچم بۆ تۆش وەردەگرم.

– ئاە (گوربان گوێزلاروە)(٣) هەدم چییە وەرە بچین.

سەنگەک خانە دوور نییە، چارشێوێکی تەنکی نەباتی بەخۆ داداوە، شان بەشانم دەڕوا، جار جار شانێکم لێ دەدا بەتەواوی دەستەمۆی کردووم.

کابرای سەنگەکی ئاشنایە، سلاو و چاک و خۆشی و دەڵێ:

– چەندەت دەوێ؟

– سێ دانە کاکە.

لەوانەی پاشقولی داون سێ دەنکی برژاوم بۆ دێنێ، لە پێش ئەشرەف خانم ڕایدەگرم، دەنکێکی دە زەمبیلەکەی داوێ، خۆم بەکابراوە مەحتەل دەکەم، بەلام ئەشرەف خانم وەدەر ناکەوێ، پێکەوە دەگەڕێینەوە، یەک پشوو قسان دەکا:

«– ئازاد جان، خەبەری ئەتنمان زانی سەرکار گوت: (ئەشرەف من جوان نییە بچم، مەئموورم دا، ئەتن بچوو)، دوو جار هاتم میهمان هەبوو، ئازاد نەمدی، نەمدی چاوە جوانەکان ماچ بیکەم، سەرکار زۆر گەمی ئەتن بوو، زۆر زۆرها.»

– مەمنونم ئەشرەف خانم، راوەستاوین. بەقسەکردن دەچینەوە بەر دەرگا،

(٣) بەقوربانی چاوت بم

سەبرێکی دەستم دەگرێ:

– وەرە بچین مالی ما!

پێم خۆش نییە وا بمان بینن. دەمەوێ خۆ رزگار کەم، دەستم بەرنادا:

– ئاوەدان بێ، فەرقی نییە.

– ئازاد جان، شەیتانی مەکە ماڵ خۆتە، وەرەدا.

– ئەتۆ بۆ نایەی دایکم پێی خۆش دەبێ!

راست وەپێشم دەکەوێ. دایە خەیاڵ بەپیرمانەوە دێ. پێش سلاوکردن:

– ئەی بەخێریی باجیە ترکە، توولە نەمام!

خێرا ئەولا و لای ماچ دەکا. سەنگەکی لە من وەردەگرێ، روو لە ئەشرەف:

– خەبەرێکی مالە بابت، چۆنی کچی دەخۆم رەبی بێمزەرەت بی هەر دەلێی کیژۆڵەی کادەرویشیانی دەبەر ئەو بەژن و بالایەت مرم.

(ئەشرەف) لە خۆشیان روومەتی پتر سوور هەڵدەگەڕێ، من بەو قسانەی دایە خەیاڵ کوڵ دەمگرێ، روو دەمن دەکا:

– دەباشە کوڕانم جار جار شتی وەها دەگەڵ خۆت بێنەوە، خێرێت دەگاتی، سەد بری سەت مەڕن هەبایە و باجیە ترکەن هەبایە و لە کوێستانی گەدەی باین، هەر چەندی ئەو کچۆڵەی دەبینم عەزەبی خۆم وەبیر دێتەوە. ئەها ژن دەبی ئەوها بی، هەر دەلێی، دەلێی کەحلانە خەیاڵێت دەبەر مری.

دایکم چاو لە من دەکا، ئەویش وە پێکەنین دەکەوێ، خەریکی بەرچایی خواردنین مامم زەنگ لێدەدا:

– ئازاد چلۆنی بابم؟

– دەستت ماچ دەکەم مامە گیان، باشم.

– سلاوی دایکت بگەیەنە، کەنگێ دەچییەوە رەزاییەی؟

– لای سەعات دوازدە مامە گیان.

– کوڕم پێش ئەوەی بڕۆیەوە سەرێکم لێ هەلێنە.

– بەلێ مامە گیان، ئەوە دایکم سلاوت عەرز دەکا.

- لە بیرت نەچێ کوڕم خوات دەگەڵ بێ.

ماشێنەکەم هەڵکردووە بڕۆم، مەلی دەگاتە سەرم:

- بۆ کوێ دەچی ئازاد؟
- دەچمە بازاڕێ و سەرێکی دووکانێ دەدەم.
- بێ زەحمەت ئەمنیش بەرە کاغەزی دەکرم.
- کاغەزی چی؟
- کاغەزی پۆلۆکۆپی.
- فەرموو؟

لە پەنا کتێب فرۆشییەک دایدەبەزێنم، دەچوونە دەردا:

- بەیانی ئەشرەف خانمت بۆ کوێ بردبوو؟
- چووینە سەنگەک خانە.
- ئازادی عەیبەی دەزانی!

راناوەستێ وەڵامی بدەمەوە، بەقەڵسی دەڕوا و ئاوڕ ناداتەوە، دەچمە دووکانی مامم. یەک دوو کەسی لە دەورەن. ئەوان بەڕێ دەکا:

- پارچەیەکی ئینگلیسی باشم بۆ هاتوونە، ئەو دوو تۆپەی پشتەوە، پێت چۆنە؟
- دەستیان لێ دەدەم:
- پارچەی چاکن.
- دوو قەوارەم بۆ لێکردوویەوە، ئەوەتان بیانبە لای خەیاتی، جلم بۆ دایکت و خات خەیاڵ لێکردۆتەوە، ئەو بوخچەیەش ئی وانە، ئەو بوخچە گەورەش قالیچەیەکە بۆ (زەڕی) خانم کڕیوە، شتێکی عەنتیکەیە بۆی بەرە، ئەرێ ئازاد گوتت بێوەژنە، جوانیشە؟

بە پێکەنینەوە:

- بەڵێ.
- دەچاکە، سلاوی منیشی پێ راگەیەنە.
- مامە بەئامۆژنم دەڵێم.

پێدەکەنێ:

- بەکوشتم دەدەی؟ بزانە ئەو سەیەم تێ بەرنادەی!

مامم هێندێک جەفەنگان لێ دەدا و چەپکێک پوولی درشتم دەگیرفانی رۆدەکا. خوا حافیزی دەکەم و وەدەردەکەوم. نەهار بەپەلە دەکەم و لەسەر نانخواردن، جگە لە جەفەنگەکان، قسەکانی مامی بۆ دەگێڕمەوە، دایکم وەک گوڵ دەکرێتەوە:

- بۆ خۆم بەخەیاڵ بووم دیارییەکی بۆ (زەڕی) خانم بنێرم، فەرقی نییە زۆری سلاوی من عەرزکە و بڵێ دایکم عەرزی دەکردی پێم خۆشە بەخزمەتی بگەم، ئەگەر دەگەڵ ئیلاهە خانمی کچی تەشریف بێننە ئێرە زۆری منەت هەیە، ئەمن بەو حاڵەوە بەناشکوری نەبێ لە دەستم نایە. دەگەمەوە بەر دەرکی دانشکەدە، حوسێن، تەقی، خوسرەو، ئایدین، ویکتۆر و محەمەد و کچەکان، ئیلاهە، سۆلماز و فەریدە بەپیرمەوە دێن، بەگەرمی وەرم دەگرن. بەتایبەتی ویکتۆر، چاوی پڕبووە لە ئاو، بەدڵپڕییەوە چەند جارم ماچ دەکا، نیو سەعاتێک پێکەوە دەبین. پێش ئەوەی بچینەوە کلاس ویکتۆر لەوانی دی دەدزمەوە، بەکورتی چلۆنایەتی گیران و نەجاتبوونمی پێ دەڵێم، مەسەلەی ئیلاهە و بەهەڵەچوونی کوڕەکان لەسەر ئیلاهە باس دەکەین. ئەوەی کە دایکی چۆنی رزگار کردووم و نیزیکی دایکی لە حکوومەت بەبوونی ئیلاهە بەرەو موسبەت بوون کەڵکی لێ وەرگیراوە و حیسابی ئیلاهە لە دایکی جیایە و ئەو کچە لەخۆڕا تاوانبار مەکەن.

کاتێک کلاس دەکرێنەوە، دەرپێیەدا خۆ دەگەیەنمە ئیلاهە:

- سەعاتی ئاخر مەڕۆ کارم پێتە!
- ئەگەر ئیعلامییەت پێ نەبێ و بەگرتنم نەدەی بەچاوان.

وچانێکی چاک پێدەکەنین و لێک جیا دەبینەوە. سەعاتی ئاخر دەپێش کوڕەکانی دیکەدا وەدەردەکەوم. دەچمە لای ماشێنەکەم، ئیلاهە لەوێیە، سوار دەبێ و بەقسەکردن دەچینە دەرکی ماڵەکەیان، دەرگاکە دەکاتەوە، قالیچە لە پشت ماشێن دەردەکێشم، ئاوڕ دەداتەوە:

- دیارییەکی چووکەیە بۆ دایکت.

ده حاڵێکدا دەچینە ژوور:

– ئەو زەحمەتە پێویست نەبوو.

(زەڕی) لە ماڵ نییە، ئیلاهە قالیچەم لێ وەردەگرێ. نێو ماڵ سەرنجم ڕادەکێشێ واق دەمێنم. چی وای تێدا نەماوە، وەسەرەخۆم ناهێنم. ئیلاهە شەربەتێک دێنێ. ماتە، سڵاوی مامم و دایکمی پێڕادەگەیێنم. ئیزن دەخوازم بڕۆم، دەڵێ:

(– ئەگەر وەختت هەیە، پێکەوە وەدەر دەکەوین.)

– من کارێکی وام نییە، دەمەویست زەحمەت کەم کەمەوە.

دەچێتە دیوەکەی خۆی، خرتەی کلیلم دێتە گوێ، وەوەی دەچێ جلەکانی بگۆڕێ، دیسان خڕ بوونەوەی ماڵەکە دەمبا دەفکرەوە، چی وا ناگرێ دێتەوە پەنام، جلەکانی گۆڕیوە، کۆت و دامەنێکی یەشمی دەبەر کردووە، زۆری پێوە جوانە. وەک کچی شای بێ. کەسایەتییەکی تەواوە، دەچینە دەرێ، لە شەقامی (پەهلەوی) بەزەحمەت جێگایەک بۆ ڕاگرتنی ماشێن دەدۆزمەوە، ئێوارەیەکی فێنکە، شەقام پڕە لە خەڵک. بای دەریا بەسەر شار وەربووە. شان بەشانی یەک دەڕۆین، بەر چاوین، جار جار قۆڵ دەقۆڵم دەکا. هەروا ماتە، لە بەر دووکانی وێنەگرێک ڕادەوەستێ:

– ئازاد پێت خۆشە وێنەیەکمان پێکەوە هەبێ؟

– بە فەخری دەزانم.

– فەرموو!

دەچینە ژوور، خۆ ڕاستە و پاستە دەکەین. بەپێوە، بەدانیشتنەوە، دوو وێنەمان لێ دەگرن، قەبزەکەی وەردەگرم، دەیدەم بەئیلاهە. وەدەر دەکەوین، تاوێکی دیکە دەگەڕێین، سەبرێک قۆڵم دەگرێ:

– ئازاد بچینە شوێنێکی چۆڵ. دڵم گیراوە.

سوار دەبین بەرەو بەند، ئەوێش پڕە، هەڵدەکشێین، لە گۆشەیەک ڕایدەگرم، لە پەنا من پاڵ وە ماشێنەکە دەدا:

– ئاخ ئازاد نازانی، نازانی چەندەم خۆش دەوێی!

– لە مێژە دەزانم.

– لە کەنگێوە؟!

– هەوەڵجار لە دانشکەدە، تووشی یەک هاتین، بەباشی هەستم کرد، خوودار بووی، ئەمما نیگات دارماڵ لە خۆشەویستی بوو.

قسەکەی بەچاکی بۆ ناکرێ، چاوی پڕ بوون لە ئاو، شڵەژاوە، خەمێکی گران لە سەر شانی هەست دەکەم:

– ئازاد نەتپرسی ئەو ماڵە بۆ وا چۆلە؟!

– بە دڵم داهات، دەمەویست بۆ خۆت باسی بکەی.

– من و تۆ قسەی نهێنیمان زۆرن، هەر لە لای خۆت بێ، دایکم دەیەوێ بڕۆین.

– بۆ کوێ؟!

– بۆ خاریج، ڕەنگە بۆ هەتا هەتایە. دایکم دەڵێ: (ئەگەر وڵات ئارام بۆوە دێینەوە، بەڵام گومان ناکەم تازە کار تەواوە، ڕەنگە هەرگیز چاومان پێک نەکەوێتەوە، ئەو وێنانەم بۆ ئەوە بوو، یادگارێکت لە لای من بێ، دایکم فەرش و ئەسپابی فرۆشتووە، خانووەکەی بەناوی خاڵم کردووە، پووڵەکانی بەرێ کردۆتە دەرەوە، ئەو بڕە شتومەکەی ماومانن، ئەویش حەوتووی داهاتوو دەبەن.

– ئەدی دانشگاکەت چۆن دەبێ؟

– من شتی زۆر بەنرختر بەجێ دێلم، ئەتۆ، گڵکۆی باوکم، وڵاتەکەم ئارەزووەکانم، ئەو مەسەلەیە غەیری تۆ و خاڵم کە نیزیکترین کەسی مەن، کەس نازانێ، پێرێکە بەدایکم گوت: (بەئازاد دەڵێم)

– (ئیلاهە)! با ئەو ڕاستییەت لە لا بڵێم من هێندی دنیایەک ڕێز و حورمەت بۆ تۆ قایلم، دەشزانم منت خۆش دەوێ، نازام بۆ؟! منیش هەر وام، دوو کارم لەو ڕێیەدا لە دەست دێ، یەکیان ئەوەیە دەوڵەمەندم هەر چەندی پتەوێ دەتوانم پووڵت بدەمێ، دووهەمیان لە هەر جێیەک و لە هەر شوێنێک بتەوێ شاهیدی پاکی و ڕاستی تۆم، تۆ لە هەر تاوانێک دووری نازانم هۆی هەڵاتنت چییە؟!

– مەسەلە من نیم، هێندێک لە منداڵەکانی زانکۆ من بەباش نازانن، لە

خۆڕا پێیان وایە ڕەنگە بەتۆشیان گوتبێ، من هیچ دەخۆمدا شک نابەم، ئەسڵ دایکمە ئەگەر نەڕوا دەکوژرێ، جارێ دیش عەرزم کردی کەس دایکی وای نییە، دەو وەختە حەستەمەدا ناتوانم بەتەنیا بەرێی کەم، ئەویش دەو دنیایەدا دڵی بەمن خۆشە.

دەستی دە کیفەکەی ڕۆ کرد، دەفتەرێکی چووکەی دەرێنا:

(– ئادرێس و ژمارە تەلەیفوونی خۆت هەرچی هەیە لەو دەفتەرە بنووسە.)

نووسیم، تەنانەت ژمارە تەلەیفوونی دووکانیشم دایە. دەفتەرەکەی هەڵگرت، بە دڵپڕییەوە:

– بڕۆینەوە، دایکم خەریکی سارد و سەودایە، دەچینەوە شتێکی ساز دەکەین با ئەمشۆ پێکەوە بین، ئەوەشت عەرزکەم زۆر سپاسی پیاوەتی تۆ دەکەم، دەمزانی بەهەڵە نەچووم، ئێمە پووڵمان هەیە دایکم ئەوەندەی وە سەریەک ناوە بەشی سەدساڵی دیکە دەکا. بریا چمان نەبایە و توانیبام لە وڵاتی خۆم نەبزووم...

– ئەگەر دەکرێ، دەچین (زەڕی) خانمیش دێنین، ئێرە جووجە کەبابی باشی لێیە، شام دەخۆین و دەچینەوە.

– نا، دایکم دەو وەختەدا جێگای وا نایە، هەر پێکەوە دەبین.

شێومان خوارد، کەمێک گەڕاین، چووینە سینەما نیاگارا نیزیکەی سەعاتێکە لەوێین، توند دەستی گرتووم. جار جار لەرزێکی بەلەشی دادێ، ددانەکانی لە خۆوە دەچیرەوە دەبا، فیلم تەواو نەبووە، سەر دێنێتە بن گوێم:

– هەستە بڕۆینەوە.

(زەڕی) خانم وەک خۆشەویستێکی لە دووڕرا هاتبێ، زۆر بەگەرمی بەخێرهاتنم دەکا، ئیلاهە دەچێتە دیوەکەی خۆی، دایکی بەدوویدا، کاتێک دێنەوە لای من، (زەڕی) زۆر سپاسی ئەو دیارییە دەکا:

– ڕەنگە ئیلاهە عەرزی کردبی، ئێمە شتەکانی خۆمان فرۆشتووە، ئەمما ئەو قالیچە کە یادگاری خۆشەویستێکمانە دەگەڵ خۆمان دەیبەین.

– زەڕی خانم، لەوەی کە دەڕۆن زۆر پەرۆشم، لانی کەم بۆ من داخێکی گەورەیە، بەڵام هەر خزمەتێکی لە دەستم بێ، سەرم لە ڕێدایە. مامم زۆری سڵاو دەگەیاندی، هەروەها دایکم عەرزی دەکردی ئارەزوومە بێمە خزمەتی ئەمما بەداخەوە نەخۆش و گردەنشینم، ئەگەر چەند ڕۆژێک بەسەرمان کەنەوە و تەشریف بێنن گەورەمان دەکەن. ئەو دیارییەش شیاوی ئێوە نییە، تەنیا دەربڕینی هەست و سپاسێکی کەمە.

– زۆر سڵاوم هەیە لە خزمەت دایکت و مامت، بەداخەوە وەختی ئەوەمان نییە، کارەکان زۆرن و مەودا بەرتەنگە، بەڵکە ئیشاڵڵا فرسەتێک هەڵکەوێ...

قسەکانمی زۆر پێ خۆشە، بەکەیفە، ڕوومەتی بەتەواوی گوڵی داوە، ئەو هەست و ئیحساسەی ڕۆژی هەوەڵ دیدار هەمانبوو، ئەمشۆش هەر وا بەتینە، جارێکی هەڵدەستێ دەچێتە ئاشپەزخانە، خەونی ئەوجارەی بە شا کلیل دەرگام کردەوە بەبەر چاومدا وەک هەڵکردنەوەی بەپەلەی فیلمێک دەڕوا، چاوەڕێی کفتەی ساردم، ئەمما کاسەیەک ئاجیل دێنێ، هەڵدەبەزمەوە بزەم دێتێ، ئەویش بزەی دێتێ، نازانم بۆ؟! هەرچەندە بەخەمەوە دانیشتووین ئاگام لە تێپەڕبوونی بەپەلەی کات و سات نەبووە. چاو لە سەعات دەکەم، لە یەکی نیوەشەو لایداوە، ڕاستەوە دەبم زۆر هەوڵ دەدەن لەوێ بخەوم، گیرنابم.

لە سبەینێڕا (ئیلاهە) تەنیا بۆ دیتنی جاروبارەی من دێتەوە زانکۆ. دوو سێ ڕۆژان دێتە دەرکی دانشگا و پێکەوە دەگەڕێینەوە نێو شار. ڕۆژ بەرۆژ ماتی و نەدوێنی پتر بەسەر دادێ، ئەمما نیگای هەر ئەو نیگایە و بەرانبەر بەمن فەرقی نەکردووە. حەوتووی دی هەر نایەتەوە، چەند جار تەلەیفوون بۆ ماڵیان دەکەم، کەس هەڵی ناگرێ. دەچمە ماڵێ دەرگا داخراوە، خاڵی ناناسم، ناو و شوێن و ژمارە تەلەیفوونیشی نازانم. وەبیر وێنەکان دەکەومەوە. دەچمە لای وێنەکێش:

– قەبزەکەم لە لا نییە، ڕۆژەکەم لە بیرە، ئەگەر بکرێ بن قەبزەکە چاوێک لێکەی!

بن قەبز دێنێ. هەڵی دەداتەوە:

– بەناوی کێ بوو؟

– ئازاد.

– ها ئەوەتا، دەزگیرانەکەت وەری گرتەوە.

پێدەکەنێ:

– رەنگە نێوانتان نەبێ.

– لە بەر چی دەفەرمووی؟!

– لە بەر هیچ، ببوورە رەنگت تێکچوو، جحێڵی ئەوانەی هەیە، پەرۆش مەبە، سبەی و دووی ئاشت دەبنەوە، دێن عەکسی دیکەش دەگرن.

خاترجەمم رۆییوە:

– دەکرێ بفەرمووی کەنگێ وەری گرتۆتەوە؟

بن قەبزەکەی بەدەستەوە:

– ئەوەتا، چوار شەممەی رابردوو، دەتەوێ بۆ تۆش چاپ کەم؟

– نا جارێ، ژمارەی فیلمەکەم بدەیە، ئەگەر بکرێ! ژمارەی لێ وەردەگرم. بەدڵشکاوی وەدەردەکەوم. تا ماوەیەکی یادی ئیلاهە ئازارم دەدا. چاوە پاک و بێ گەردەکانی، هەستی حەزێکی پاک، دیمەنی مات و خەمباری دایمە لەبەر چاومە ئەوەی کە رازی ئەو نیگایەی نەدرکاند، زۆر قسەی نەگوتراوی هەبوون نەیگوت پترم دەبا دەبیرەوە...

کوڕەکانی هاوکلاسم لۆمەم دەکەن:

– تۆ دەتگوت: (ئیلاهە کچی چاکە) حەرامزادە خۆشت دەویست ئەگەر وا بایە بۆ رای دەکرد؟

هەرچی دەڵێم:

– لە بەر دایکی، رۆییوە و بۆ خۆی کچێکی فیداکارە، بڕوا ناکەن. منیش وازدێنم، ئەوەی بۆ من گرینگ بوو، رازی ئەو چاولێکردنە، ئێستاش لە ژێر پەردەدا ماوەتەوە، هەرچەند ناو و نیشانی لێ وەرگرتووم، نامەیەکیشم پێ نەگەییوە، وڵات بەتێکڕایی شێواوە، ئێران وەک بۆشکەی باڕووت دەحاڵی تەقینەوەدایە.

رۆژێکی گەرمی جۆزەردانە، خەبەری مەرگی کاک (عەزیزی یوسفی) شاری (مەهاباد)ی شڵەقاندووە. هەرچەند ئەو خاکە پیرۆزە تەرمی زۆر عەزیزی وای دەباوەشدایە، کەچی خەڵکی هەموو کوردستان بەرەو پرسەی ئەو پیاوە گەورە دەهاتوچۆ دان.

ماتەمێکی میللی تەواوە، شینی ئەو مەزنە پیاوە هەرچەند بەکەس ناگێڕێ بەڵام هەوڵ دەدرێ هەرچی بکرێ پڕ شکۆتر بەڕێوە بچێ.

کاک (عەزیز) ساڵێک پێشتر، دوای بیست و چوار ساڵ زیندانی سیاسی کێشان بەهۆی نەزەریەی پزشکی و نەخۆشی قەلبی لە زیندانی شا ئازاد کرا. دوژمن دەیزانی دەمرێ و نەیدەویست مردنی لە ژیانی بەپیتتر بێ.

مەرگی ئەو پیاوە هەڵکەوتەیە خەڵکی لە خەوی گران راپەڕاند. ئەم رووداوە پتر لە پێشوو خەڵکی وڵاتی بەرەو مەیدانی خەبات هان دا. سەرەخۆشی کراوە و سێ رۆژانە بەشوێنیدا هاتووە. لە هەموو لایەکەوە خەڵک هاتووە. حەوشەی مزگەوتی (هەباس ئاغا) بەشەقام و چوارڕێ و کووچە و کۆڵانییەوە یەکی دی نابا. پەردە و شوعار نووسراون. عەکس و پۆستێر لە هەموو شوێنان دراون. قەفەزێک بەمانای بەندیخانە، وێنەی کاک عەزیز دەنێودا بەقفڵ و زنجیر دەوردراو بەسەر شانی خەڵکەوە بەرەو گۆڕستانی بداخ سوڵتان دەچێ.

چەند رۆژێکە (مەلی)م نەدیوە. هەست دەکەم زیزە، نازانم لە بەرچی. وەختی وەشم نییە وە شوێنی کەوم. تەشکیلاتێکی رێکوپێک وەڕێ کەوتووە. بڕیار دراوە خۆپیشاندانێکی گەورە، بەبۆنەی مەرگی ئەو عەزیزەوە پێک بێ و جارێکی تر بێزاری و رق و قینی میللەت بەرامبەر بەڕێژیم نیشان بدرێ. من و (مەلی) هەر کەسەی دەجێی خۆیدا نەخشی بەرچاومان هەیە. ئەو چەند رۆژە لانی کەم بۆ ئاڵوگۆڕی خەبەر و نەزەریش خۆی نیشان نەداوم.

ڕێژیم هەموو پیاوەکانی بەچەک و چۆڵەوە دەنگ داوە. بەسەر خەڵکدا چاویان چڕ داگرتووە، وەختی خۆی شاڕەگی حەیاتی ئەو جووڵانەوەیە ببڕن.

سەربانەکان گیراون و بەدرێژایی شەقام سەرباز راوەستاوە.

لە دەروازەی مزگەوتی (هەباس ئاغا) بەپانایی شەقامی شاپوور بەرەو گۆڕستان دەچینە دەرێ. کۆمەڵی ژن و پیاو و گەورە و چووکە وەک ئەژدیهایەکی یاغی شاڵاو دەبا. شوعارەکان لە بڵیندگۆ بڵاو دەبنەوە. نە خەڵک و نە ڕێژیم چاوەڕوانی ئەو خۆ پیشاندانەیان نەدەکرد.

شوعارەکان بەرە بەرە توند دەبن. وڵات وەلەرزە دەخەن. لە سەر گڵکۆی کاک عەزیز وەک بۆم دەتۆقن. چەند کەسێک لە سەر شەهیدی ڕێگای ئازادی قسە دەکەن. خەڵک وە جۆش دێ. کۆنە برین دەکولێنەوە و ئاور هەڵدایسێ.

سێڵاوی حەشیمەت، شێلگیر و یەکدەنگ بەرەو گۆڕی شەهیدەکان دەڕوا. لە وێڕا بەشوعاردان دژی ڕێژیم بەشار وەردەبن. لە چوار ڕێی شەقامی شاپوور و سەرباز ڕا، شەڕی خەڵک و حکوومەت هەڵدایسێ. تەقەی هەوایی و گازی ئەشکاوەر دەست پێ دەکا. خەڵک و پۆلیس بەگژ یەکدا دێن. لە چوار ڕێی مزگەوتی (هەباس ئاغا) شەڕ قورس دەبێ.

دەست دەکەن بەخەڵک گرتن. دەپێشدا بڕیار دراوە دەگەڵ بازاڕ شێوا. هەر کەس دزی گای خۆی بێ و ئەوەندەی بکرێ خۆ بەگرتن نەدەن. بەقوونە شەڕ خەڵکەکە خەریکی خۆ ونکردنن.

چاوەچاومە (مەلی) بدۆزمەوە، لە ئانیشکەی شەقامی (وەرەهرام) تێک هەڵدەنگوین، پڕ دەدەمە دەستی:

– وەرە بڕۆین!

خۆ ڕادەپسکێنێ:

– بەرم دە!

– بەرت نادەم وەرە دەگەڵم!

– دەگەڵت نایەم.

ڕایدەکێشم، خەریکە دەستم بگەزێ:

– وەختی ئەوانە نییە، مەگەر نابینی خەڵکی دەگرن.

– خۆ کوێر نیم، بمکوژن باشترە لەوەی دەگەڵ تۆ بێم.

سێ چوار سەرباز دەورەمان دەدەن. دەگیرێین، دەپشت جیبێکمان داوێن. دوو سەرباز لە تەنیشتمان سوار دەبن. (سەرکار) دەگاتێ دەسبەندێک لە دەستی هەردووکمان دەدا، بەگژ (سەرکار)دا دێم:

– بێ شەڕەف لانی کەم (مەلی) دابەزێنە، چۆن سەرت هەڵدێ؟!

– بێدەنگ بە هەتیوە پیسە، ئێستێ پێت دەڵێم.

زللەیەکم لێ دەدا دنیام لەسەر سەر دەسووڕێ.

ڕوو دە سەربازەکان دەکا:

– ئێوە دابەزن! سەرباز دادەبەزن. دەچێتە پشت فەرمان. وەک تیری ساردەکەوان دەردەپەڕێ.

با دەداتەوە شەقامی (فەرەح) پێم وایە دەمانباتە (ساواک). لەوێ دەچێتە خوار، فکر دەکەم بمانباتە کەلانتەری، دەگەڵ مەلی بەچاو یەکتر حاڵی دەکەین، ڕوو دە چوار چرایە دەکا، فکری ناوەندی شارەبانیمە، مەلی تێم دەگا، ناگاتە پردی تازە بەشەقامی حافیزدا تێهەڵدەبێ، ڕوو لە کووچەی خۆمان دەکا، لە بەر دەرگاکەی خۆی داماندەبەزێنێ. ئەشرەف خانم لە بەر دەرگایە، دەکشێتەوە، دەژووریان داوێ:

– ئازاد خان بێ شەڕەف بۆ خۆتی، دایە خانم ئەمنی بەدووی ئێوەدا نارد.

دەستمان دەکاتەوە:

– لێرە نەچنە دەرێ، ئەشرەف دەرگاکە داخە!

سەرکار دەردەپەڕێ. دەگەڵ مەلی چاو لێک دەکەین. هەردووکمان عەجایب ماوین:

– مەلی زۆریان گرتن؟

– ئەگەر تووشی تۆ هاتم دوو جارم خۆ ڕاپسکاندبوو.

– ئەدی بۆ کێشەت دەگەڵ دەکردم!

– ئێستاشت دەگەڵ نایەم.

– بۆ؟!

– بۆیە، بۆیە، بۆیە. قسەشم دەگەڵ مەکە!

– چاوت دەرێ.

بۆ وەی ئەوەندەی دیکەی قەڵسی کەم:

– ئەشرەف خانم ئەتۆ نەهاتیە تەزاهوراتێ؟

– نەوەڵلا، ئازاد جان، ئەمین ئەوانە نایە، ئەمما بەسەرکار گوت، ئازاد خوون دەماخ بێ نەیەوە لە ماڵ.

مەلی بەتەواوی قەڵسە، هەڵدەستێ بڕوا، ئەشرەف خانم:

– مەلی لە کوێ دەچی؟

دەچمەوە ماڵە خۆمان.

– دانیشە، دانیشە زرتە زرت مەکە.

مەلی رەش هەڵگەڕاوە، دەست دەبا دەرکەی بکاتەوە، ئەشرەف خانم دایدەنێتەوە:

– دانیشە فیرتۆل، دەچم دایکی بانگ دەکەم، ئەگەر ئەو گوت برۆ جەهەنەم، نەوبەرەی هێناوە لە من.

تەماشایەکی من دەکا:

– ئازاد جان، دەچم لە کن دایە خانم، نگەرانە، مەلەک خانمیش دەچم، ئەتن ئاگات لەوەبێ، دەلیبە، شیتە.

پێدەکەنم:

– فەرموو، ئەمن زامن.

مەلی خەریکە لێکەوەبێ، وەک میرغەزەب مات و بێدەنگە، (ئەشرەف) نیزیکەی سەعاتێکە رۆییوە، (مەلی) دەو ماوەدا تەنیا جارێکی چاو لێ نەکردووم. ولات تاریک دادێ، چرا هەڵدەکەم، بۆ لای سەماوەرەکە دەچم:

– مەلی وەدیارە ئەمشۆ پێکەوە دەبین، بزانە ئەو ماڵە چی تێدایە بیخۆین.

– ئەمن کڵفەتی خەڵکی نیم، بۆ خۆشم ئیشتیام نابا.

– ئەو ژێستە چییە گرتووتە؟

– بە تۆ چی؟

– جرپن هەستم وەرت گەرێمێ!

– ئەگەر وا پیاوی بەسەرکار وەستابای.

– سەرکار خراپەی ئێمەی نەدەویست.

– خۆ تۆ نەتدەزانی، چی دیم قسە دەگەڵ مەکە جوابت نادەمەوە!

(ئەشرەف خانم) دێتەوە، دایە مەلەکی دەگەڵە، هەردووکمان ماچ دەکا، رووی لە (مەلی)یە:

– باوکت دەڵێ: (ساز بێ دەگەڵ مەحموود بچێتە تاران، ماڵە پووری، بەسجێلی ئەشرەف خانم.) تاوێ دی ماڵێ گەڕان، هەتا دەڕۆی وەدەرنەکەوی! (مەلی) متتەقی لە بەرنایە، (مەلەک خانم) لێوی بەزمان تەڕ دەکاتەوە، رووی لە منە:

– ئازاد گیان، سەعات دە و نیوی شەوێ سۆفی حەسەن لە نیزیک (بەیتاس)ی چاوەڕێت دەبێ.

– کێ کوتی، دایە مەلەک!؟

– مامت، گوتیشی: (هەتا ئەوێ سەرکار بەرێت دەکا) ماڵی ئێوەش گەڕان.

– چۆن گەڕانێک؟

– هەر لە تۆ دەگەڕان، شتومەکیان نەدۆزی.

مەلەک خانم لێوی دەلەرزێ و سپی هەڵگەڕاوە:

– نیگەران مەبن، کارە و قەوماوە، ئازاد گیان ئەو دەمی پێم دەگوتی، تازە فایدەی نییە، دایە خەیاڵ دەیەویست بێتە ئێرە، پێم سەڵاح نەبوو.

– مەلەک خانم خەبەری گیراوان چییە؟

– رۆڵە گیان، ئاوات و رەزا و حوسێن و عەبلا بەمەعلوومی گیراون. زۆر کەسی دیکەش هەن من نایانناسم، هێندێکیش هەڵاتوون، شار پەپووی لێ دەخوێنێ، ئەوە هەر خەریکن دەگرن. سەرکار ماڵی ئاوەدان بێ دەفریای ئێوەوە هات.

زەنگی دەرگا لێدەدرێ، ئەشرەف خانم دەگاتێ:

– کیم دی![٤]

بۆڵەیەک لە پشت دەرگاوە دێ، دایە خەیاڵە، قابڵەمەیەک بەدەستەوە،

(٤) کێیە؟

دەست دەستۆی من دەکا:

– دایە خۆت دەبەرمری، نەکەی بخەجلێی. پیاو دەبی چەرمی ئاوەسوو بی. سەرێک لە گۆڵمەزاندا نەبی سەر نییە.

– بەڵێ، بەڵێ دایە خەیاڵ ئەدی ئەو قابڵەمە چییە؟

– ئەو هە شامی کەبابە لە بۆم هێناون.

قابڵەمەی دانا و دەستی دەستۆی مەلی کرد:

– مەلیلە گیان ئەتووش شێرەژنی، خەیاڵێت دەبەر ئەوێ بەژن و باڵایە مری.

دەو جەنگەیدا (سەرکار) دێتەوە. بۆنی شامی کەباب بەوڵاتی وەربووە، دە ئەشرەف خانمێ رادەخورێ:

– سفرەنی ساڵ! (سفرەکەی ڕاخە!)

زۆر هەوڵ دەدەن دایە خەیاڵ و مەلەک خانم گیرنابن. سەرکار رۆدەبێتە یەخچاڵ، ملی شووشەیەک بادەدا و دەست پێ دەکا.

شامێکی تەسەل دەخۆین. مەحموود دێ لە دووی (مەلی)، ئەشرەف خانم سجیلەکەی خۆی بۆ دێنێ، (مەلی)، بەبێ ئەوەی خواحافیزی بکا بەشوێن مەحمووددا وەدەر دەکەوێ. ئەشرەف خانم، کەشەفێک چایی خاوێن دێنێ. سەرکار وەدووی خۆم دەدا بۆ هۆدەکەی دیکە، دەستێکم جلی سەربازی دەداتێ:

– ئازاد ئەوانە بەکلاو و پۆتینەوە دەبەرکە.

دەبەریان دەکەم، هەمووی پڕ بە بەرمن. دەچمەوە لای وان، ئەشرەف خانم پێدەکەنێ، سەرکار:

– زەهرەمار، ئازاد هەستە بڕۆین.

خودا حافیزی و ماڵاوایی لە ئەشرەف خانم دەکەم. دەچینە لای دایکم، زەرد هەڵگەڕاوە، کەمێکی دڵخۆشی دەدەمەوە. دایە خەیاڵ جلە کوردییەکانم بۆ دەساکێکی دەنێ، روو لە سەرکار دەکا:

– ئەرێ ئەتوو شایەتینی نی؟

(سەرکار) پێدەکەنێ، دایکم لە دایە خەیاڵ مۆڕ دەبێتەوە. ئەو لاولای

من ماچ دەکا، دەستی بەگەرمی ماچ دەکەم و بەسرتە:

– دایە گیان، ئاگات لە سەرکار بێ.

– هەر چەندی بیەوێ دەیدەمێ، قەت نەمدەزانی ئاوە پیاوە.

بۆ لای دایە خەیاڵ دەچم:

– ئەرێ ئازادی! بەئاقڵی تووش (مێوژە رەشکە) زۆر توورە نەبوو؟

– سێ چوار رۆژە تۆراوە، تەنانەت خواحافیزیشی لێ نەکردم.

– ئازادی ئەوە لە بیرم نەبوو خەبەرێت پێ بڵێم، سێ چوار رۆژێک دەبێ، قاقەزێکیان بۆ تو هینا، مەلیلە وەری گرت، هەرچی کردم و کراندم وەمنی نەداوە، حەکسی تێدا بوو، پاشی زۆر تێکچوو، دوو رۆژان چاوی لە بەر گریانێ سوور ببوونەوە، هەرچی هەیە لەوهەیرا بووە.

سەری زمانی خۆم دەگەزم:

(بێ و نەبێ نامەی «ئیلاهە» بەوێنەکانەوە بووە).

دەچمە دیوەکەی خۆم، بەدزی (سەرکار) دەمانچەکەم هەڵدەگرم، خواحافیزی دەکەین و وەدەر دەکەوین، ئاماژەم دەکا دەچمە سەندەڵی پشتەوەی جیبەکە. سەرکار دەچێتە پشت فەرمان و کەی کەی هەر ئێستای کەی. وەک تێسکەی تفەنگ دەڕوا. لە پەنا تاقەدار چەند نەفەر ژاندارم راوەستاون، دەگەڵ (سەرکار) دەبینن ئیشارەی دەکەن بڕوا. رەد دەبین، هەناسەیەک هەڵدەکێشێ:

– خەتەر رەفع بوو.

جادە چۆڵ و بێ هاتوچۆیە، (سەرکار) بێدەنگە، بیر لەوە دەکەمەوە ئەو پیاوە بەڕواڵەت بەکەلکی چ نایە، دایمە خەریکی ئارەق و تریاکە، بۆچی بەخاتری من خۆی دەو هیلاکەتە هاویتووە، ناکرێ بڵێم چاوەڕێی پوولێکی بەرچاوە، چونکە ئەگەر بزانن نەتەنیا بۆ هەمیشە لە کاری دەوڵەتی وەدەری دەنێن.بەڵکو گیران و ئەزیەتی زۆریشی تووش دەکەن. (سەرکار) لە خانەنشینی نیزیکە، ئەگەر ئەوکارەی لێ ئاشکرا بێ بێت و ئیعدامی نەکەن لانی کەم ئەو چەند ساڵەی خزمەتەی دەبێتە هیچ...

مەیدانە ئەسپێکمان ماوە بگەینە (بەیتاس) لە بەر چرای ماشێن دوو

نەفەر لە قەراخ جادە دیارن:

– سەرکار! پێم وایە ئەوانە یەکیان مام (حەسەن)ە.

جیبەکە لە نەکاو شل دەکاتەوە:

– ئازاد گیان بۆ خۆت پیاوێکی، ئەوانە با ئەمن نەبینن، لێرە دابەزە.

دەیداتە کەناری جادە: رایدەگرێ:

– دەستم شکێ ئەو زللەیەم لەبەر سەربازەکان لێ دای، وەبەر جنێوەکەت کەوێ. ئەو لیباسە سەربازییانەش فرێ مەدە بەکەڵکت دێن. خواحافیز. دەستم دا ساکەکەم، دەگەڵ دابەزیم سەرکار وەک بزووت دەگەڕێتەوە و دەتاریکی شەودا ون دەبێ. یاری یاری گەیشتمە لای سۆفی، لە نەکاو بەلیباسی سەربازییەوە دیتمی هەڵبەزییەوە دەنگم دا:

– سۆفی حەسەن ئەمنم.

–ماڵتە کوتم گیراین!

شۆفێرێک لە پشت فەرمانی جیب دانیشتووە، خێرایەکی سواردەبن و دەڕوا. دەماشێنەکەدا جلەکانم دەگۆڕم و جلی کوردی دەبەر دەکەم. هەتا شارۆچکەی (رەبەت) بێ مەحتەلی دەڕۆین. لەوێ سۆفی ماشێنەکە بەرێ دەکاتەوە. وڵات چۆل و هۆلە. بەرێ باریکەیەکدا تێهەڵدەبین. سۆفی حەسەن بەتەواوی بەڵەدە. زۆر هەوڵ دەدا جانتاکەم بۆ هەڵگرێ، نایدەمێ. دارستان پنچکە و تەنکە، هەتا دەچینە پێش دارەکان گەورەتر دەبن.

لای نیوەشەو دەگەینە دێی (ماوەلۆ) لە ماڵێکی قەراخ دێ، سەرخەوێک دەشکێنین. مەلا بانگدانێ راستەوە دەبین، بۆ لای (سیسێر) و (نەستان)ی دەڕۆین. بەنێو دڵی دارستاندا بادەدەینەوە پشت زمزیران. لە (نەستان)یڕا دیوناسێکی بەڵەدمان دەگەڵ دەکەوێ. پشت زمزیران، جەنگەڵێکە تیری تێ ناچێ. خوانەبێ کەسی لێ دیار نییە. هێندێک واوەتر لەبەر قەدێک تاقە ماڵێک و بێستانێکی چووکە دەنێو دارستاندا خۆی حەشار داوە. ژن و پیاوێکی گەڕاوە (مام قادر) و داد (ئامین) خاوەنی ئەو ماڵ و حاڵەن، دەبنە خانەخوێم، کابرای دیوناس دەمئەسپێرێ، هەتا نیوەڕۆیە دەگەڵ سۆفی (حەسەن) لەوێ دەبن و پاشان بەجێمان دێڵن.

بەرەوەی تاقە ماڵ دۆڵ و دەرەیەکە پڕ لە دارە گوێز، داری گەورە گەورە، وەک خێز و خۆڵیان بەرگرتووە، چۆمێکی خوڕین بەنێوەراستی ئەو دۆڵەدا سەرەولێژە، لە هێندێک جێیان وەها خوڕێنە مار دەپسێنێ. ئاوێکی روون و سارد، ئەو بەرەوبەری چۆمەکە، دەگەڵ بەرقەد و سەرگۆڕی کێوەکان دارستانی چڕ و پڕە، لە هیچ شوێنێک دیمەنی هێندە جوانم نەدیوە. شەوانە لەسەر داخوازی خۆم لە سەربان دەخەوم. ئەوان دەنێو ماڵەکەدا دەنوون. هاشەی دارستان و خوڕەی چۆم و چاوداگرتنی ئەستێرە، شەوی ئەو مەڵبەندەی بەجارێک نەخشاندووە. جاری وایە تا لای نیوەشەو بەخەبەرم.

تاقە ماڵ هاتوچۆی کەسی بەسەرەوە نییە. جارجار قاتر سوارێک، منداڵێکی بەرخەوان، قاچاخچییەک، شتێکی وا نەبێ تووشی کەس نایەین. پاشی دوو رۆژان، سۆفی (حەسەن) بەبار و بارخانەوە دەگەڕێتەوە. هەرچی پێویستە هێناویە، دانەوێڵە و رسق و رۆزی، رادیۆیەکی چووکە و کارتۆنێک رۆمان و رۆژنامە و گۆواریشی بۆ هێناوم. خۆیان پێوە دەخافڵێنم. قەرارە حەوتووی جارێکمان سەر لێ هەڵێنێ. خەبەری شاری لێ دەپرسم، وڵات هەروا شپرێوە.

لە لای مام (قادر) و داد (ئامین) وە قەدر کەوتووم. یانی خوا هەڵناگرێ دەپێشداش زۆر بەحورمەت بوون، بەڵام بەو سەفەرەی (سۆفی) هێندەی دی. وەک کوڕی خۆیانم چاو لێ دەکەن. بەرۆژ یارمەتی مام (قادر) دەکەم. ئەمن بێستان دەدێرم و ئەو بەری بێستان دەنێتەوە. جار جار بەجەفەنگ هەرام لێ دەکا:

– موهەندیز وریا بە دێراوەکەت نەیدڕێنێ.

بێستان لە بەرەوە خەریکی گەیشتنە. دەگەڵ ژیانی تازەم راهاتووم. جارێکی دیکەش بەشوێن مندا هاتوون بەمامیان کوتووە:

(ئەو برازایەت بێنەوە با پەڕیوەی هەندەران نەبێ)

مامیشم گوتوویە:

– ئەگەر ئێوە قەول بدەن نایگرن و سۆراغی بکەم لە کوێیە بەچاوان. مەلی هەر وا لە تارانە، کەمتر تەلەیفوون دەکا. ئەوانی گیراویش هەروا

گیراون. سۆفی (حەسەن) هەموو حەوتووان دێ و کەلوپەلی پێویستم بۆ دێنێ. جار جار بەڕۆژ ئەوەندە ماندوو دەبم، شەوەکەی یەک تەختە خەوم لێ دەکەوێ. دەپێشدا شەو شەوە حەبی (دیازپام)م دەخوارد تا ئێستێ دمم لێ نەداوە. سێغارم کەم کردۆتەوە رۆژێ دوو سێ دەنکان پتر ناکێشم.

ژیان بەتەواوی سادە و ساکارە. جلەکانم کۆن بوون و تاو بردوونی. بۆخۆشم رەش بووم. یەکێکی نەیدیبم نازانێ کێم. (دادامین) ناوی ناوم (ئەحمەد) دەیگوت:

– برایەکم جوانە مەرگ بوو، ناوی ئەحمەد بوو، ئەوەندەی گڵ لەسەر وییە ئەوەندە حومرێ تۆ بێ. ئێستا کە ڕەش هەڵگەڕاوی هەروەکی وی دەچی.

مسقاڵێکم گۆشتی زیادی پێوە نەماوە. وەک هەلووک توند و تۆڵم. دانێک هەڵێم پشووم سوار نابێ. ئێستا تێگەییوم ئێمەی بەناو شارستانی رێگای ژیانمان هەڵە کـــــردووە. هەر دەخـــــۆین و هەڵدەپزێین. ژیان دەتەبیعەتدا، ئەگەر بڕێکی تێروتەسەلی و پاک و خاوێنی دەگەڵ بێ، شتێکی دیکەیە. تەمبەڵی هەزار نەخۆشی پێوەیە. نەجووڵانەوە بەڵایەکی گەورەیە. جار جار وەبیرم دێتەوە، ئەو دووکاندارانەی قەیسەری شافعی وەک هەڵاڵەی زەردن. قەتیان تاو وێ ناکەوێ. زۆرتریان قەبزن و دەرمانی رەوانی دەخۆن. پێکەنین دەمگرێ...

نیزیکەی سێ مانگە لێرەم، ئەگەر نیگەرانی ماڵێیی لێ دەرکەی، قەت ئەوەندەم خۆش لێ نەگوزەراوە، بەیانەیەک لە خەو هەڵدەستم، جلەکانم دیارنین. نێو گیرفانەکانم دە دەسرۆکەیەک پێچراون لە پەنا سەرمە، دەمانچەکەم لە ژێر سەرینەکەم دایە. وەوی دەچێ دادامین جلەکانی شوتبم. بەکراس و دەرپێوە راستەوە دەبم. جلەکانم بەلکە دارێکی دادراون، هەروا ئاویان لێ دەچۆڕێ، دەستێک لیباسی بنەوە و سابوونێک هەڵدەگرم. دەچمە قەراخ چۆم، خۆم دەخووس دەنێم. بەتەواوی خۆ خاوێن دەکەمەوە. دەو بەینەدا جلە شۆراوەکانیش ویشک دەبنەوە. پاک و خاوێن لیباسان دەبەر دەکەم. هەروا بەسەرمدا دێ:

(ئەرێ بۆ سەرێکی ماڵێ نەدەمەوە، بەو جلانەوە و ئاواش رەش بووم، لەوانەیە دایکیشم نەمناسێتەوە)

پاش نەهار روو دە مام قادر دەکەم:

– مامە گیان ئەگەر ئیزنو لەسەر بێ ئەو ئێوارەی سەرێکی ماڵێ دەدەمەوە، مام قادر و دادامین، لەو قسە لە نەکاوەی من هەڵدەبەزنەوە، مام قادر: «کاکە گیان ئیزنی خۆت دەبەردەستی خۆتدایە، بەڵام ئەگەر راوەستی مام (حەسەن) بێتەوە و پرسێکی پێ بکەین باشترە.»

– مامە گیان، پرسی ناوێ نوێژی شێوان لە سەر جادەی سوار دەبم. بەو جلوبەرگەوە و ئاوە رەش و برش کەس نامناسێتەوە، زۆریش ئارەزووی دایکم دەکەم.

دادامین تەواو دڵی پڕبووە، زۆر حەول دەدەن جوابیان نادەمەوە، ئێوارێ بەشی کرێ ماشێن پووڵ هەڵدەگرم، ئەوی هەمە بۆوانی بەجێیی دێڵم. حەوتیرەکەشم بەئەمانەت دەدەم بەمام (قادر) رێگام نیشان دەدەن. یاری یاری دەچمە قاوەخانەی زمزیران. چایەک دەخۆمەوە، بەکابرای قاوەچی دەڵێم:

– کاکە ئاخر ماشێنی مەهاباد ئەگەر گەیشتێ پێم بڵێ.

سوار دەبم، ناسیاوی تێدا نییە. لە پشت پشتەوە سەندەڵیم دەدەنێ. تاقەدار مەئمووری لێیە، کەچی کەس خۆم تێ ناگەیەنێ. نوێژی خەوتنان دەگەمەوە ماڵە خۆمان. لە دەرگا دەدەم، دایە خەیاڵ دەرگام لێ دەکاتەوە، لە بەر دەرکەی ڕا دەستم دەستۆی دەکا. لەبەر گریان قسەی بۆ نایە. دەگەینە لای دایکم ئەویش لەبەر گریان قسەی بەچاکی بۆ ناکرێ. هەردووکیان لە خۆشیان دەگرین. دایە خەیاڵ یەک وچان دەگری و تێم دەڕوانێ:

(کوڕانم پیاو دەبی ئاوا رەش بی. پیاوی سپیلکە ژنانیلەیە. ئەو ها لەبەر تاوێ برژاوی مەلیلەی مێوژە رەشکە دەسکێت لە دوێ ناکا. رەنگی پیـــاوانت گرتووە. ئووەڵڵاهی پێم وایە هەندێکیش پان و پۆڕبووی. بێ چاوێنی بێ. ئەرێ دایە خانم ئەتووش پێت وا نییە؟)

دایکم بەڕووی پێدەکەنێ:

(بەرێ وەڵڵا پێم وایە، رەبی مەرگی نەبینم.)

دایکم نیگەرانە. دوای چاک و خۆشی، باسی ئەو ماوەی لە دارستان و دەرێ بووم دێنێتە گۆڕێ. کەمێک باسی گیراو و بەربووان دەکەین و روو دەدایە خەیاڵ دەکا:

– پچۆ بەدزی بەمیرزا (عەولا)ی بڵێ، ئەویش بنێرێ لە دووی مامە (حەسەن) عەرزی بکە بەتەلەیفوون مەسڵەحەت نییە.

هەڵدەستم جلەکانم دەگۆڕم، هێندەی پێ ناچی میرزا عەولا و مەلەک خانم دەگەڵ دایە خەیاڵ وە ژوور دەکەون. وریاشیان پێیە. وریا خێرایەکی خۆ دەباوەشم داوێ:

– کاکە ئازاد، ئەدی ئەدی کوا پوولە (مەلی)؟!

مەلەک خانم چاوی پڕ دەبێ لە ئاو. ئەوانیش بەنۆرە دەستم دەستۆ دەکەن و چاک و خۆشی دەکەین. میرزا عەولا چاو و دڵڕوونی بەدایکم دەڵێ و:

– دایە خانم مەحموودم بەماشێنێ لە دووی مامە (حەسەن)ی نارد، لە هەر جێیەک بێ دەیبینێتەوە.

– بەڵێ کاکە میرزا تەلەیفوون جێی بڕوایە نییە.

دایە خەیاڵ سفرە رادەخا، لەسەر مامە (حەسەن) مەحتەل دەبین. زەنگی دەروازە لێ دەدەن. دایکم رادەچەنێ. دایە خەیاڵ بەرێوە:

– چ نییە نییە مامیەتی.

مامە (حەسەن) و کاک (مەحموود)ن بەپیریانەوە دەچم، مامم وەک گوڵ گەشاوەتەوە:

– دەی بابم، چۆنت دەگوزەراند لەو بەندەنانە، ئەوجار پێت دەڵێم کوڕی رەش، کوڕە خۆ خەریک بووم نەتناسمەوە.

– مامە گیان ئەتۆ سلامەت بی لە هەر شوێنێک بم خۆش دەگوزەرێ.

– کوڕم ئەوەندەمان دۆست و ئاشنای ئەمین و جێی بڕوا هەیە هەتا سەت ساڵی دیکەش قاچاغ بی نیگەران نابم. جارێ دۆستایەتی دەکوردستانیدا هەر ماوە. هەر چەند دەبوو چەند رۆژێکی دیکەش لەوێ بی.

– مامە گیان بەیەگجاری نەهاتوومەوە، بفەرمووی سبەی بەیانی...

– نەوەڵڵا تازە مەگەڕێوە وێ.

دایکم چاوم تێ دەبڕێ:

– ئازاد گیان دەوڵەت وەک سەی هاری لێ هاتووە، لێرە مەبە جا دەچییە هەر جێیەک خوا ئاگادارت بێ.

مەلەک خانم روو دە دایکم دەکا:

– ئەرێ بۆ کاک (ئازاد)یش نەچێتە تاران؟

میرزا عەولا بەدڵیەتی:

– مامە (حەسەن) و دایە خانم هەرچی بڵێین وادەبێ، هەر چەند قسەکەی (مەلەک)یش خراپ نییە، ئاپارتومانی بەتاڵمان لەوێ هەیە، کلیلەکەی دەدەمە خزمەتی.

مامم بزەی دێتێ:

– تاران گەورەیە، بەو شەرتەی لەوێ خۆ بەگرتن نەدا.

دایکم:

– وەڵڵا زۆر چاکە، با هێندەش لەو کێو و شاخەی نەبێ.

مامە (حەسەن):

– ئەو ئاپارتومانە ماڵی دیکەی تێدان، بڵێی بۆ کوڕێکی سەڵت مانع نەبن.

میرزا (عەولا):

– جیرانێکی رووبەڕوومان رەشتییە، دەگەڵی وەک برایان وام، بەوی دەسپێرم، شەرتە ئەوەندەی حورمەت دەگرن، بۆ خۆی وەرەز دەبێ:

دایکم:

– ئەدی لێرەڕا چۆن بچێ؟

مەلەک خانم:

– دەگەڵ (مەحموود)ی، بۆ خۆشم دەگەڵی دەچم.

روو دەمەلەک خانم دەکەم:

مەمنوونی تۆم مەلەک خانم زەحمەتی ئێوەی ناوێ، تەنیا سجیلی کاک (مەحموود)م پێ بێ و ئادرێسی ئەو ئاپارتومانە بەسمە.

میرزا (عەولآ):

– نا ئازاد گیان، (مەحموود) و (مەلەک) و (وریا) لانی کەم هەتا تەورێزێ دەگەڵت دێن. کلیل و ئادرێست دەدەمێ، تەلەیفوون بۆ ئەو جیرانە رەشتییەشم دەکەم.

دایکم و مامە حەسەن قایل دەبن. زۆریش مالآوایی میرزا عەولآ و مەلەک خانم دەکەن. قەرار دادەنێن شەشی بەیانی بڕۆین. هەموویان خواحافیزی دەکەن و دەڕۆن. دەچوونەدەردا مامم روو لە دایکم دەکا:

(براژن ئەوە تەنانەت بەماڵە خۆمانم خەبەر نەداوە، بۆیە ماڵە مە نەهاتوون، چوونی تارانیشی کەس نەزانێ باشترە.)

دایکم:

– دەزانم قوربان خودا ئەتۆمان بۆ راوەستاوکا، خودا کوڕت لێ نەسێنێ. ئەوان وەدەر دەکەون، مامم ناهێڵێ بەڕێیان کەم. دایە خەیاڵ وەقلە دەکەوێ:

– ئەرێ ئازادی، هەپارتومان چلۆنە، گەورەیە؟

– هەموو جوورێکیان هەیە، گەورە و چووکە.

– دەڵێم جێی (مەلیلە)ش دەبی.

پێکەنین دەمگرێ:

– لێم تووڕەیە دایە خەیاڵ، پێم وانییە جێگای ببێتەوە.

– بەخوای رۆلە گیان ئەو هەی کەس وەکی من نازانی، هەرجا بلێن تەلەیفوونی بۆ مەکەن و شتی ئەوها، هەر ئێستێ دایەی پێی دەڵێ. دایکم کەمێکم ئامۆژگاری دەکا و هەوڵ دەدا ئاگام لە خۆم بێ.

سەعات شەشی بەیانی دێن لە دووم. سواری ماشێنی کاک (مەحموود) دەبین. (وریا) دەباوەشی مەلەک خانمدا خەوتووە. من و کاک مەحموود لە پێشەوەین. لە پۆمپی بەنزین رایدەگرێ. خەریکە پڕی دەکا، مەلەک خانم سەر دێنێتە بن گوێم:

«ئازاد گیان، (مەلی) نازانم چی بەسەر هاتووە، ئەوەندەی ئاگام لێ بێ، دوو سێ رۆژێک پێش رۆیشتنتان خەریک بوو شێت بێ. هەر دەگریا،

چاوی وەک گۆمی خوێنی لێ هاتبوو.

بەمنی نەگوت، وەوەی دەچوو دەگەڵ تۆ نێوانی تێکچووبێ. دەمەوێ بیبینی و هێندێک ئەهوەنی کەیەوە.

دەبەر ئەو چاوە جوانانەت مرم، بەتۆ نەبێ بەکەس دابین نابێ، دەترسم ئەو شێتە بەڵایەک بەسەر خۆی بێنێ.»

– وەڵڵا دایە (مەلەک) من ئاگام لە چ نییە، ئەوەی دەیفەرمووی راستە، پێش ئەوەی بڕۆین لە من تووڕە بوو، ئەگەر رۆیی خواحافیزی لێ نەکردم، دایە خەیاڵ دەیگوت: «کاغەزێک بۆ تۆ یانی (بۆ من) هاتووە، وێنەی تێدا بووە، مەلی وەری گرتووە بەکەسی نەداوە و بەو کاغەزە حاڵی گۆڕاوە.» من و ئیلاهە، ئەو ئیلاهەی ئەتۆش دەزانی چەندەیان حەق لە سەر منە، عەکسمان پێکەوە کێشابوون. ئەویش دەگەڵ دایکی چۆتە خارج. بەو پێیە دەبێ عەکسەکانی بۆ من ناردبێتەوە، لەوە بەدەر چ دەخۆمدا شک نابەم.

– نازانم چییە، ئەتۆ ئاقڵی ئەو شێتە، ئەتۆشی لە تەواوی دنیا خۆشتر دەوێ. هەرچی بۆ خۆت دەزانی وا بکە، ئێمە بۆ مەسڵەحەت کەمتر تەلەیفوون دەکەین ئاگات لەو شێتە بێ.

– بەچاوان (مەلەک) خانم نیگەران مەبە.

کاک (مەحموود) دێتەوە پشت فەرمان. بەتوندی وەڕێ دەکەوێ. لە نیزیک شاری (بناو) (وریا) وە خەبەر دێ. (مەلەک) خانم دەیباتە سەراوی. هەر دێتەوە ژووری خۆ دەباوەشی من داوێ. یەک پشوو هەتا دەگەینە ترمینالی (تەورێز) قومارم دەگەڵ دەکا، چەند جاریش دووپاتی دەکاتەوە:

(کاک ئازاد، پوولە مەلی کانێ).

کاک (مەحموود) ئادرێسی ئاپارتومان و کلیل و سجیلەکەی خۆی دەپاکەتێک ناوە، دەمداتێ:

– ئەگەر کارت بەئێمە نییە، لە بەر دایە خانم دەگەڕێینەوە.

نەوەڵڵا بەخواتان دەسپێرم.

وریا لە باوەشم ناچێتە دەر، کوڵی گریانی هەستاوە. بەهەر فێڵێک بێ

دەیدەمەوە بە(مەلەک) خانم و وەڕێ دەکەون.

کاتێک دەگەمە (تاران) بێ راوەستان خۆ دەتاکسییەک داوێم. نێونیشانی مەیدانی (٢٤ی) ئیسفەندی دەدەمێ. شەقام شڵوغن، بەمەحتەلییەکی زۆرەوە دەگاتێ. ئاپارتومان لە نیزیک مەیدانە، دەست دەدەمە ساکەکەم و دادەبەزم. زوویەکی دەیدۆزمەوە، زەنگی ئاغای قوڵی پوور لێدەدەم. بەلەهجەی رەشتی جوابم دەداتەوە. خۆم دەناسێنم، بەباشی وەرم دەگرن، بەزۆری دەمبەنە ماڵی خۆیان، پاش شامێکی تەسەل، دەچمە ماڵەکەی خۆم.

ئاپارتومان پاکوخاوێنە، وەوەی دەچێ پێش من خاوێنیان کردبێتەوە، مۆبڵەیە، هەموو ئەسپابی خۆی تێدایە. جێگاکەم رادەخەم. لە رادە بەدەر ماندووم. چراکە دەکوژێنمەوە، تەخت لێی دەخەوم:

«هەر چەندی غیرەت وەبەر خۆم دێنم، ناتوانم چیدی (ئەمیر) ئەزیەت کەم. (ئەمیر) لە مەحکەمەی ویژدانی مندا بێ تاوانە، کوڕێکی وشیار و تێکۆشەرە، حەقی ژیانی هەیە، ئەو جۆرەی خۆی بیەوێ. نانا ئیتر نامەوێ بێ شەرمی و بێ شەرەفی خۆم درێژە بدەم. هەزار جارم دەزبەند قەپانی کردبێ کەمە، چەند جارم خوێن بەزاریدا هێناوەتە دەرێ. پەنجەم بەپێلاقە شکاندووە. بێ خەوێم داوەتێ، خۆراکی سوێر و تونیایەتی زۆرم بەسەرهێناوە. بۆ وەی ئیرادەی تێکشکێنم و غروری پێ نەهێڵم هەزار جنێوی بێ شەرمانەم پێ داوە، نانا، بەسسە، ناپیاوی حەد و سنوورێکی هەیە. لە چنگ ساواک نەجاتبوونم نییە. هەزار رەمز و رازی ئەوانم لە لایە، پچمە دەرێ دەمکوژن. لە نێو خەڵک رووم نییە. نەشمرم، ناژیم، ئاخ تا کەی ئەو شەڕە دەروونییە...

تازە تیمسار و بابی تیمساریش ناتوانن حوکماتم لەسەر بکەن. بۆوەی تەنانەت جارێکیش لە ژیانمدا پیاوانە بڕۆم، کارێکی گەورە دەکەم. سبووتی دەکەم ئینسانم، ئەگەر ئینسانانە نەژیاوم، ئینسانانە دەمرم، تەنانەت بۆ ئانێک، تەنیا رێم خۆ خلاس کردنە و خۆ کوشتنە. با نامەیەکی کورت بۆ (زەڕی) بنووسم:

زەڕی گیان! خۆشەویستی هەمیشەییم، شیرنترین حەزی تەمەنی لاویم، لە بیرتە ئەو رۆژەی پێت گوتم:

(مندالّی خەڵک ئەزیەت مەکە)

هەرچی کردم و کراندم رێگەی ئەوەم نەبوو ئەو تکایەی تۆ بێنمە جێ، تەنیا رێگام خۆ کوشتن بوو، ئەگەر کەسێک پرسی بلّێ:

(خۆیان پێ کوشت)

ئیلاهەم بۆ ماچ کە، گەورەی کە و باسی باوکی بۆ مەکە. دەو ئاخر هەناسانەمدا ئارەزووی بەختەوەریتان بۆ دەکەم.

مێردی شەرمەزارت حوسێن.

نامەکە دەدەم بەنیگەهبانێک بەپۆستی سفارشیدا بەڕێی کا، رادەوەستم هەتا قەبزەکە دێنێتەوە، دەیدڕم و وەدەر دەکەوم. لە بەر دەرگای ئیدارە، کۆڵتەکەم هەڵدەکێشم...

خەشابێکی تەواو لە مێشکی سەرم بەتاڵ دەکەم، کەلاکی خۆم دیوە، هاوکارەکانم دەوریان داوە، خۆین وەک کانی لە سەرم هەڵدەقوڵێ، پیادەڕەو دەڵەمەی خوێنی بەستووە. (زەڕی) دەگاتێ، زمان ڕە ئەرزی دەخا، خوێنەکەم دەخواتەوە و سەر و پرچی دەڕنێ... هەڵم دەگرن، دە ئامبۆلانسم داوێن، لە سەرێڕا چاوم لێیە، دەگرین، من چم نییە، کۆڵێکی گرانم لە شان بۆتەوە، وەک هەور، وەک پەلەپووش سووکم، ئەوانم پێ شێتە، قاقا پێدەکەنم پێکەنین و پێکەنین، کەس گوێی لە دەنگم نییە.»

بەپێکەنینی خۆم وە خەبەر دێم، نازانم کوێیە، دەست لە سەرم دەدەم، خوێنی پێوە نییە، لە پڕ راستەوە دەبم، چراکە هەڵدەکەم، دەچمە بەر ئاوێنە، سپی سپی هەڵگەڕاوم، ئارەقەیەکی ساردم کردووە، من (حوسێن) نیم و ئازادم. نەمردووم و ماوم.

ئەو خەونەم، گاڵتەی پێ نەدەکرا، بەسام بوو... تا لای بەیانی خەوم لێ ناکەوێتەوە، پاشان لە بێ خەوییان بەلادا دێم، زەنگی دەرگا وەخەبەرم دێنێ، تاو رمبێک بلّیندە، رۆژ درەنگە، دەرگا دەکەمەوە، ئاغای قوڵی پوور بەرچایی بۆ هێناوم:

– ببوورە وەمزانی بەخەبەری. بەرچایی دەکەم و کەشەفەکەیان دەدەمەوە، سپاسیان دەکەم و وەدەر دەکەوم. هێندێک شیر و کەلوپەل دەکڕم، دەیانهێنمەوە و دەیەخچاڵیان دەنێم.

دەڕۆمە لای دانشگا تاران، خۆم دەخافڵێنم، نەهار و شام لە دەرێ دەخۆم، دەخولێمەوە، بیر دەکەمەوە:

(ئاخری خۆم کوشت)

خاڵی کۆتایی خەونەکانمە، کابرای حیسابگەر:

(خەون دەستت لە کۆڵ دەکەنەوە، قەیرانێکی تر...)

چەند ڕۆژێکە لە (تاران)م. بۆ وەی ئەزیەتم لە سەر ماڵی قولی پوور نەبێ، شەوانە درەنگێکی بێ هەست دەچمەوە. جاری وایە چراش هەڵناکەم و دەجێیەکەم دەخزێم.

ئێستا (مەلی)م نەدیوە، هەر چەند بەڵێنیم دابوو بەمەلەک خانم، غروورم ئیزن نادا، دەبوو ئەو بێتە لای من، لانی کەم تەلەیفوونێک، بلێی نەیزانیبێ من لێرەم؟! نا تا ئێستێ زانیویە، هەروا ناجسنە، چاوی دەرێ.

لای نیوە شەوە، بێ هەست دەچمەوە ئاپارتومان، تێدەخزێم، خەوم نایە، خەیاڵی مەلی دەستم لە کۆڵ ناکاتەوە، دایکی دەیگوت:

(نەکا ئەو شێتە بەڵایەک بەسەر خۆی بێنێ).

من بۆ هێندە خۆ بەزلزانم؟! چ دەبێ جارێکی بۆ لای وی پچم، دایکی لەبەرم پاڕاوە: (تۆ ئاقڵی، ئەو شێتە)

(مەلی) بەرهەمی تەمەنمە، ریشەی دە دڵم هاڵاوە، بەڵام لەسەر چی؟! چم کردووە؟! ئاخەر بۆ! ڕەنگە نامەی ئیلاهە، باشە دەچم روونی دەکەمەوە. تازە شەو درەنگە، سبەینێ زوو زوو دەچم.

تا لای بەیانی جینگڵان دەدەم. خەوم لێ ناکەوێ. بەتاریکی دێم و دەچم، ئاخری شل دەبم، نازانم شەو چ فەسڵە، زەنگی دەرگا، راستەوەم دەکا، بەدڵمدا دێ:

(بەکۆیدا دەزانن من هاتوومەوە؟ کەوشەکانیشم هێناوەتە ژوور، زەهری مارم پێ لەو بەرچاییە باشترە، ڕەشتی کەی وا میوانگر بوون!) دەرگا

دەکەمەوە، هەڵدەبەزمەوە. (مەلی)یە، وەک تاوسی مەست، لێو بەبزە، کێل گەردن، ژێکەڵە و شیرن...

گێژ و وێژم، زمانم دە بەست چووە، نازانم چ بکەم، خۆ دەژوورێ داوێ:

(قاوەڵتوون بەخێر جەنابی ئیفلاتوون!)

– مەرحەببا، عەبات نەبێ با دەتبا.

روو دە ئاودەست دەکەم، بەئانقەست خۆ دەخافڵێنم، لە ئاشپەزخانە خرتەی دێ، دێمەوە هاڵەکە، جێی وە خڕ کردووە، جلەکانم دەبەر دەکەم، بەرچایی داناوە:

– فەرموو جەنابی ئازادخان!

دوو قوم شیر دەخۆمەوە، پاروێک نان بەزۆری دەجووم، چایەکم لە پێش دادەنێ، چاوی لێ ناکەم، سێغارێک هەڵدەکەم، پاکەتێکم دەداتێ:

– ئەو نامە بۆ جەنابی ئیفلاتوونە.

نامەی (ئیلاهە)یە لە (هولەند)ڕا هاتووە:

– ئەوەت لە کوێ هێناوە؟

– پوورم دوێنێ لە دایە خەیاڵی وەرگرتووە، ئەو بەیانەی گەیوەتێ.

سەری پاکەتەکە کراوەتەوە، دەری دێنم:

«ئازادی خۆشەویستم! سڵاو، ئارەزووی من بەختەوەری تۆیە، زۆر زۆر بەداخەوەم نەمتوانی بۆ خواحافیزی بێمە لات، ئەو ڕۆژە کە دەڕۆیشتین، لە فڕۆکەخانەڕا نامەیەکی زۆر موختەسەرم بۆ بەڕێ کردی، وێنەکانی خۆمان دەگەڵ وێنەیەک لە دایک و بابم، وێنەی ڕۆژی هەوەڵی دەزگیرانەتیان، بەبێ ئەوەی بۆت شی کەمەوە، دەگەڵ نامەکە، شک نییە بەدەستت گەییون. ئەو وێنەی (دایک و بابم) وەڵامی پرسیارەکەتە و مانای چاو لێکردنەکەی منە. ئەو ماوەی پێکەوە لە زانکۆ بووین، خۆشترین ڕۆژەکانی ژیانی من بوون.

هەتا تووشی تۆ دەهاتم بەیادی باوکم کە تەنیا وێنەکەیم دیبوو، لە پەنات دەحەسامەوە، تۆ هێندە وە باوکم دەچی تەنانەت دایکم ئەو ڕۆژەی چاوی پێت کەوت بڕوای نەدەکرد ئەو نەبی. من حەزم لە تۆ نەدەکرد، ئەمما ئاخ

ئازادی خۆشەویستم بەحەددی پەرستن خۆشم دەوێی. باوکم (حوسێن) ئەفسەرێکی ساواک بوو، تاریفم لە دایکم بیستووە، لەوەتی فامم کردۆتەوە دەگەڵ وێنەکەی ژیاوم، تۆ وێنەی زیندووی باوکمی. ئەگەر پێم ئیراد نەبا شەو و ڕۆژ لە لات دەبووم، ئامێزم پێدا دەگرتی و ماچم دەکردی، ئەو ڕۆژەی هاتی بۆ ماڵی ئێمە، هەر چەند حاڵت لە سەرەخۆ نەبوو، دایکم دەیگوت:

(هەستان و دانیشتنی، نانخواردن و قسەکردنی، پێکەنین و چوونە دەفکرەوەی، دەگەڵ باوکت موو لێ نادا، تەنیا جیاوازیان ئەوەیە ئازاد نەجیبتر و لەسەرخۆترە.)

تەنیا شتێکی کە بۆ من و بۆ دایکم جێگای سەرسوڕمانە، ئەو ڕۆژە تۆ و دایکم تێگدا غەرق ببوون، حەل ببوون، ئەگەر دایکم شێوەی باوکمی لە تۆ دەکرد، تۆ ئەو تێڕوانینەت لە چیڕا بوو؟! تۆ هەرگیز چاو حیز و حەرامزادە نەبووی، من دڵنیام تۆ پاکترین کوڕێکی کە تا ئێستێ من دیومە.

ئازاد گیان! یا باشترە بڵێم باوکی خۆشەویستم، کاتێک من دوو ساڵانە بووم، باوکم خۆی کوشت یا خۆیان پێ کوشت. هەموو ساڵێ ئەو ڕۆژە ڕەشە دەگەڵ دایکم دەچووینە سەر گڵکۆکەی و شینمان دەگێڕا، تکات لێ دەکەم لەوەی دواوە هەموو ساڵێ ڕۆژی دەی بانەمەڕ لە باتی من ئەتۆ بچۆ، ڕۆژی مەرگی باوکم ۳۷/۲/۱۰».

مچوڕکێکم پێدا دێ، سست دەبم و کاغەزەکەم لە دەست دەکەوێ... دەکەوێ...

(مەلی) توند دەمگرێ:

– ئازاد ئەوە چ بوو!؟

– ئەو نامەیە بخوێنەوە!

– خوێندوومەتەوە!

– بەباشی بیخوێنەوە ڕۆژی ۱۳۳۷/۲/۱۰ ڕۆژی لەدایکبوونی منە.

(مەلی)ش وەکی من سست دەبێ.

پاش تاوێک تاسان دێینەوە سەرەخۆ. (مەلی) وێنەکان دەداتە دەستم.

وێنەکانی من و ئیلاهە و وێنەی لە رووی عەکس هەڵگیراوەی (حوسێن و زەڕی).

(زەڕی) هەر زەڕی خەونەکانمە، تەنیا فەرقی حوسێن و من ئەوەیە حوسێن سمێڵی تاشراوە و من سمێڵم هەیە. (مەلی) دەست دەخاتە سەرشانم:

– ئازاد، ناحەقم نەبوو شێت بم، نامەی هەوەڵی (ئیلاهە) زۆر بەکورتی نووسراوە، تەنیا نووسیویە: (خواحافیزیت لێ دەکەم و ئەم وێنانەم بۆ ناردی، بگەمە وێ نامەیەکی دیکەت بۆ دەنێرم و ئەوەی پێویستە بۆت دەنووسم. ئیلاهە)

وێنەکان تازەبوون، وێنەی تۆ و ئیلاهە دەگەڵ وێنەی تۆ و زەڕی، (کاتی دەزگیرانەتی) جێگای شک نەمابۆوە، بەدزی من دەزگیرانت هەبوو. حاڵی من ڕەنگە بزانی چۆن بووە، چەند جاران هاتە سەرم خۆم بکوژم، تەنیا خۆشەویستی تۆ بوو منی شل دەکردەوە، بۆ خوت قازی بە ئەوە وێنەی تۆ نییە؟!

– تەفاوەتێکی چووکەی هەیە، دەبوو بزانی.

– چییە؟

– من دەو وێنەدا سمێڵم نییە.

«– راستە بەڵام هێندە وێک دەچوون ئەو بەشەم نەدەدی، ئازاد گیان! لێم ببوورە من کارێکی زۆر بێشەرمانەم کردووە، نەدەبوو نامەی تۆ بکەمەوە، نامەی هەوەڵ لە پاکەتەکەی ڕا دیاربوو عەکسی تێدایە، کاتێک ناوی (ئیلاهە)م لە سەر دی وە شک کەوتم. خۆم پێ ڕانەگیرا. ئێستا پتر لە سێ مانگە دەردی ئەو نامە کردنەوە دەکێشم. ئەم بەیانییە کە نامەی دووهەمم دی خەتەکەی و ناوەکەی یەک بوون، ئەگەر ئەمەشیان شتێکی وای تێدابا بێ شک ئێستێ خەریکی ناشتنم دەبووی. هەموو شت روون بۆتەوە، تەنیا بەگەورەیی تۆ دڵخۆشم، تکا دەکەم لێم ببوورە.»

– (مەلی) جارێکی دیکەش پێم گوتووی (دڵی وەم نییە لە تۆ بێشێ). خۆ بەسەر لاقم دادەدا، دەست لە بەلەکانم وەردێنێ و دەگری. بەزۆر لەسەر

لاقمی لادەبەم، چاوەکـانی دەسڕمـەوە، بەتەواوی شـەرمـەزارە، بەگـریانەوە دەڵێ:

– تازە لێت جیـا نابمەوە، دنیـاش بەپەندی سیـام هەڵێنێ گـەزێکت لێ دوور ناکەومەوە.

– بەڕاستیتە (مەلی)؟!

– پێت وایە درۆت دەگەڵ دەکەم!

– ئەدی ماڵی ئاغای قوڵی پوور ناڵێن ئەوە کێیە؟

– چاویان دەرێ، تازە وەدەستم هێناویەوە مەرگیش ناتوانێ لە تۆم دوور خاتەوە.

– مـەلی راپەڕینی خـەڵکی ئێـران وەکی خـۆشت دەزانی مـایەی تەواو ئیسلامییە، هەر چەند سەد ساڵت لە پەنا بم نە لە تۆ و نە لە خۆم بەشک نیم، ئەمما ئەگـەر ئەو خـەیاڵەت هەبێ، تەنیـا رێگای ئەوەیە لە مـەحزەرێ مارەت کەم و سجیلەکانمان مۆر بخوا.

– کـوا سـجـیل، ئەگـەر بچـینە مـەحـزەر دەبێ ئەشـرەف خـانم لە کـاکـە مەحـمـوودم مارەکەی. لە بیرت چۆتەوە بەسـجـیلی وان هاتووین. پێکەنین گرتوومی، قسەکەی دایە خەیاڵم دێتەوە بیر:

(هەر ئێستێ دایەی پێ دەڵێ).

من ئاگـام لێ بوو (مـەلی) بەپێناسەی (ئەشرەف) خـانم هات، بەڵام ئەو لە کـوێڕا دەزانێ من سـجـیلی کـاک مـەحـمـوودم وەرگـرتووە! چاوێکی لێ دەکەم، بزەی دێتێ:

– ها، شتێک هەیە پێم بڵێی؟

– ئەرێ ئەگەر ئەمشۆ بچییەوە ماڵە پوورت زەرەری نییە.

– بۆ؟!

– ئەمشۆ یادداشتەکانم تەواو دەکەم. سبەینێ نوسخەیەکی بەرێ دەکەم بۆ (ئیلاهە) لە (هۆلەند).

– ئیلاهە یادداشتی تۆی بۆ چییە؟!

– لە بیرت چۆتەوە! مەگەر نەینووسیبوو بۆ هێندەت چاو لە دایکم کرد؟

ئەو نووسراوانەی من جوابی پرسیارەکەی ئەون.

– باشـە، بەڵام ئەمـڕۆ پێکەوە دەبین. سـبـەی بەیانی دێمـەوە لات، بیستووتە ١٧ی خەرمانان لە مەیدانی ژاڵە خۆ پێشاندانێکی گەورەیە؟

– ئەرێ بیستوومە!

– دەچینە وێ. ئەگـەر لەوێ هاتینەوە، دوو سـبـەی زوو زوو دەڕۆینەوە وڵاتی خۆمان ئەگەر زانیت بۆ؟

– وە شوێن فێـر بوون و فێرکردنی ئازادی دەکەوین دەئاکامدا وەک ئەو شیعرە:

(یا دەست لەسەر تفەنگ دەمرین یا دەست لە گەردن دێینەوە).

راسـتـەوە دەبێ، بزەیەکی شـیـرنی لەسـەر لێـوە، سـوور بۆتەوە، دەست دەستۆم دەکا، سەرم دەگێژوە دێ، نازانم (مەلی)یە یا (زەڕی) لێوی داغ داغە...

***